

Kanun Adı: VERGİ USUL KANUNU
Kanun No: 213
Kabul Tarihi: 4/1/1961
Resmi Gazete Sayısı: 10703
Resmi Gazete Tarihi: 10/1/1961

Kanunun Şumulu

Madde 1-

Bu kanun hükümleri ikinci maddede yazılı olanlar dışında, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanır.

Yukarıda yazılı vergi, resim ve harçlara bağlı olan vergi, resim ve zamlar da bu kanuna tabidir.

Bu kanunun hükümleri kaldırılan vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır.

Gümrük ve Tekel Vergileri

Madde 2-

(5728 sayılı Kanunun 271'inci maddesiyle değişen madde) Gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimler bu Kanuna tabi değildir. Bu vergi ve resimlerle ilgili olarak 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 242 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Vergi Kanunlarının Uygulanması ve İspat

Madde 3-

(2365 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen madde) A) Vergi kanunlarının uygulanması: Bu kanunda kullanılan "Vergi Kanunu" tabiri işbu kanun ile bu kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder.

Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı gözönünde tutularak uygulanır.

B) İspat: Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.

Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilir. Şu kadar ki, vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık bulunmayan şahit ifadesi ispatlama vasıtası olarak kullanılamaz.

İktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti bunu iddia eden tarafa aittir.

BİRİNCİ KİTAP

Vergilendirme

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Vergi uygulanmasında yetki

Vergi Dairesi

Madde 4-

Vergi dairesi mükellefi tespit eden, vergi tarh eden, tahakkuk ettiren ve tahsil eden dairedir.

(3689 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen fıkra) Mükelleflerin, vergi uygulaması bakımından hangi vergi dairesine bağlı oldukları vergi kanunları ile belirlenir. Ancak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı, gerekli gördüğü hallerde, mükelleflerin işyeri ve ikametgâh adresleri ile il ve ilçelerin idarî sınırlarına bağlı kalmaksızın vergi daireleri ve bölge bilgi işlem merkezleri kurmaya, vergi dairelerine bağlı şubeler açmaya ve vergi dairelerinin yetki alanı ile vergi türleri, meslek ve iş grupları itibarıyla mükelleflerin bağlı olacakları vergi dairesini belirlemeye yetkilidir. (*)

Madde 4 _

(*) (Değişmeden önceki şekli) (3505 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen fıkra) Mükelleflerin, vergi uygulaması bakımından hangi vergi dairelerine bağlı oldukları vergi kanunları ile belirlenir. Ancak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı, gerekli gördüğü hallerde, mükelleflerin işyeri ve ikametgâh adresleri ile ilçelerin idarî sınırlarına bağlı kalmaksızın vergi dairelerini ve vergi dairelerinin yetki alanını belirlemeye yetkilidir.

Vergi Mahremiyeti

Madde 5-

Aşağıda yazılı kimseler görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazımgelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nefine kullanamazlar;

1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;

2. **(2686 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen bent)** Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar;

3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;

4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler.

Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılışları dahi devam eder.

(2365 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra) Ancak, vergi güvenliğini sağlamak amacıyla Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık Gelir Vergisi, sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri matrahları (zarar dahil) ve beyanları üzerinden tarh olunan Gelir ve Kurumlar Vergileri ile mükelleflerin ad ve unvanları, bağlı oldukları vergi dairelerince beyannamelerinin verildiği yıl içinde dairenin münasip yerlerine asılacak cetvellerle ilan olunur. Mükellefin bağlı bulunduğu teşekkül varsa, bu ilan orada da yapılır.

(4369 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle eklenen fıkra) Mükelleflerin vergi tarhına esas olan beyanları, kesinleşen vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve ceza miktarları Maliye Bakanlığınca açıklanabilir. Maliye Bakanlığı bu yetkisini mahalline devredebilir.**(4962 sayılı Kanunun 17/A-a maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 07.08.2003)**Ayrıca, kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalar ile ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler ile bankalara, yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilebilir. Bu bilgilerin verilmesine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.**(5)** Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına ve 3568 sayılı Kanunla kurulan birlik ve meslek odalarına bildirilmesi vergi mahremiyetini ihlal sayılmaz. Bu takdirde kendilerine bilgi verilen kişi ve kurumlar da bu maddede yazılı yasaklara uymak zorundadırlar. Maliye Bakanlığı bilgilerin açıklanmasıyla ilgili usulleri belirleme yetkilidir.

(2365 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra) Gelir Vergisi mükellefleri **(4369 sayılı Kanunun 81/A-1 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** (Kazancı basit usulde tespit edilenler dahil)**(1)** ile sermaye şirketleri her yıl Mayıs ayının son gününe kadar vergi tarhına esas olan kazanç tutarları ile bunlara isabet eden vergi miktarlarını gösteren **(6111 Sayılı Kanunla değiştirilen ibare Yürürlük; 25.02.2011)** levhayı almak zorundadırlar.**(6)** İlan ve levhalara ilişkin diğer hususlar Maliye Bakanlığınca belli edilir.

(5728 sayılı Kanunun 272 nci maddesiyle değişen fıkra) Açıklanan bu bilgiler ele alınarak mükelleflerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüz edilemez.

(4369 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.)(2)

(4369 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.)(3)

(4369 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.)(4)

(1) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) (Götürü usulde vergilendirilen mükellefler dahil)

(2) (Kaldırılmadan önceki şekli) **(3239 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen fıkra)** Bu kanunda yer alan belge düzenine uymayan veya kaçakçılık fiili ile vergi ziyanına neden olup tarh edilen vergi ve kesilen cezası kesinleşen mükellef ve vergi sorumlusunun, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre basın ve TRT yolu ile açıklanması vergi mahremiyetini ihlal sayılmaz.

(3) (Kaldırılmadan önceki şekli) **(3418 sayılı Kanunun 29'uncu maddesiyle eklenen fıkra)** Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına bildirilmesi vergi mahremiyetini ihlal sayılmaz. Bu bildirimin şartları, sınırları ve bu konuya ilişkin usul ve esaslar Maliye ve Gümrük Bakanınca belirlenir.

(4) (Kaldırılmadan önceki şekli) **(3482 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenen fıkra)** Basın ve TRT yoluyla yapılacak bu açıklamalara ait harcamalar, mükellef veya vergi sorumlularından tahsil edilir. Bu harcamalar, vergi uygulamaları yönünden gider olarak kabul edilmez.

(5)(4962 sayılı Kanunla değişmeden önceki ibare) Ayrıca, kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalarla ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler verilebilir.

(6)(6111 sayılı Kanunla değişmeden önceki ibare) levhayı merkezlerine, şubelerine, satış mağazalarına iş sahipleri ile mükellefler tarafından kolayca okunup görünecek şekilde asmak zorundadırlar.

Yasaklar

Madde 6-

(2686 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen madde) Beşinci maddede yazılı olanlar:

1- Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine;

2- Kan veya sıhrî usul ve fûruuna, evlatlığına veya kendisini evlat edinene yahut kan hısımlığında üçüncü (Bu derece dahil), sıhri hısımlıkta, bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile, üçüncü (Bu derece dahil) dereceye kadar olan civar hısımlarına;

3 - Kanuni temsilcisi veya vekili bulundukları kimselere;

Ait vergi inceleme ve takdir işleriyle uğraşamazlar.

Vergi muameleleri ve incelemeleri ile vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar, mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini ücretsiz de olsa yapamazlar.

İdarenin Yardımı

Madde 7-

Bilumum mülkiye amirleri, emniyet amir ve memurları, belediye başkanları, köy muhtarları ve kamu müesseseleri vergi kanunlarının uygulanmasında uygulama ile ilgili memurlara ve komisyonlara ellerindeki bütün imkanlarla kolaylık göstermeye ve yardımda bulunmaya mecburdurlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Vergi sorumluluğu

Mükellef ve Vergi Sorumlusu

Madde 8-

Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzelkişidir.

Vergi sorumlusu, verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir.

Vergi kanunlarıyla kabul edilen haller müstesna olmak üzere, mükellefiyete veya vergi sorumluluğuna müteallik özel mukaveleler vergi dairelerini bağlamaz.

Bu kanunun müteakip maddelerinde geçen "mükellef" tabiri vergi sorumlularına da şamildir.

(4108 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen fıkra) Türkiye Cumhuriyeti tabiyetinde bulunan her gerçek kişi ile tüzel kişilere bir vergi numarası verilir. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye ve vergi numarasının kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerle ilgili kayıtlarda ve düzenlenecek belgelerde kullanılması mecburiyetini getirmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. (*)

(*) (Değişmeden önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen fıkra) Türkiye Cumhuriyeti tabiyetinde bulunan her gerçek kişiye bir vergi numarası verilir. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Vergi Ehliyeti

Madde 9-

Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için kanuni ehliyet şart değildir.

Vergiye doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz.

Kanuni Temsilcilerin Ödevi

Madde 10-

Tüzelkişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatler gibi tüzelkişiliği olmyan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzelkişiliği olmyan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

(3505 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra) Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanunî ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır. (*)

Temsilciler veya teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler.

Tüzelkişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri kasıt ve ihmalleriyle yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamıyan vergi alacakları kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmıyan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır.

Vergi Kesenlerin Sorumluluğu

Madde 11-

Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar.

Bu sorumluluk, bunların ödedikleri vergilerden dolayı asıl mükelleflere rücu etmek hakkını kaldırmaz.

(3239 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen fıkra) Mal alım ve satımı ve hizmet ifası dolayısıyla vergi kesintisi yapmak ve vergi dairesine yatırmak zorunda olanların, bu yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde verginin ödenmesinden, **(4369 sayılı Kanunun 81/A-28 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** alım satıma taraf olanlar, hizmetten yararlananlar ve aralarında doğrudan veya hisimlik nedeniyle ya da sermaye, organizasyon veya yönetimine katılmak veya menfaat sağlamak suretiyle dolaylı olarak ilişkide bulunduğu tespit olunanlar**(*)** müteselsilen sorumludurlar.

(3239 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen fıkra) Ancak üçüncü fıkra belirtilen müteselsilen sorumluluk mal üreten çiftçiler ile nihaî tüketiciler için söz konusu değildir.

(3239 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen fıkra) Müteselsil sorumluluğun şartları, sınırları ve bu konuya ilişkin usul ve esaslar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenir.

(3418 sayılı Kanunun 30'uncu maddesiyle eklenen fıkra) Maliye ve Gümrük Bakanlığı zirai ürünlerin (işlenmiş olanlar dahil) alım ve satımına aracılık eden kuruluşlar ile Ticaret Borsalarını bu mahsullerin satın alınması sırasında yapılacak vergi tevkifatından müteselsilen sorumlu tutmaya, söz konusu ürünlerin satışı dolayısıyla yapılacak vergi tevkifatının hangi safhada yapılacağını her bir ürün için ayrı ayrı belirlemeye yetkilidir. Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından belirlenen safhadan önceki safhalarda tevkif yoluyla alınan vergiler iade edilmez ve süresinde ilgili vergi dairesine yatırılır.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) alım satıma taraf olanlar ile hizmetten yararlananlar, aralarında zımnen dahi olsa irtibat olduğu tespit olunanlar.

Mirasçılardan Sorumluluğu

Madde 12-

Ölüm halinde mükelleflerin ödevleri, mirası reddetmemiş kanuni ve mansup mirasçılarına geçer. Ancak, mirasçılardan herbiri ölünün vergi borçlarından miras hisseleri nispetinde sorumlu olurlar.

Mücbir Sebepler

Madde 13-

Mücbir sebepler:

1. Vergi ödevlerinden herhangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;
 2. Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;
 3. Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler;
 4. Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması,
- gibi hallerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Süreler

Kanuni ve İdari Süreler

Madde 14-

(2686 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde) Vergi muamelelerinde süreler vergi kanunları ile belli edilir.

Kanunda açıkça yazılı olmayan hallerde 15 günden aşağı olmamak şartıyla bu süreyi, tebliği yapacak olan idare belirler ve ilgiliye tebliğ eder.

Mücbir Sebeplerle Gecikme

Madde 15-

13'üncü maddede yazılı mücbir sebeplerden herhangi birinin bulunması halinde bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez. Bu takdirde tarh zamanasını işlemiyen süreler kadar uzar.

Bu hükmün uygulanması için mücbir sebebin malum olması veya ilgililer tarafından ispat veya tevsik edilmesi lazımdır.

(5228 sayılı Kanunun 1'nci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle; bölge, il, ilçe, mahal veya afete maruz kalanlar itibarıyla mücbir sebep hali ilân etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir. Bu yetki vergi türleri ve işyerleri itibarıyla; beyannamelerin toplulaştırılması, yeni beyanname verme süreleri belirlenmesi ve beyanname verme zorunluluğunun kaldırılması şeklinde de kullanılabilir. (*)

(*) (Değişmeden önceki şekli) (4731 sayılı Kanunun 4/A maddesiyle eklenen fıkra) Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle, mükellefler için il, ilçe veya bölgeler itibarıyla mücbir sebep hali ilan etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir.

Ölüm Halinde Sürenin Uzaması

Madde 16-

(2686 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen madde) Vergi kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde ölüm dolayısıyla mirasçılara geçen ödevlerin yerine getirilmesinde bildirme ve beyanname verme sürelerine üç ay eklenir.

Mühlet Verme

Madde 17-

(5228 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra)Zor durumda bulunmaları hasebiyle vergi muamelelerine müteallik ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanunî sürenin bir katını, kanunî sürenin bir aydan az olması halinde bir ayı geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca münasip bir mühlet verilebilir. (*)

Bu mühletin verilebilmesi için:

1. Mühlet istiyen, sürenin bitmesinden evvel yazı ile istemde bulunmalıdır.
2. İstemde gösterilen mazeret, mühlet verecek makam tarafından kabule layık görülmelidir.
3. Mühletin verilmesi halinde verginin alınması tehlikeye girmemelidir.

(5228 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra)Maliye Bakanlığı mühlet verme yetkisini tamamen veya kısmen mahalline devredebileceği gibi bölgeler, iller, ilçeler veya sektörler ile iş kolları ya da mükellef grupları itibarıyla yazılı başvuru şartı aramaksızın da kullanabilir. (**)

(*) (Değişmeden önceki şekli) Zor durumda bulunmaları hasebiyle vergi muamelelerine müteallik ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanuni sürenin bir katını geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca münasip bir mühlet verilebilir.

() (Değişmeden önceki şekli)** Maliye Bakanlığı mühlet yetkisini tamamen veya kısmen mahalli maliye teşkilatına devredebilir.

Sürelerin Hesaplanması

Madde 18-

Vergi kanunlarında yazılı süreler aşağıdaki şekilde hesaplanır:

1. Süre gün olarak belli edilmişse başladığı gün hesaba katılmaz ve son günün tatil saatinde biter;
2. Süre hafta veya ay olarak belli edilmişse başladığı güne son hafta veya ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Sürenin bittiği ayda, başladığı güne tekabül eden bir gün yoksa süre o ayın son gününün tatil saatinde biter;
3. Sonu belli bir gün ile tayin edilen sürelerde, süre o günün tatil saatinde biter;
4. Resmi tatil günleri süreye dahildir. Şu kadar ki, sürenin son günü resmi tatile rastlarsa tatili takibeden ilk iş gününün tatil saatinde biter.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Vergi alacağının tayini

Vergiye Doğuran Olay

Madde 19-

Vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar.

Vergi alacağı mükellef bakımından vergi borcunu teşkil eder.

Tarh

Madde 20-

Verginin tarhı, vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tespit eden idari muameledir.

Tebliğ

Madde 21-

Tebliğ, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir.

Tahakkuk

Madde 22-

Verginin tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken bir safhaya gelmesidir.

Tahsil

Madde 23-

Verginin tahsili, kanuna uygun surette ödenmesidir.

Tahakkuku Tahsile Bağlı Vergiler

Madde 24-

Mahiyetleri itibariyle tahakkuku tahsile bağlı vergilerde, verginin tahsili tahakkuku da içine alır.

İKİNCİ KISIM

Tarh ve tahakkuk usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Beyannameye dayanan tarh

Tahakkuk Fişi Esası

Madde 25-

Vergi kanunlarına göre beyan üzerinden alınan vergiler "Tahakkuk fişi" ile tarh ve tahakkuk ettirilir.

Bu esasa göre, vergi dairesince beyannamenin alınması üzerine bir tahakkuk fişi tanzim olunur ve bunun bir nüshası mükellefe veya beyannameyi mükellef namına vergi dairesine tevdi edene verilir. Bu suretle vergi tahakkuk etmiş olur. Tahakkuk fişinin mükellefe verilen nüshası aynı zamanda beyannamenin makbuzu yerine geçer.

Lüzum görülen hallerde beyana dayanan vergi tahakkuk fişi yerine ihbarname ile tebliğ olunabilir. Kanunen belli hallerde tebliğ tekalif cetvelinin ilaniyle yapılır.

Tahakkuk Fişinin Muhteviyatı

Madde 26-

Tahakkuk fişi aşağıda yazılı malumatı ihtiva eder:

1. Fişin sıra numarası;
2. Tanzim tarihi;
3. Verginin nevi;
4. Vergi beyannamesinin tarihi;
5. Beyannamenin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi;
6. Mükellefin soyadı ve adı (tüzelkişilerde unvanı);
7. Mükellefin açık adresi;
8. Verginin matrahı;
9. Verginin hesabı;
10. Verginin miktarı;
11. **(2686 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen bent)** Vergi mahkemesinde dava açılması ve düzeltme ile ilgili hükümlere ait kısa bilgi. (*)

(*) 11. **(Değişmeden önceki şekli)** Vergiye itiraz ve düzeltme ile ilgili hükümlere ait kısa bilgi.

Tahakkuk Fişinin Kesinliği

Madde 27-

Vergi beyannamesini ilgili vergi dairesine tevdi eden kimsenin kendisine verilen tahakkuk fişini almaması, beynamede yazılı matrah üzerinden tarhı gereken verginin tahakkukuna engel olmaz. Bu takdirde tahakkuk fişinin mükellefe verilecek nüshası 28'inci maddede yazılı olduğu şekilde posta ile mükellefe gönderilir.

(5228 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen şekli) Vergi beyannamesinin postayla veya elektronik ortamda gönderilmesi(*)
Madde 28-

Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde de tahakkuk fişi kesilir. Bu takdirde, tahakkuk fişinin mükellefe verilecek nüshası, kapalı bir zarf içinde, mükellefin beynamede gösterdiği adrese gönderilir ve fişin dairede kalan nüshasına posta zimmet defterinin tarih ve numarası işaret olunur.

(5228 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Beyannamenin elektronik ortamda gönderilmesi halinde tahakkuk fişi elektronik ortamda düzenlenir ve mükellef veya elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verilmiş gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti, tahakkuk fişinin mükellefe tebliği yerine geçer.

(5228 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından tespit olunur.

(*) Vergi Beyannamesinin Posta İle Gönderilmesi

Beyanname verme ve ödeme sürelerinde yetki
Mukerrer Madde 28-

(5615 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle eklenen madde Yürürlük; 04.04.2007) Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, beyannamelerin verilme ve ödeme sürelerinin son gününü, kanunî süresinden itibaren bir ayı geçmeyecek şekilde yeniden belirlemeye yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

İkmalen, re'sen ve idarece tarh

İkmalen Vergi Tarhı
Madde 29-

(2365 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde) İkmalen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.

Özel kanunlarında ikmalen tarhiyata ilişkin olarak yer alan hükümler saklıdır.

Re'sen Vergi Tarhı
Madde 30-

(2791 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen fıkra) "Re'sen vergi tarhı, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanunî ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı re'sen takdir olunmuş sayılır."

(2365 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen fıkra) Aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitinin mümkün olmadığı kabul edilir.

1. **(4008 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen bent)** Vergi beyannamesi kanunî süresi geçtiği halde verilmemişse,(1)

2. Vergi beyannamesi kanuni veya ek süreler içinde verilmekle beraber beynamede vergi matrahına ilişkin bilgiler gösterilmemiş bulunursa,

3. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerin hepsi veya bir kısmı tutulmamış veya tasdik ettirilmemiş olursa veya vergi incelenmesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir sebeple ibraz edilmese,

4. Defter kayıtları ve bunlarla ilgili vesikalar, vergi matrahının doğru ve kesin olarak tesbitine imkan vermiyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olması dolayısıyla ihticaca salih bulunmazsa,

5. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-a maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır)(2),**

6. **(2365 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen bent)** Tutulması zorunlu olan defterlerin veya verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına dair delil bulunursa.

7. **(4783 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır Yürürlük; 01.01.2003 tarihinden geçerli**

olmak üzere 09.01.2003)(3)

8. (4008 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen bent) Bu Kanunun mükerrer 227'nci maddesi uyarınca 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarına imzalatırma mecburiyeti getirilen beyanname ve ekleri imzalatırılmazsa veya tasdik kapsamına alınan konularda yeminli malî müşavir tasdik raporu zamanında ibraz edilmezse,

9. (4369 sayılı Kanunun 82/1-a maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(4)

Yukarıdaki 2'nci bentde yazılı halin vukuunda mükellefe Takdir Komisyonu tarafından 15 günden az olmamak üzere bir mühlet verilerek vergi matrahına ilişkin bilgileri vermeye ve kanuni defterlerini ibraz etmeye davet olunur. Bu davet üzerine mükellef istenilen bilgileri verir ve kanuni defterlerini ibraz ederse, defter ve vesikalar ihticaca salih bulunmak şartıyla, mükellefe takdir olunacak matrah defter ve vesikaları kayıtlarına göre tesbit olunacak miktardan fazla olamaz.

(4008 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen fıkra) Vergi beyannamesini kanunî süresi geçtikten sonra vermiş olanlara bu beyannamede gösterdikleri matrah üzerinden re'sen gerekli tarhiyat yapılır ve bu beyannameler re'sen takdir için takdir komisyonuna sevk edilmez. Ancak, vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra kendiliğinden verilen beyannameler için bu hüküm uygulanmaz.**(5)**

(485 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen fıkra) Yukarıdaki bentlerin hükümlerine göre re'sen vergi tarhını gerektiren bir sebep yanında ikmalen vergi tarhını da lüzumlu kılan bir durum mevcut ise re'sen takdir sonucu beklenmeksizin gerekli ikmal tarhiyatı yapılır. Re'sen takdir sırasında ikmal tarhiyatına mesnet olan matrah farkı nazara alınmışsa vergi tarhı sırasında evvelce tarh edilmiş olan vergi indirilir.

(1) 1. (Değişmeden önceki şekli) Vergi beyannamesi kanuni sürenin sonundan başlayarak 15 gün geçtiği halde verilmemiş olursa,

(2) 5. (Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen bent) Vergi matrahları 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun değişik 54'üncü maddesinin 2 numaralı bendi uyarınca tesbit edilen mükellefler tarafından, vergi incelemeleri sırasında, giderleri tevsik edilemezse,

(3) 7. (4783 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle kaldırılmadan önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen bent) Maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerince yapılan incelemeler sırasında, mükellefler, her türlü harcama ve tasarruflarını vergisi ödenmiş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağladıklarını kanıtlamazlarsa,

Harcama ve tasarrufların vergiye tabi tutulmuş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağlandığı kanıtlanamayan kısmı, harcama ve tasarrufun **(4369 sayılı Kanunun 81/A-2 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** mevcudiyetinin tespit edildiği dönemden bir önceki dönemde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş kazanç olarak ilgili dönem(*) matrahının takdirinde dikkate alınır.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) yapıldığı dönemde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş kazanç olarak dönem

(4) 9. (Kaldırılmadan önceki şekli) (4108 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen bent) Bu Kanunun mükerrer 175'inci maddesi ile getirilen mecburiyetlere uyulmamışsa,

(5) (Değişmeden önceki şekli) (2791 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen fıkra) "Vergi beyannamelerini ek süre geçtikten sonra vermiş olanlara bu beyannamelerinde gösterdikleri matrah üzerinden gerekli tarhiyat yapılır ve mükellefin beyanından fazla bir matrah hesaplandığı takdirde, bu matrah farkı için re'sen vergi tarh olunur."

Verginin İdarece Tarhı
Mükerrer Madde 30-

(205 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen madde) Verginin idarece tarhı; 29'uncu ve 30'uncu maddeler dışında kalan hallerde, mükelleflerin verginin tarhı için vergi kanunları ile muayyen zamanlarda müracaat etmemeleri veya aynı kanunlarla kendilerine tahmil edilen mecburiyetleri yerine getirmemeleri sebebiyle zamanında tarh edilemeyen verginin kanunen belli matrahlar üzerinden idarece tarh edilmesidir.

Bu takdirde vergi, 131'inci madde mucibince tanzim edilen yoklama fişine müsteniden tarh olunur.

Bu şekilde tarh olunan vergilerle cezalarına ilişkin ihbarnameler bir taraftan, mükellefin bilinen adresine posta ile yolları; diğer taraftan mükellefin adını, soyadını, hesap numarasını, işini, adresini tarh edilen verginin ve kesilen cezanın miktar ve cinsini gösterir bir ilan vergi dairesinin ilan koymaya mahsus mahalline asılır.

İlanın asılması keyfiyeti ve tarihi tutanakla tesbit olunur.

(2686 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen fıkra) Verginin tahakkuku ve cezanın kesinleşmesi için geçmesi gereken vergi mahkemesinde dava açma süresi; mükellefin bilinen adresinde tebligat yapıldığı hallerde tebliğ tarihinden, aksi halde tutanakla tespit olunan ilan tarihinden başlar.

Takdir Kararı
Madde 31-

Takdir komisyonunca belli edilen matrah veya matrah kısmı takdir kararına bağlanır.

Takdir kararları komisyonunun başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Takdir kararlarında aşağıda yazılı malumat bulunur:

1. Kararın sıra numarası;
2. Kararın tarihi;
3. Mükellefin soyadı ve adı (tüzelkişilerde unvanı);
4. Mükellefin açık adresi;
5. Takdirin ilgili bulunduğu vergi;
6. Takdirin ilgili bulunduğu vergilendirme dönemi;
7. Takdir edilen matrah;
8. Takdirin müstenidatı ve takdir hakkında izahat.

Takdir Kararlarının Tevdii

Madde 32-

Takdir kararları komisyonca imza karşılığında vergi dairesine tevdi olunur.

Re'Tarhta Mahsup

Madde 33-

Re'sen takdir olunan matrah, mükellef tarafından bildirilen matrahtan fazla değilse, re'sen vergi tarh edilmez; fazla ise sadece aradaki fark üzerinden vergi tarh olunur.

İhbarname Esası

Madde 34-

İkmalen ve re'sen tarh edilen vergiler "ihbarname" ile ilgililere tebliğ olunur. Nev'i ve doğuşu ayrı olan vergiler için ayrı ihbarname kullanılır.

İhbarnamenin Muhteviyatı

Madde 35-

İhbarname aşağıda yazılı malumatı ihtiva eder:

1. İhbarnamenin sıra numarası;
2. İhbarnamenin tanzim tarihi;
3. Verginin nev'i;
4. Mükellefin soyadı, adı (Tüzelkişilerde unvanı);
5. Mükellefin açık adresi;
6. Vergilendirme dönemi;
7. Verginin matrahı;
8. Verginin hesabı;
9. Verginin miktarı;
10. Kısa ve açık bir ifade ile ikmalen veya re'sen vergi tarhını icabettiren sebepler;
11. **(2686 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen bent)** Vergi mahkemesinde dava açma süresi;
12. **(2686 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen bent)** Vergi mahkemesinde dava açma şekli.

Takdir komisyonunun kararı üzerine tarh edilen vergilerde kararın ve re'sen takdiri gerektiren inceleme raporunun birer sureti ihbarnameye eklenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tahrir dayanan tarh

Tahrir Göre Vergi Tarhı

Madde 36-

Tahrir göre vergi tarhı, verginin tahrir usulü ile tespit edilen matrahlar üzerinden hesaplanmasıdır.

Tahrir İhbarnamesi

Madde 37-

Tahrir usulü ile tespit edilen matrahlar, vergi dairesi tarafından "Tahrir ihbarnamesi" ile mükelleflere tebliğ olunur.

İhbarnamenin Muhteviyatı

Madde 38-

Tahrir ihbarnamesi aşağıda yazılı malumatı ihtiva eder:

1. İhbarnamenin sıra numarası;
2. İhbarnamenin tanzim tarihi;
3. Verginin nev'i;
4. Mükellefin soyadı va adı (Tüzelkişilerde unvanı);
5. Mükellefin açık adresi;
6. Bina veya arazinin mevkii (Mahalle veya köy, sokak ve kapı numarası);
7. Bina veya arazinin nev'i, büyüklüğü, genişliği;
8. Bina veya arazinin tahrir numarası;
9. Tahmin olunan gayrisafi irat veya kıymet;
10. Gayrisafi irada göre bulunan safi irat;
11. Verginin nispeti;
12. Verginin miktarı;
13. İtiraz süresi;
14. İtiraz şekli.

Tekalif Cetveli

Madde 39-

Tahrir dayanan tarhda yıllık vergiler, vergi dairesince mahalle ve köy itibariyle doldurulan tekalif cetvellerinde gösterilir.

Tekalif cetvellerinde aşağıdaki malumat bulunur:

1. Mükelleflerin soyadı ve adı (Tüzelkişilerde unvanı);
2. Mükelleflerin adresleri;
3. Binaların kesinleşen gayrisafi iradı; arazinin kesinleşen kıymeti (Aynı mükellefe ait binaların iradı ve arazinin kıymeti toplam olarak gösterilir);
4. Binaların safi iradı;
5. Tahakkuk eden vergi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Götürü Matrahların Tesbiti

Götürü Matrahların Tesbiti

Madde 40-

(3946 sayılı Kanunun 38/1-a maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

Götürü matrahların tesbiti:

(*) Madde 40 _ (Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde) Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları her ilçe merkezindeki takdir komisyonu tarafından ilçe hududu dahilindeki belediyeler ile ilçe merkezindeki ticaret ve sanayi odası, özel kanunlara göre kurulmuş meslek teşekkülleri, varsa İş ve İşçi Bulma Kurumu şubelerinden ve takdir komisyonunca lüzum görülen hallerde diğer daire, kurum ve teşekküllerden mütalaa alındıktan sonra aşağıdaki usul dairesinde ilçe için yıllık tesbit olunur:

1. Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları iş ve hizmet nev'i ve grupları itibarıyla her iş ve hizmet nev'i ve grubu için beş derece üzerinden tesbit olunur.
2. Takdir komisyonunun bu kararları, uygulanacağı ilk mali yıldan en az iki ay önce takdirin ilgili bulunduğu il veya ilçe merkezindeki belediyelere, ticaret ve sanayi odalarına ve varsa takdir olunan götürü matrahların iş ve hizmet nev'i itibarıyla taalluk ettiği meslek teşekkülüne ve ilin en büyük maliye memuruna imza karşılığında verilir.
3. Aynı il belediyesi sınırları içinde mevcut ilçeler için (Bu ilçelerin belediye sınırları dışında kalan kısımları dahil) bu takdirler; il takdir komisyonunca ve bu ilçelerin hepsine şamil olmak üzere yapılır.
4. (3689 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle bent kaldırılmıştır.) (Kaldırılmadan önceki şekli) (2791 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen bent) Götürü ticarî kazançların Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 123'üncü maddesi uyarınca artırılması halinde, yeni takdirler yapıncaya kadar, takdir komisyonlarınca tespit edilen herbir dereceye ait götürü ticaret ve serbest meslek kazançlarına artış oranında ilave yapılır.

Götürü Matrahların Tesbiti

Madde 41-

(3846 sayılı Kanunun 38/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) Madde 41 _ (Kaldırılmadan önceki şekli) (2686 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen madde) 40'ıncı madde gereğince kendilerine takdir komisyonu kararı verilen daire, kurum ve teşekküller, bu kararı inceleyerek aykırı gördükleri takdirlere karşı kararın kendilerine verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde vergi mahkemesinde dava açabilirler.

Vergi mahkemesince verilecek kararlar aleyhine daire, kurum ve teşekküllerce onbeş gün içinde Danıştaya başvurulabilir.

Danıştay bu müracaat üzerine işi dosya üzerinde öncelikle inceleyerek karara bağlar.

Ortalama Kar Hadlerinin Tespiti

Madde 42-

(2365 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen madde) Ortalama kar hadleri Maliye Bakanlığınca emtia ve iş nev'ilerine göre hazırlanacak cetveller üzerine il merkezlerinde o il defterdarının veya mazereti halinde tevkil edeceği maliye memurunun başkanlığı altında gelir müdürü ve vergi dairesi müdürü olmak üzere üç memur üye ile tüccarlar için il merkezindeki ticaret odalarının, esnaf ve sanatkarlar için kanunla kurulan esnaf dernekleri birliğince, birlikleri yoksa esnaf ve sanatkar teşekküllerince, odaların birlik ve teşekküllerin bulunmadığı yerlerde il merkezindeki belediyelerce seçilecek iki kişiden kurulan özel bir komisyon tarafından ilçeler itibarıyla gayri safi kazançla göre ayrı ayrı tayin olunur. Bu teşekküllerce belli edilecek üyeler bir asıl bir yedek olmak üzere seçilir. Üyelerin Komisyon Başkanının talebi üzerine bir ay içinde seçilmemesi halinde, üyeler komisyon başkanının teklifi üzerine vali tarafından seçilir. Şu kadar ki merkez ilçesi dışındaki mükelleflere ait ortalama kar hadlerinin tespitinde, il merkezinden seçilmiş olan üyelere birinin yerine o ilçelerden aynı mahiyetteki teşekküller tarafından seçilmiş olan bir üye toplantılara katılır.

Ortalama kar hadlerinin tayininde nazara alınacak esaslar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirtilir.

Komisyon, defterdarın yazılı isteği tarihinden başlayarak üç ay içinde takdir işini tamamlar, lüzum görülen yerlerde ve hallerde bu süre Maliye Bakanlığınca bir yıla kadar uzatılabilir.

Ortalama Kar Hadlerinin Kesinleşmesi ve İlânı

Madde 43-

(485 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen madde) 42'nci madde gereğince düzenlenen ortalama kar hadlerine ait cetveller, düzenlenmelerini takibeden ay içinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Maliye Bakanlığına gelmiş olan bu cetveller, Ortalama Kar Hadleri Merkez Komisyonunca incelenerek hatalı ve noksan bulunanlar ile bölgeleri itibarıyla uygunluk göstermeyenler gerekçeli olarak ilgili özel komisyonlara geri gönderilir.

Özel Komisyonlara geri gelen cetveller, yeniden incelenerek gerekli düzeltmeler yapıldıktan, düzeltme sebebi görülmeyenler hakkında ise gerekçeleri belirtildikten sonra Merkez Komisyonuna gönderilir.

Merkez Komisyonu cetveller üzerinde son incelemesini yaparak ortalama kar hadlerinin kesin miktarını tayin eder.

Kesinleşmiş ortalama kar hadlerine ait cetveller Maliye Bakanlığınca mahallerine tebliğ olunur.

Vergi daireleri, Bakanlıktan gelen bu cetvelleri, bir ay süre ile, dairelerinin uygun bir yerine asmak suretiyle ilan ederler. Bu cetveller ayrıca Resmi Gazete ile ilan olunur.

(2365 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen fıkra) Ortalama Kar Hadleri Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığınca

Müsteşarının başkanlığında, Gelirler Genel Müdürü, ilgili Genel Müdür Baş Yardımcısı veya bunların tevkil edeceği kimselerle Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin iki temsilcisinden kurulur.

89'uncu maddedeki nisap hükmü, Ortalama Kar Hadleri Merkez Komisyonu hakkında da uygulanır.

Uygulama Süresi

Madde 44-

Götürü ücretler, götürü ticaret ve serbest meslek kazançları ve ortalama kar hadleri üç yıl uygulanır. Şu kadar ki, bunlarda önemli değişiklikler vuku bulduğu takdirde Maliye Bakanlığı bu süreyi bir yıldan aşağı olmamak şartıyla kısaltabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

(2686 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen başlık)

Zirai kazanç ölçüleri ile emlak vergisine ait
bedel ve değerlerin tespiti

Ölçüler ve Tarifleri

Madde 45-

Zirai kazanç ölçüleri, yıllık istihsal değeri, götürü gider emsali, ortalama randıman miktarı, ortalama işçilik tutarı, ortalama maliyet bedeli ile ortalama satış fiyatından terekküp eder.

1. Yıllık istihsal değeri: Ortalama randıman ve ortalama satış fiyatı ölçülerine göre her ziraat biriminden bir yılda elde edileceği hesaplanan mahsul değerinin işletmede veya işletmelerde mevcut ziraat birimi sayıları ile çarpılması suretiyle bulunacak değerlerin toplamıdır.

2. **(2686 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle değişen bent)** Götürü gider emsali: Büyük ve küçükbaş hayvanlar (kümes hayvanları dahil) ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı için % 80; diğer zirai mahsuller ile ziraat makine ve aletleriyle başka çiftçilerin zirai istihsal işlerinin yapılması karşılığında alınan ücretler için % 70'tir.

3. Ortalama randıman miktarı: Ziraat birimlerinin her bir çeşidinden elde edileceği tahmin olunan ortalama mahsul miktarıdır.

4. Ortalama işçilik tutarı: Ziraat birimlerinin her bir çeşidine isabet eden ortalama işçilik gideri tutarıdır.

5. Ortalama maliyet bedeli: Ziraat birimi başına elde edilecek mahsul için yapılması gereken ortalama giderlerin toplamıdır.

6. Ortalama satış fiyatı: Zirai mahsullerin ticari teamüle göre beher satış biriminin 46'ncı maddenin (d) bendi esasları dairesinde tespit olunan satış fiyatıdır.

Zirai Kazanç Ölçülerinin Tesbiti

Madde 46-

(205 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen madde) Zirai kazanç ölçüleri (45'inci maddenin 1 numaralı bendinde yazılı ölçüler ile kara ve su avcılığına müteallik olanlar hariç), Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu tarafından hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde zirai kazançlar il Komisyonlarınca takdir ve tesbit olunur.

Zirai kazançlar il komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin takdir ve tesbitinde aşağıdaki esaslara uyar.

a) Zirai faaliyetlere tesir eden tabii ve iktisadi şartlar bakımlarından önemli farklar gösteren bölgeler ayrılır;

b) Çeşitli ziraat neveleri ile çeşitli ziraat makine ve aletleri ayrı ayrı, vasıf ve şartlar bakımından birbirine uygunluk ve yakınlık gösterenler belli gruplar içinde birleştirilmek suretiyle nazarı itibara alınır;

c) Zirai işletmelerin bölgeler itibariyle özellikleri ve ortalama verim kabiliyetleri gözönünde tutulur;

d) Ortalama satış fiyatının tespitinde Hükümetçe tayin olunan ve takdir sırasında yürürlükte bulunan fiyatlar, Hükümetçe fiyat tayin olunmayan mahsuller için takdirin yapıldığı yıldan önce gelen son takvim yılı içindeki mahalli toptan piyasa fiyatı esas tutulur. Fiyatın temevvüç ettiği hallerde ortalamasına itibar olunur;

e) Özellik gösteren ziraat nevelerinde Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunca bu ziraat çeşitlerinin mahiyetlerine uygun olarak tayin olunacak esaslar nazarı itibara alınır.

Zirai kazançlar il komisyonları, zirai kazanç ölçülerinin uygulanmaya başlanılacağı ilk takvim yılı içinde mezkur ölçüleri tesbit ederek bu yılın Nisan ayı sonuna kadar zirai kazançlar merkez komisyonuna gönderirler.

Zirai kazançlar merkez komisyonu, illerden gelen zirai kazanç ölçülerinden hatalı ve noksan bulduklarını gerekçesiyle birlikte

alakalı komisyonlara iade eder.

Zirai kazançlar il komisyonları merkez komisyonunca iade olunan ölçülerdeki maddi hataları düzeltirler; takdire taalluk eden hususlarda ise ya ölçüleri yeniden takdir ederler veya ilk kararlarında ısrar edebilirler. İl komisyonları ısrar kararlarında ısrar sebeplerini açıklamaya mecburdurlar.

(2365 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen fıkra) Ancak, zirai kazançlar il komisyonlarınca verilen ısrar kararları uygun görülmediği takdirde uygun görülmeyen ölçüler yerine merkez komisyonunca re'sen ve nihai olarak yeni ölçüler tayin ve tespit olunur.

(2455 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle iki fıkra kaldırılmıştır.)

Ziraat Birimleri

Madde 47-

Ziraat birimleri:

- a) Tarla, bağ ve sebze ziraati ile ormancılıkta dönüm;
- b) Ölçü olarak ağaç kabul edilenlerde ürün verecek hale gelmiş ağaç sayısı;
- c) Hayvancılıkta hayvan sayısı;

dır.

Özellik gösteren ziraat nevilerinde Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca bu ziraat çeşitlerinin mahiyetlerine uygun olarak müştereken belli edilecek diğer birimler kullanılır.

Bu kanunun uygulanmasında dönüm bin metre karelik toprak parçasıdır.

Tasdik ve İlan

Madde 48-

Zirai kazanç ölçüleri Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

Onaylanan ölçüler Resmi Gazete ile yayınlanır.

Her bölgeye ait ölçüler, ilgili valiliklere gönderilir. Valilikler bunları en kısa zamanda köy ve mahalle ihtiyar kurullarına ve maliye teşkilatına tebliğ eder.

Uygulama Süresi

Madde 49-

(3239 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde) Ziraî kazanç ölçüleri üç yıl için tespit olunur. Ancak satış fiyatı resmî kuruluşlar veya birliklerce tespit ve ilan olunan (destekleme alımları) ürünler için her yıl açıklanan en son fiyatlar esas alınır. Diğer taraftan ölçülerin tespitine esas olan unsurlarda önemli değişiklikler vukubulduğunun anlaşılması halinde, Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonu, bu ölçülerin uygulama süresini lüzumlu gördüğü ziraî faaliyet ve mahsul nevileri için bir yıldan aşağı olmamak üzere kısaltmaya yetkilidir.

Emlak Vergisine Ait Bedel ve Değerlerin Tespiti, İlanı ve Kesinleşmesi

Mukerrer Madde 49-

(4751 sayılı Kanunun 1/A maddesiyle değişen madde Yürürlük; 9.4.2002) - a) Maliye ve Bayındırlık ve İskan bakanlıkları 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun 29 uncu maddesi hükmü ile aynı Kanunun 31 inci maddesi uyarınca hazırlanan tüzük hükümlerine göre bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini, uygulanacağı yıldan dört ay önce müştereken tespit ve Resmî Gazete ile ilân eder.

Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği bu bedellere karşı Resmî Gazete ile ilânını izleyen onbeş gün içinde Danıştayda dava açabilir.

b) Takdir komisyonlarının arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin dört yılda bir yapacakları takdirler, tarh ve tahakkuk işleminin (Emlâk Vergisi Kanununun 33 üncü maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre yapılacak takdirler dahil) yapılacağı sürenin başlangıcından en az altı ay önce karara bağlanarak, arsalara ait olanlar takdirin ilgili bulunduğu il ve ilçe merkezlerindeki ticaret odalarına, ziraat odalarına ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları ile belediyelere, araziye ait olanlar il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarına ve belediyelere imza karşılığında verilir.

Büyükşehir belediyesi bulunan illerde takdir komisyonu kararları, vali veya vekalet vereceği memurun başkanlığında, defterdar veya vekalet vereceği memur, vali tarafından görevlendirilecek tapu sicil müdürü ile ticaret odası, serbest muhasebeci mali

müşavirler odası ve esnaf ve sanatkârlar odaları birliğince görevlendirilecek birer üyeden oluşan merkez komisyonuna imza karşılığında verilir. Merkez komisyonu kendilerine tebliğ edilen kararları onbeş gün içinde inceler ve inceleme sonucu belirlenen değerleri ilgili takdir komisyonuna geri gönderir. Merkez komisyonunca farklı değer belirlenmesi halinde bu değerler ilgili takdir komisyonlarınca yeniden takdir yapılmak suretiyle dikkate alınır.

Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler. Vergi mahkemelerince verilecek kararlar aleyhine onbeş gün içinde Danıştaya başvurulabilir.

Kesinleşen asgari ölçüde arsa ve arazi birim değerleri, ilgili belediyelerde ve muhtarlıklarda uygun bir yere asılmak suretiyle tarh ve tahakkukun yapıldığı yılın başından Mayıs ayı sonuna kadar ilân edilir.

Bakanlar Kurulu bu fıkra da yer alan dört yıllık süreyi sekiz yıla kadar artırmaya veya iki yıla kadar indirmeye yetkilidir.

c) Yukarıdaki fıkralara göre, Danıştay ve vergi mahkemelerinde dava açılması halinde, davalının onbeş gün içinde vereceği tek savunma ile dosya tekemmül etmiş sayılır. Danıştay ve vergi mahkemelerince bu davalar, dosyanın tekemmül ettiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır.

d) (a) ve (b) fıkralarındaki bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri ile arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitlerine ilişkin süreleri gerektiği ölçüde kısaltmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir. (*)

(*) (Değişmeden önceki şekli) (2686 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen madde) a) Maliye ve Bayındırlık Bakanlıkları Emlak Vergisi Kanununun 10'uncu maddesi hükmü ile aynı kanunun 31'inci maddesi uyarınca hazırlanan tüzük hükümlerine göre bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini (Söz konusu tüzük hükümlerine göre yapılan yıllık tespitler hariç olmak üzere) genel beyanın yapılacağı sürenin başlangıcından dört ay önce müştereken tespit ve Resmi Gazete ile ilan ederler.

Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği bu bedellere karşı Resmi Gazete ile ilanını izleyen 15 gün içinde Danıştayda dava açabilirler.

b) **(3239 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen bent)** Takdir komisyonlarının arsalara ve araziye ait asgarî ölçüde birim değer tespitine ilişkin takdirleri genel beyanın yapılacağı sürenin başlangıcından en az altı ay önce karara bağlanarak, arsalara ait olanlar takdirin ilgili bulunduğu İl ve İlçe merkezlerindeki ticaret odalarına, ziraat odalarına ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları ile vergi dairelerine (1.3.1986 tarihinden itibaren belediyelere) araziye ait olanlar İl merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarına ve vergi dairelerine (1.3.1986 tarihinden itibaren belediyelere) imza karşılığında verilir.

Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları 15 gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler. Vergi mahkemelerince verilecek kararlar aleyhine 15 gün içinde Danıştaya başvurulabilir.

Kesinleşen asgari ölçüde arsa ve arazi birim değerleri, ilgili vergi dairelerinde, belediyelerde ve muhtarlıklarda uygun bir yerlere asılmak suretiyle genel beyan süresince ilan edilir.

c) Yukarıdaki fıkralara göre, Danıştay ve vergi mahkemelerinde dava açılması halinde, davalının 15 gün içinde vereceği tek savunma ile dosya tekemmül etmiş sayılır. Danıştay ve vergi mahkemelerince bu davalar dosyanın tekemmül ettiği tarihten itibaren en geç 1 ay içinde karara bağlanır.

d) **(3239 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen bent)** (a) ve (b) fıkralarındaki bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri ile arsalara ve araziye ait asgarî ölçüde birim değer tespitlerine ilişkin süreleri Emlak Vergisi genel beyan dönemleri ile ilgili olmak üzere gerektiği ölçüde kısaltmaya Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Tahrir usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Genel Esaslar

Madde 50-51-

(1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 41/3 maddesiyle kaldırılmıştır.)

Tadilat

Madde 52-

Tadilat, iki genel tahrir arasında, bu kanunda yazılı sebeplerden dolayı binaların gayrisafi iratlarında ve arazinin kıymetlerinde vukua gelen devamlı ve tabi değışiklikler tesbit edilerek, yeni irat veya kıymetin tahmin edilmesidir.

Madde 53-55-

(1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 41/3 maddesiyle kaldırılmıştır.)

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Tahrir

Genel Tahrir

Madde 56-62-

(1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 41/3 maddesiyle kaldırılmıştır.)

Tadilat Sebepleri

Madde 63-

Aşağıdaki hallerde binaların gayrisafi iratları ve arazinin kıymetleri tadilat yoluyla tahmin ve yeniden takdir olunur:

1. Herhangi bir sebep yüzünden devamlı olarak bina gayrisafi iratları ile arazi kıymetlerinin en az % 20 nisbetinde artması veya eksilmesi;
2. Bina veya arazinin genel tahrirde unutulmuş mektum kalmış olması;
3. Yeni bina inşaa edilmesi (Mevcut binalara ilaveler yapılması veya sabit istihsal, asansör veya kalorifer tesisleri konulması yeni inşaat hükmündedir.);

(Bu hallerde yalnız ilave inşaat veya sabit istihsal, asansör ve kalorifer tesislerinin gayrisafi iratları takdir olunarak binanın mevcut gayrisafi iradına ilave edilir. Sabit istihsal, asansör ve kalorifer tesislerinin gayrisafi iratları 307'nci maddedeki esasa göre takdir olunur.);

4. Bir binanın yanması, yıkılması suretiyle veya sair sebeplerle tamamen veya kısmen harap olması veya binada mevcut sabit istihsal, asansör veya kalorifer tesislerinin kısmen veya tamamen kaldırılması;
5. Bir binanın kullanım tarzının tamamen değıştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkan, mağaza, depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline veya bu hallerde bulunan yerlerin ikamete mahsus mahaller haline kalbedilmesi (Bu hükmün uygulanmasında bir apartmanın her dairesi ayrı bir bina sayılır ve yalnız kullanım tarzı tamamen veya kısmen değıştirilen dairenin iradı yeniden takdir olunur.);

6. Arazinin hal ve heyetinde değışiklik olması;

7. Daimi müstesnalıktan faydalanan ve irat veya kıymeti bulunmayan bir bina veya arazinin müstesnalıktan çıkması;

8. Bir binanın mütemmimi durumunda olan arazinin mütemmimlik durumundan çıkması veya bir arazi ve arsanın bina mütemmimi durumuna girmesi;

9. Bir bina veya arazinin taksim ve ifraz edilmesi (Araziden bir kısmının istimlak edilmesi de ifraz hükmündedir.);

10. Müteaddit arazi ve arsaların tek bir arazi ve arsa haline getirilmesi veya müteaddit hisseler ayrılmış olan bir binanın bütün hisselerinin birleştirilmesi.

Arazinin Hal ve Heyetinde Değışiklik

Madde 64-

Aşağıdaki haller arazinin hal ve heyetinde değışiklik olduğunu ifade eder:

1. Arazinin fidanlandırılması veya ağaçlandırılması, bağ haline getirilmesi;
2. Fidanlı, ağaçlı veya kütüklü bir arazinin tarla haline getirilmesi veya gelmesi;
3. Tarım yapılan bir arazinin tabii bir afet veya arıza sebebiyle veya sair sebepler yüzünden tarıma elverişsiz hale gelmesi;
4. Tarım yapılmayan bir arazinin tarıma elverişli hale getirilmesi;

5. Arazinin üzerine veya altına inşaat yapılması;

6. Arazinin parsellenmek suretiyle arsalar haline getirilmesi.

Mevzii ve Ferdi Tadilat
Madde 65-

Binaların gayrisafi iratlarında ve arazi ve arsaların kıymetlerinde 63'üncü maddenin 1'inci bendinde yazılı nispette vuku bulan artma veya eksilme sebebiyle yapılacak tadilat mevzii veya ferdi olur.

Bir şehir, kasaba veya köyün tamamında mevcut bina ve arazi için yapılacak tadilat mevziidir. Münferit mükelleflerin arazisi veya binaları için yapılan tadilat ferdidir.

Mevzii Tadilat Kararı
Madde 66-

Mevzii tadilat yapılabilmesi için:

1. İlgili bir veya birkaç mükellefin veya vergi dairesinin mevzii tadilat isteğinde bulunması,
2. şehir ve kasabalardaki tadilat için belediye encümeninin, köylerdeki tadilat için köy ihtiyar meclisinin, mevzii tadilatı gerektiren sebepleri muhtevi olarak tanzim edeceği mazbata üzerine il idare kurulunca tadilatın lüzumuna karar verilmesi.
3. Maliye Bakanlığınca mevzii tadilatın yapılmasına izin verilmesi şarttır.

Ferdi Tadilat İsteği
Madde 67-

Ferdi tadilat yapılabilmesi için ilgili mükellefin binası veya arazisi için tadilat isteğinde bulunması gerekli ve kafidir.

Vergi daireleri ferdi tadilat isteğinde bulunamazlar.

Diğer Tadilatın Yapılması
Madde 68-

63'üncü maddenin 2-10'uncu bentlerinde yazılı hallerde tadilat herhangi bir isteğe lüzum olmaksızın ya ilgili mükelleflerin bu halleri bildirmeleri veya vergi dairesinin yoklama ile tesbit etmesi neticesinde yapılır.

İfraz ve Birleştirme
Madde 69-

Bir bina veya arazinin taksim veya ifraz edilmesi (Arazinin parsellenmek suretiyle arsalar haline getirilmesi hariç) dolayısıyla yapılacak tadilatın binanın gayrisafi iradı ve arazinin kıymeti yeniden takdir edilmeyip vergide kayıtlı gayrisafi irat veya kıymet müfrez parçalar veya hisseler arasında her parça veya hissenin yüz ölçümüne ve mevki ve şerefine göre taksim olunur.

63'üncü maddenin 10'uncu bendinde yazılı halde yapılacak tadilatın birleştirilen bina ve araziye yeniden gayrisafi irat veya kıymet takdir edilmeyip her birinin vergide kayıtlı gayrisafi irat veya kıymetleri toplanır ve bu toplam birleştirilen bina ve arazinin gayrisafi irat veya kıymeti olur.

Birleştirilen parçalardan bir kısmının vergide kayıtlı gayrisafi irat veya kıymeti bulunmadığı hallerde yalnız bu parça veya hisseler gayrisafi irat veya kıymet takdir olunarak yukarıki fıkra gereğince işlem yapılır.

Yüzölçümü Fazla Veya Noksan Tesbit Edilen Arazi
Madde 70-

Genel tahrir veya mevzii tadilatın arazinin yüzölçümü noksan veya fazla tahrir edilmiş olduğu sonradan meydana çıkarsa noksan yazıldığı anlaşılan miktar kayıtlı yüzölçümüne ilave, fazla yazıldığı anlaşılan miktar kayıtlı yüzölçümünden tenzil edilir ve arazinin kayıtlı kıymetinden beher metre kareye isabet eden kıymet esas tutularak noksan veya fazlaya ait kıymetler tesbit ve kayıtlı kıymete ilave veya mezkur kıymetten tenzil olunur.

Bu ilave ve tenziller dolayısıyla noksan veya fazla alındığı anlaşılan vergiler mükelleften tahsil veya kendisine iade edilir.

Tadilat Neticelerinin Uygulanması
Madde 71-

Ferdi tadilat neticeleri tadilat taleplerinin yapıldığı mevzii tadilat neticeleri de, itiraz incelemelerinin bittiği yılı takip eden mali yıldan başlayarak uygulanır.

Ferdi tadilat talebin yapıldığı mali yıl içinde bitirilemezse, ilerde belli olacak matrahlara göre düzeltmeler yapılmak üzere, bina ve arazinin mevcut irat ve kıymetleri tarha esas tutulur.

Bunlar dışındaki tadilatın tadil neticeleri:

1. Genel tahrirlerde mektum kalan bina ve arazi için genel tahririn yürürlüğe girdiği mali yıldan;

Ve aşağıdaki hallerde:

2. Yeni inşaat için inşaatın hitam bulduğu veya inşaatın hitamından evvel kısmen kullanılmaya başlanılmışsa her kısmın kullanılmasına başlandığı, binaya sonradan sabit istihsal, asansör ve kalorifer tesisleri konulmuşsa bu tesislerin konulmasının tamamlandığı;
3. 63'üncü maddenin 5'inci bendinde yazılı şekilde kullanış tarzı değişen binalar için bu değişikliğin vuku bulduğu;
4. Muafiyeti sukut eden bina ve arazide muafiyetin sukut ettiği;
5. Yanan, yıkılan ve sair sebeplerle tamamen veya kısmen harap olan binalarda ve ifraz ve taksim edilen veya birleştirilen bina ve arazide bu olayların vuku bulduğu;
6. Hal ve heyeti değişen arazide değişikliğin rastladığı;
7. Binanın mütemmimi durumunda olan arazinin mütemmimlik durumundan çıkması, bir arazi ve arsanın bina mütemmimi durumuna girmesi hallerinde bu değişikliğin vuku bulduğu;

Tarihi takip eden mali yıldan başlıyarak yürürlüğe konulur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

(2365 sayılı Kanunun 8\\\\\\\\\\\\\\\\'inci maddesiyle değişen şekli)

Takdir, Zirai Kazançlar ve zel Komisyonları

BİRİNCİ BÖLÜM

Takdir Komisyonu

Kuruluş

Madde 72-

(3239 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen madde) Takdir Komisyonu; illerde defterdarın, ilçelerde malmdrnn (müstakil vergi dairesi olan ilçelerde ilgili vergi dairesi müdürünün) veya bunların tevkil edecekleri memurların başkanlığı altında ilgili vergi dairesinin yetkili iki memuru ile seğilmiş iki üyeden kurulur.

Arsalara ait asgarî ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu; belediye başkanı veya tevkil edeceki memurun başkanlığı altında belediyenin yetkili bir memuru ile **(5904 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle değişen ibare. Yrrlğ; 03.07.2009)** defterdarın, vergi dairesi başkanlığı bulunan yerlerde ise vergi dairesi başkanının grevlendireceki iki memur, tapu sicil müdürü veya tevkil edeceki bir memur ve ticaret odasınca seğilmiş bir ye (ilgili olduğu arsalara ilişkin takdir komisyonlarına organize sanayi bölgesini temsilen bir ye)(*) ile ilgili mahalle ve köyün muhtarından kurulur.

Araziye ait asgarî ölçüde birim değer tespitinde takdir komisyonu; valinin başkanlığı altında defterdar, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı il müdürü ile il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarından seğilmiş birer üyeden kurulur.

Takdir komisyonları daim veya geçici olurlar. **(5904 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle değişen cümle. Yrrlğ; 03.07.2009)**Takdir komisyonlarının kurulacağı yerler ile bu madde uyarınca kurulan komisyonların çalışma usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.(**)

(*) *(Değişmeden nceki şekli)* tapu sicil müdürü veya tevkil edeceki bir memur ve ticaret odasınca seğilmiş bir ye

(**) *(Değişmeden nceki şekli)* Daim komisyonların nerelerde kurulacağını Maliye ve Gümrük Bakanlığı belli eder.

Üyelerin Seçilmesi

Madde 73-

(2365 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen fıkra) yeler, tüccarlar için ticaret odasınca, diğer sanat ve meslek erbabı için bunların mensup oldukları mesleki teşekküllerce kendi yeleri arasından veya hariçten seçilir. Bu teşekküller, Takdir Komisyonu Başkanının yazılı talebi üzerine en geç bir ay içinde iki asıl ve iki yedek ye seçmeye mecburdurlar. Bu mecburiyet zamanında yerine getirilmezse üyeler mahallin en büyük mülkiye amiri tarafından seçilir.

(2686 sayılı Kanunun 13'üncü maddesiyle değişen fıkra) Komisyon toplantılarına mükellefin sanat veya meslek bakımından bağlı veya ilgili olduğu teşekkülden, servet takdiri işlerinde ise yalnız Ticaret Odasından seçilen üyeler **(3210 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen hüküm)** (Arsalara ait asgarî ölçüde birim değerlerinin tespiti sırasında ticaret odasından seçilen üyelerden biri yerine ilgili mahalle veya köyün muhtarı) iştirak eder. Ticaret Odası ve mesleki teşekkül

bulunmayan yerlerde bunlar tarafından seçilecek üyeler, yukarıdaki esaslara göre belediyeler tarafından seçilir.

Komisyonlar kendilerine tahsis edilen dairede, yoksa vergi dairesinde toplanırlar ve keyfiyet bir tutanakla tesbit olunur.

Komisyonların Görevleri

Madde 74-

(3239 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen madde) a) 72'nci maddenin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonunun görevleri şunlardır.

1. Yetkili makamlar tarafından istenilen matrah ve servet takdirlerini yapmak;
2. Vergi kanunlarında yazılı fiyat, ücret veya sair matrah ve kıymetleri takdir etmek (Bu gibi takdirler de takdir kararına bağlanır.)

Takdir komisyonu bu görevlerini yaparken takdir sebepleri bulunup bulunmadığını incelemeyi. Yalnız hatalı gördüğü muamelelerde, ilgili vergi dairesini yazı ile ikaz etmeye mecburdur.

b) 72'nci maddenin ikinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun **(4751 sayılı Kanunun 6/A maddesiyle değişen ibare Yürürlük: 9.4.2002)** 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi(*) uyarınca arsalar için her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köyün cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeleri (Turistik bölgelerde değer bakımından farklı olanlar ilgili valilerce tespit edilecek pafta, ada veya parsel) itibarıyla asgarî ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

c) 72 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu: 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun **(4751 sayılı Kanunun 6/A maddesiyle değişen ibare Yürürlük: 9.4.2002)** 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi(**) uyarınca her il veya ilçe için arazinin cinsi (Kıraç, taban ve sulak) itibarıyla asgarî ölçüde birim değer tespit etmekle görevlidir.

(b) ve (c) fıkralarına göre yapılacak değer tespitinde, Emlak Vergisi Kanununun 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan normlardan ve bu maddeye göre hazırlanmış bulunan tüzük hükümleri ile gerektiğinde bilirkişiden yararlanılır.

(*) **(Değişmeden önceki ibare)** 20 nci maddesinin ikinci fıkrası

(**) **(Değişmeden önceki ibare)** 20 nci maddesinin ikinci fıkrası

Komisyonun Yetkileri

Madde 75-

(3239 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen fıkra) 72'nci maddenin birinci fıkrasına göre kurulan takdir komisyonu 74 üncü maddedeki görevleri dolayısıyla bu Kanunda yazılı inceleme yetkisine haizdir.

(2365 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle değişen fıkra) Komisyon, servetleri, sınai hakları ve telif haklarını, imtiyazları, madenleri, mücevheratı, eski eserleri ve sanat eserlerini değerlemede bilirkişiye müracaat edebilir.

(3239 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle eklenen fıkra) 72 nci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına göre kurulan takdir komisyonları 79 uncu maddede yazılı yetkileri haizdir.

Beyana Bağlılık

Madde 76-

Mükellefin evvelce beyan ettiği bir matraha ait olan takdir işlerinde, takdir olunan matrah mükellefin beyanından düşük olamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Tahrir Komisyonu

Tahrir Komisyonu

Madde 77-78-

(1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 41/3 maddesiyle kaldırılmıştır.)

Yetki

Madde 79-

Tahrir komisyonları:

1. İradı veya kıymeti tahmin edilecek binaları ve araziye gezebilirler;
2. Mükelleflerden ve kiracılarından gayrimenkulün genel durumu, kullanım tarzı, kira veya hasılat miktarı ve tahmine yarıyacak

sair lüzumlu malumatı isteyebilirler;

3. Lüzumlu gördükleri malumatı, muhtar ve ihtiyar meclisleri, ticaret ve tarım odaları, belediyeler ve noterler gibi resmi veya yarı resmi teşekküllerle özel teşekküller ve şahıslardan isteyebilirler;

4. Fabrika, değirmen ve imalathanelerin iratların takdirinde içlerinde bulunan sabit istihsal tesislerinin kıymetlerini tesbit için lüzum gördükleri takdirde bilirkişiye müracaat edebilirler.

Çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde, bina ve arazi, bunları işgal edenlerin muvafakati olmaksızın gezilemez. Binaların gezilmesi sırasında, komisyon başkan ve üyeleri, ev halkının rahatsız edilmemesine dikkat etmiye mecburdurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tadilat Komisyonları

Görev ve Kuruluş

Madde 80-

Gerek binalarda, gerek arazide tadilat üçer kişilik "Tadilat komisyonları" tarafından yapılır.

Bu komisyonlar, mahallin en büyük mülkiye memurunun vergi dairesi müdürü olmyan gelir memurları arasından seçeceği bir başkan ile iki üyeden kurulur.

Lüzum görülen yerlerde birden fazla tadilat komisyonu kurulması caizdir.

Üyelerin Seçilmesi

Madde 81-

Tadilat komisyonlarına girecek üyeler:

1. Belediye sınırı içinde bulunan yerler için, belediye meclislerince biri kendi üyeleri arasından veya dışardan, diğeri tadilat yapılacak bina ve arazinin bulunduğu şehir ve kasaba halkı arasından;

2. Belediye teşkilatı olmyan yerlerde köy ihtiyar meclisince biri kendi üyeleri, diğeri köy halkı arasından,

Seçilir.

Belediyeler ve belediye teşkilatı bulunmyan köy ihtiyar meclisleri mahallin en büyük mülkiye memurunun yapacağı tebliğden başlayarak en geç bir ay içinde tadilat komisyonuna girecek üyeleri ve onların bir misli yedek üyeleri seçmeye ve adlarını en büyük mülkiye memuruna bildirmeye mecburdurlar.

Yetki

Madde 82-

Tahrir komisyonlarının haiz olduğu yetkileri tadilat komisyonları da haizdirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(2365 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle değişen başlık)

Zirai Kazançlar İl ve Merkez Komisyonları ile Özel Komisyonlar

Zirai Kazançlar İl Komisyonu

Madde 83-

(2365 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle değişen madde) Zirai Kazançlar İl Komisyonu valinin başkanlığında defterdar, gelir müdürü, ziraat müdürü, veteriner müdürü, il merkezindeki ziraat bankası şube müdürü ve seçilmiş üç üyeden kurulur. Ormancılığa ilişkin konuların görüşülmesinde komisyona veteriner müdürü yerine orman işletme müdürü veya temsil edeceği bir temsilci katılır.

Üyelerin Seçilmesi

Madde 84-

(2686 sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle değişen madde) Zirai Kazançlar İl Komisyonunun seçilmiş üyelerinden ikisi il ziraat odasından, biri de bu ile bağlı ilçe ziraat odalarından il ziraat odasınca seçilir.

Ziraat odası, valinin yazılı tebliği üzerine en geç bir ay içinde komisyon üyelerini ve aynı sayıda yedek üyeyi seçerek adlarını valiye bildirir.

Üyeler bu süre içinde seçilip bildirilmedikleri takdirde vali tarafından seçilir.

Ziraat odası bulunmayan yerlerde bunların seçeceği üyeler, aynı esaslar dairesinde belediyelerce seçilir.

Üyelerin Seçilmesi

Madde 85-

(2686 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle değişen madde) Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, Maliye Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında; Gelirler Genel Müdürü ile Gelirler Genel Müdürlüğünün iki, Tarım ve Orman Bakanlığının üç, Ziraat Odaları Birliğinin üç ve Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün bir temsilcisinden kurulur.

Başkanın mazereti halinde komisyona, başkanın, üyelere veya hariçten tevkil edeceği kimse başkanlık eder.

Komisyonların Yetkileri

Madde 86-

Zirai kazançlar il ve merkez komisyonları kamu idare ve müesseseleri ile Devlet ekonomi kurumlarından ve görevlerinin gerektirdiği sair gerçek ve tüzel kişilerden her türlü bilgileri isteyebilirler. Gerekli gördükleri hallerde bilirkişilere inceleme de yaptırabilirler.

Bilgi istemede 148'inci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

Komisyonlarca bu hükümlere göre istenilen bilgileri vermiyenler ve bilirkişiliği kabul ettikleri halde gerekli incelemeleri yapmayanlar hakkında **(4444 sayılı Kanunun 13/C-1 maddesiyle değiştirilen ibare Yürürlük; 14.8.1999)** mükerrer 355'inci madde(*) hükmü uygulanır.

(*) (Değişmeden önceki ibare) 361'inci madde

Komisyonların Yetkileri

Mükerrer Madde 86-

(2686 sayılı Kanunun 53'üncü maddesiyle kaldırılmıştır.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Müşterek hükümler

Komisyonlara Seçilecek Üyelerde Aranacak Vasıflar

Madde 87-

(5728 sayılı Kanunun 273'üncü maddesiyle değişen madde) Takdir, tadilat ve zirai kazançlar il komisyonları ile özel komisyonlara, memurların dışında, seçilecek kimselerde aşağıdaki vasıflar aranır:

1. İyi ahlak sahibi olmak ve ikamet ettiği veya iş gördüğü muhitin emniyet ve itimadını kazanmış bulunmak.

2. Medeni haklardan ıskat edilmiş bulunmamak.

3. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık veya vergi kaçakçılığı suçlarından mahkûm olmamak.

4. Takdir ve özel komisyonlara seçileceklerde, ayrıca otuz yaşını bitirmiş olmak.

5. Tadilat ve zirai kazançlar il komisyonlarına seçileceklerde ayrıca mensup olduğu şehir veya kasabanın iktisadi şartlarına ve emlak ve ziraat işlerine vukufu olmak ve yirmibeş yaşını bitirmiş bulunmak.

Yemin

Madde 88-

Bu kısımda yazılı komisyonlara seçilen üyeler ve tahrir komisyonu başkanları şehir ve kasabalarda idare heyeti, köylerde ihtiyar meclisi huzurunda aşağıda yazılı şekilde yemin ederler:

"Komisyonda çalışacağım süre zarfında tam manasiyle vicdan ve kanaatim icaplarına tabi kalacağıma; hiçbir sebep ve tesir altında adaletten ve doğruluktan ayrılmıyacağıma, gerek Devlet gerek mükellef haklarını bir tutacağıma, takdir ve tahminlerde herhangi bir tarafa temayül suretiyle görevimi kötüye kullanmıyacağıma namusum üzerine yemin ederim".

Nisap

Madde 89-

(2365 sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle değişen madde) Bu kısımda yazılı komisyonlar üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve çoğunlukla karar verirler. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

Devam

Madde 90-

Komisyon toplantılarında herhangi bir sebeple olursa olsun bulunamıyacağı anlaşılan üyenin yerine yedek üye davet olunur.

Seçilmiş üyelerden, mücbir bir sebebe dayanmaksızın, üç müteakip toplantıya gelmeyenler istifa etmiş sayılarak yedek üye asil üye olarak getirilir.

Mücbir sebebe veya mezuniyetle devam edemeyecek olan asil üyeye yedek üye vekalet eder.

(2365 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

Görev Süresi

Madde 91-

Tahrir komisyonları başkan ve üyelerinin görevleri genel tahrir bitinceye kadar devam eder.

Takdir, tadilat ve zirai kazançlar il komisyonlarına seçilen üyelerin görev süresi üç yıldır. Bunları seçen daire, meclis ve mesleki teşekküllerin seçimlerinin yenilenmesi bu üyelerin görev sürelerini kısaltmaz.

Süreleri dolanların yeniden seçilmesi caizdir.

Ücretler

Madde 92-

(2686 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen madde) Bu kısımda yazılı komisyonlarla ortalama kar hadlerini tespit eden özel komisyonlar ve uzlaşma komisyonlarının (Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, Ortalama Kar Hadleri Merkez Komisyonu, Merkez Uzlaşma Komisyonları ile Gelir Vergisi Kanununun 31'inci maddesinde zikredilen yönetmelik hükümlerine göre kurulan komisyon hariç) Başkan ve üyelerine bu komisyonlardaki görevleri dolayısıyla mahalli defterdarlığın teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca tayin olunacak miktarda ücret verilir.

Zirai Kazançlar Merkez Komisyonu, Ortalama Kar Hadleri Merkez Komisyonu, Merkez Uzlaşma Komisyonları ile Gelir Vergisi Kanununun 31'inci maddesinde zikredilen yönetmelik hükümlerine göre kurulan Komisyonun Başkan ve Üyelerine bu komisyonlardaki çalışma dolayısıyla verilecek ücret Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tayin olunur.

BEŞİNCİ KISIM

Tebliğler

BİRİNCİ BÖLÜM

Tebliğ esasları ve muhataplar

Tebliğ Esasları

Madde 93-

Tahakkuk fişinden gayri, vergilendirme ile ilgili olup, hüküm ifade eden bilumum vesikalar ve yazılar adresleri bilinen gerçek ve tüzelkişilere posta vasıtasıyla ilmhühaberli taahhütlü olarak, adresleri bilinmeyenlere ilan yolu ile tebliğ edilir.

şu kadar ki, ilgilinin kabul etmesi şartıyla, tebliğin daire veya komisyonda yapılması caizdir.

Tebliğ Yapılacak Kimseler

Madde 94-

Tebliğ mükelleflere, bunların kanuni temsilcilerine, umumi vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır.

Tüzelkişilere yapılacak tebliğ, bunların başkan, müdür veya kanuni temsilcilerine, vakıflar ve cemaatler gibi tüzelkişiliği olmıyan teşekküllerde bunları idare edenlere veya temsilcilerine yapılır. Tüzelkişilerin müteaddit müdür veya temsilcisi varsa tebliğin bunlardan birine yapılması kafidir.

(2365 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle eklenen fıkra) Tebliğ, kendisine tebligat yapılacak kimsenin bulunmaması halinde ikametgah adresinde bulunanlardan veya işyerlerinde memur ya da müstahdemlerinden birine yapılır. (Muhatap yerine bu şekilde kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran 18 yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması gerekir).

Veli, Vasi ve Kayımlara Tebliğ

Madde 95-

Mükellef yerine geçen veli, vasi veya kayyım gibi vergi sorumlusu birden fazla olursa, tebliğ bunlardan yalnız birine yapılabilir.

şayet tebliğin mevzuu olan işe ayrı bir vasi veya kayyım bakmakta ise, tebliğ bunlara yapılır.

Vasıtalı Tebliğ

Madde 96-

Kara, deniz, hava ve jandarma eratına yapılacak tebliğler kıta komutanı veya müessese amiri gibi en yakın üst vasıtasıyla yapılır. Bu evrakı derhal tebliğ olunacak kimseye vermediği takdirde üst tazminle mahkum olur. Bu cihetin tebliğ evrakında yazılı olması şarttır.

Yabancı Memlekette Bulunanlara Tebliğ

Madde 97-

Yabancı memlekette bulunanlara tebliğ o memleketin yetkili makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma varsa veya o memleketin kanunları müsait ise o yerdeki Türk siyasi memuru veya konsolosu tebliğin yapılmasını yetkili makamdan ister.

Kendisine tebliğ yapılacak kişi Türk vatandaşı ise tebliğ Türk siyasi memuru veya konsolosu vasıtasıyla de yapılabilir.

Yabancı memleketlerde bulunan kimselere tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran merciin bağlı bulunduğu Bakanlık vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da Türkiye elçilik veya konsolosluğuna gönderilir.

Yabancı memlekette resmi görevle bulunan Türk memurlarına tebliğ Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yapılır.

Yabancı memlekette bulunan askeri şahıslara yapılacak tebliğ, bağlı bulundukları kara, deniz, hava kuvvetleri komutanlıklarıyla Jandarma Genel Komutanlığı vasıtasıyla yapılır.

Kamu İdare ve Müesseselerine Tebliğ

Madde 98-

Kamu idare ve müesseselerine yapılacak tebliğ bu idare ve müesseselerin en büyük amirlerine veya bunların muavinlerine veya en büyük amirin yetkili kılacağı memurlara yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Posta ile tebliğ usulü

Kapalı Zarf Esası

Madde 99-

Posta ile tebliğde tebliğ edilecek vesika kapalı bir zarf içinde postaya verilir. Bunun için, şekilleri Maliye Bakanlığınca tespit edilen özel zarflar kullanılır.

Bilinen Adreslere Tebliğ

Madde 100-

Bilinen adrese gönderilen mektuplar posta idaresince muhatabına teslim edildiği tarihte tebliğ edilmiş sayılır.

Bilinen Adresler

Madde 101-

Bu kanuna göre bilinen adresler şunlardır:

1. Mükellef tarafından işe başlamada bildirilen adresler;
2. Adres değişikliğinde bildirilen adresler;
3. İş bırakmada bildirilen adresler;
4. Vergi beyannamelerinde bildirilen adresler;
5. Yoklama fişinde tespit edilen adresler;
6. **(2686 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle değişen fıkra)** Vergi mahkemesinde dava açma dilekçelerinde ve cevaplarında gösterilen adresler;
7. Yetkili memurlar tarafından bir tutanakla tespit edilen adresler (İlgilinin tutanakta imzası bulunmak şartıyla);
8. Bina ve arazi vergilerinde komisyonlarca tahrir varakalarında tespit edilen adresler.

Mektupların gönderilmesinde bu adreslerden tarih itibarıyla tebligat yapacak makama en son olarak bildirilmiş veya bu makamca tespit edilmiş olanı nazara alınır.

Tebliğ Evrakının Teslimi

Madde 102-

Tebliğ olunacak evrakı muhtevi zarf posta idaresince muhatabına verilir ve keyfiyet muhatap ile posta memuru tarafından taahhüt ilmühaberine tarih ve imza konulmak suretiyle tespit olunur.

Muhatabın zarf üzerinde yazılı adresini değiştirmesinden dolayı bulunamamış olması halinde posta memuru durumu zarf üzerine yazar ve mektup posta idaresince derhal tebliği yaptıran daireye geri gönderilir.

Muhatabın geçici olarak başka bir yere gittiği, bilinen adresinde bulunanlar veya komşuları tarafından bildirildiği takdirde

keyfiyet ve beyanda bulunanın kimliği tebliğ alındısına yazılarak altı beyanı yapana imzalatılır. İmzadan imtina ederse, tebliği yapan bu ciheti şerh ve imza eder ve tebliğ edilemeyen evrak çikaran mercie iade olunur.

Bunun üzerine tebliği çikaran merci tarafından tayin olunacak münasip bir süre sonra yeniden tebliğ çikarılır. İkinci defa çikarılan tebliğ evrakı da aynı sebeple tebliğ edilemiyerek iade olunursa tebliğ ilan yolu ile yapılır.

Muhatap imza edecek kadar yazı bilmez veya herhangi bir sebeple imza edemiycek durumda bulunursa sol elinin baş parmağı bastırılmak suretiyle tebliğ edilir.

Muhatap tebelluğdan imtina ederse tebliğ edilecek evrak önüne bırakılmak suretiyle tebliğ edilir.

Yukarıki fıkralarda yazılı işlemler komşularından bir kişi veya muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden biri veyahut bir zabıta memuru huzurunda icra ve keyfiyet taahhüt ilmühaberine yazılarak tarih ve imza vaz'edilmek ve hazır bulunanlara da imzalatılmak suretiyle tespit olunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İlan yoluyla tebliğ usulü

Tebliğin İlanla Yapılacağı Haller

Madde 103-

Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilan yoluyla yapılır:

1. Muhatabın adresi hiç bilinmezse;
2. Muhatabın bilinen adresi yanlış veya değişmiş olur ve bu yüzden gönderilmiş olan mektup geri gelirse;
3. Başkaca sebeplerden dolayı posta ile tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa;
4. Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa.

İlanın Şekli

Madde 104-

5035 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişen madde; Geçerlilik:31.12.2003, Yürürlük:02.01.2004İlan aşağıdaki şekilde yapılır:

1. İlan yazısı tebliğ yapan vergi dairesinin ilan koymaya mahsus mahalline asılır ve (3) numaralı bende göre ilana çikarılır. Tebliğin konusu, her biri için ayrı ayrı olmak üzere, birmilyar liradan **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 1.600, -TL)** az vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ayrıca (3) numaralı bende göre ilan yapılmaz ve ilan yazısının askıya çikarıldığı tarihi izleyen onbeşinci gün ilan tarihi olarak kabul edilir.

2. İlan yazısının bir sureti mükellefin bilinen son adresinin bağlı olduğu muhtarlığa gönderilir.

3. İlan ile yapılan tebliğin konusu birmilyar ila yüzmilyar lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 1.600, -TL - 160.000, -TL)** arasındaki vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan, ilgili vergi dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çikarılan bir veya daha fazla gazetede yayımlanır. Tutarın yüzmilyar lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 160.000, -TL ve aşması halinde)** aşması halinde ilan, Türkiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerden birinde ayrıca yapılır.

Tebliğ olunacak evrakın örnekleri yabancı memlekette bulunan mükellefin bilinen adresine ayrıca posta ile gönderilir. (*)

(*)(Değişmeden önceki şekli) Madde 104 - İlan aşağıda yazılı şekilde yapılır.

1. İlan ilgili vergi dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çikarılan bir veya daha fazla gazetede yayımlanır. Gazete çıkmıyan yerlerde mutad vasıtalarla yapılır.

2. İlan yazısı tebliğ yapan dairenin ilan koymaya mahsus mahalline asılır ve bir sureti mükellefin bilinen son adresinin bağlı olduğu muhtarlığa gönderilir.

3. **(2365 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle değişen bent)** İstanbul Belediye sınırları dışındaki yerlerde ilan yolu ile yapılan tebliğin konusu **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi ile belirlenen miktar)** bir milyar(x) lirayı aşan vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan ayrıca Ankara ve İstanbul'da çikarılan birer gazete ile yayımlanır. Tebliğ olunacak evrakın örnekleri yabancı memlekette bulunan mükellefin bilinen adresine ayrıca posta ile gönderilir. (xx)

(x)(Değişmeden önceki şekli)(3946 Sayılı kanunun 1 inci maddesiyle belirlenen miktar) yüz milyon

(xx) (2365 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle değişen bent) 3. İstanbul Belediye sınırları dışındaki yerlerde ilan yolu ile yapılan tebliğin konusu **(3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle belirlenen miktar)** yüz milyon lirayı **(95/7595 sayılı B.K.K. ile Birmilyar Yürürlük: 30.12.1995 Geçerlilik: 1.1.1996)** aşan vergi veya vergi cezasına taalluk ettiği takdirde ilan ayrıca Ankara ve İstanbul'da çikarılan birer gazete ile yayımlanır.

İlanın Muhteviyatı

Madde 105-

İlanlarda, tebliğin ilgili bulunduğu vergiler gösterilmek suretiyle adları (Tüzelkişilerde ünvanları) yazılı muhataplara aşağıdaki hususlar ihtar olunur:

1. İlan tarihinden başlayarak bir ay içinde ilanı yapan makama bizzat veya bilve kale müracaat etmeleri veyahut taahhütlü mektup veya telgrafla açık adreslerini bildirmeleri;
2. Kendilerine süre ile kayıtlı resmi tebliğ yapılacağı.

İlanın Neticeleri

Madde 106-

İlan üzerine bizzat veya bilvekele müracaat edenlere yerinde, adres bildirenlere ise posta ile tebliğ yapılır.

Posta ile yapılan bu tebliğ hakkında da 100'üncü madde hükmü cari olur.

İlan tarihinden başlayarak bir ay içinde ne vergi dairesine müracaat yapmış ve ne de adresini bildirmiş olanlara bir ayın sonunda tebliğ yapılmış sayılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tebliğlere ait türlü hükümler

Memur Vasıtasıyla Tebliğ

Madde 107-

(2365 sayılı Kanunun 20'nci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı tebliğleri posta yerine memur vasıtasıyla da yaptırmaya yetkilidir.

Bu madde hükmünün uygulanmasında da bu kısımdaki tebliğ esaslarına uyulur.

Elektronik ortamda tebliğ

Madde 107/A-

(6009 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle eklenen madde; Yürürlük; 01.08.2010) Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, 93 üncü maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir.

Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğe ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Hatalı Tebliğler

Madde 108-

(2686 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle değişen madde) Tebliğ olunan vesikalar, esasa müessir olmayan şekil hatalarından dolayı hukuki kıymetlerini kaybetmezler; yalnız vergi ihbarı ile ilgili vesikalarda mükellefin adının, verginin nevi veya miktarının, vergi mahkemesinde dava açma süresinin hiç yazılmamış olması veyahut bu vesikaların görevli bir makam tarafından tanzim edilmemiş bulunması vesikayı hükümsüz kılar.

Tebliğ Yerine Geçen Muameleler

Madde 109-

Verginin tarh ve tahakkukunda tebliğ yerine geçen muameleler hakkındaki hükümler mahfuzdur.

(4369 sayılı Kanunun 81/A-3 üncü maddesiyle değiştirilen ibare) Diğer ücret elde eden hizmet erbabının(*) vergileri, tarh zamanında bu mükelleflerin bağlı oldukları vergi dairesine müracaatla ibraz edecekleri vergi karnelerine yazılmak suretiyle tarh ve tebliğ olunur.

Vergi karneye yazıldığı tarihte tebliğ edilmiş sayılır.

Yukarıdaki hükme riayet etmeyenlerin vergileri (251'inci madde hükmüne giren mükellefler hariç) bu kanunun umumi hükümleri dairesinde yoklama fişine dayanılarak tarh ve tebliğ olunur.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) Ücret ve kazançları götürü usulde tespit edilen tüccar, hizmet ve serbest meslek erbabının

ALTINCI KISIM

Vergi alacağının kalkması

BİRİNCİ BÖLÜM

Ödeme

Verginin Ödeneceği Daire

Madde 110-

Vergi borcu, mükellefin bu bakımdan bağlı olduğu vergi dairesine ödenir.

Mükellef vergi borcunu vergi dairesinin bulunduğu belediye sınırlarının dışındaki vergi dairelerine de yatırabilir. Bu takdirde ödemenin hangi vergi dairesi hesabına yapıldığının bildirilmesi şarttır.

Ödeme Zamanı

Madde 111-

Vergi, kanunlarında gösterilen süreler içinde ödenir.

Ödeme süresinin son günü verginin vadesi tarihidir.

Bu kanunun 15, 17 ve 342'ci maddelerinin uygulanması dolayısıyla sürenin uzaması halinde vade uzayan sürenin bittiği gündür.

Beyannamenin posta ile gönderilmesi halinde, beyan edilen vergi tahakkuk işleminin bitmesi beklenmeksizin vadesinde ödenir.

500'den fazla mükellefi olan vergi dairelerine para yatırmak bakımından mükelleflere, vadenin bitmesini takip eden tarihten başlayarak 15 gün içinde gün belli etmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Bu suretle belli edilen günler verginin vadesi yerine geçer.

(5228 sayılı Kanunun 4'nci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı; mücbir sebep hali ilân edilen yerlerdeki mükelleflerin, bu Kanun kapsamında olup, ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi, ceza ve gecikme faizleri ile bu Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca verecekleri beyannamelere istinaden tahakkuk ettirilen vergilerin ödeme sürelerini, vadelerinin bitim tarihinden itibaren azamî bir yıl süreyle uzatmaya yetkilidir. Bu yetki; bölge, il, ilçe, mahal ve afetten zarar görenler ile afetten zarar görme derecesi veya vergi türleri itibarıyla farklı süreler tespit etmek suretiyle de kullanılabilir. (*)

(*) (Değişmeden önceki şekli) (4731 sayılı Kanunun 4/B maddesiyle eklenen fıkra) Maliye Bakanlığı; il, ilçe veya bölgeler itibarıyla mücbir sebep hali ilan edilen yerlerdeki mükelleflerin bu Kanun kapsamında olup, ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi ve cezalar ile gecikme faizlerinin ödeme sürelerini vadelerinin bitimi tarihinden itibaren azami bir yıl süre ile uzatmaya yetkilidir. Maliye Bakanlığı bu yetkisini; iller, il merkezleri, ilçeler veya beldelere veya afetten zarar görme derecesine göre veya vergi türleri itibarıyla farklı süreler tespit etmek suretiyle kullanabilir.

Özel Ödeme Zamanları

Madde 112-

(3239 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen madde) 1. İkmalen, re'sen veya idarece tarh olunan vergiler taksit zamanlarından evvel tahakkuk etmişse taksit süreleri içinde; taksit süreleri kısmen veya tamamen geçtikten sonra tahakkuk etmişse; geçmiş taksitler, tahakkuk tarihinden başlayarak bir ay içinde ödenir.

2. Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını mucip haller dolayısıyla beyan üzerine tarh olunan vergiler, beyanname verme süreleri içinde ödenir.

Mükellefin, vadeleri mezkûr süreden sonra gelen vergileri de aynı süre içinde alınır.

Memleketi terk edenlerin, ölenlerin veya benzeri haller dolayısıyla mükellefiyetleri kalkanların ikmalen, re'sen veya idarece tarh olunan vergileri tahakkuk tarihinden başlayarak bir ay içinde ödenir.

Bu fıkra yazılı tahsil süreleri Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun mucibince teminat gösterildiği takdirde, Vergi Kanunu ile belli taksit zamanına kadar ve taksit zamanı geçmiş ise üç ay uzatılır.

3. Vergi mahkemesinde dava açma dolayısıyla **(4444 sayılı Kanunun 13/C-2 maddesiyle değişen ibare)** 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin 3 numaralı fıkrası (*) gereğince tahsili durdurulan vergilerden taksit süreleri geçmiş olanlar, vergi mahkemesi kararına göre hesaplanan vergiye ait ihbarnamenin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Ayrıca ikmalen, re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlarda:

a) Dava konusu yapılmaksızın kesinleşen vergilere, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, son yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar;

b) Dava konusu yapılan vergilerin ödeme yapılmamış kısmına, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, yargı organı kararının tebliği tarihine kadar;

Geçen süreler için 6183 sayılı Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanır. Gecikme faizi de aynı süre içinde ödenir. Gecikme faizinin hesaplanmasında ay kesirleri nazara alınmaz.

Uzlaşılacak vergilerde gecikme faizi; uzlaşılacak vergi miktarına, (a) fıkrasında belirtilen tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için uygulanır.

Dava açılması nedeniyle tahsili duran vergi ve cezalar mükellefler tarafından istenildiği takdirde davanın devamı sırasında da kısmen veya tamamen ödenebilir.

4. **(4369 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle eklenen bent Yürürlük: 1.1.1999)** Fazla veya yersiz olarak tahsil edilen veya vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, ilgili mevzuatı gereğince mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihi takip eden üç ay içinde iade edilmemesi halinde, bu tutarlara üç aylık sürenin sonundan itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliği edildiği tarihe kadar geçen süre için aynı dönemde 6183 sayılı Kanuna göre belirlenen

tecil faizi oranında hesaplanan faiz, 120 nci madde hükümlerine göre red ve iadesi gereken vergi ile birlikte mükellefe ödenir.

(4731 sayılı Kanunun 4/C maddesiyle eklenen fıkra)5. İhtirazi kayıtlı beyan edilip ödendikten sonra yargı kararına göre iade edilip yine yargı kararı uyarınca tahsili gereken vergilere, iade tarihinden yargı kararının vergi dairesine tebliği tarihine kadar geçen süre için bu maddede yer alan esaslar dahilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre belirlenen tecil faizi oranında gecikme faizi hesaplanır.

(*) (4444 sayılı Kanunun 13/C-2 maddesiyle değişmeden önceki ibare)2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin 8 numaralı bendi

İKİNCİ BÖLÜM

Zamanaşımı ve terkin

Zamanaşımının Mahiyeti

Madde 113-

Zamanaşımı, süre geçmesi suretiyle vergi alacağının kalkmasıdır.

Zamanaşımı, mükellefin bu hususta bir müracaatı olup olmadığına bakılmaksızın hüküm ifade eder.

Zamanaşımı Süreleri

Madde 114-

Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar.

(6009 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen fıkra Yürürlük; 01.07.2010 tarihinden geçerli olmak üzere 01.08.2010)Şu kadar ki, vergi dairesince matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurulması, zamanaşımını durdurur. Duran zamanaşımı mezkûr komisyon kararının vergi dairesine tevdiini takip eden günden itibaren kaldığı yerden işlemeye devam eder. Ancak işlemeyen süre her hâl ve takdirde bir yıldan fazla olamaz.**(*)**

(5228 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen fıkra) Şarta bağlı istisna veya muafiyet uygulamaları sonucu kısmen veya tamamen alınmayan vergilere ilişkin zamanaşımı süresi, istisna veya muafiyet şartlarının ihlâl edildiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren başlar.**(**)**

(3239 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen fıkra) Damga vergisine tabi olup vergi ve cezası zamanaşımına uğrayan evrakın hükmünden tarh zamanaşımı süresi dolduktan sonra faydalanıldığı takdirde mezkûr evraka ait vergi alacağı yeniden doğar.

(*) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)şu kadar ki, vergi dairesince matrah takdiri için takdir komisyonuna başvurulması zamanaşımını durdurur. Duran zamanaşımı mezkûr komisyon kararının vergi dairesine tevdiini takip eden günden itibaren işlemeye devam eder.

() (Değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle eklenen fıkra)** Yatırım indirimi uygulamasında yatırımcının yatırım veya işletme döneminde öngörülen özel şartları ihlal etmesi halinde, zamanaşımı bu şartların ihlal edildiği yılı takip eden yıl başından itibaren başlar.

Verginin Terkini

Madde 115-

Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, muzir hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzer afetler yüzünden:

1. Varlıklarının en az üçte birini kaybeden mükelleflerin bu afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili bulunan vergi borçları ve vergi cezaları;

2. Mahsullerinin en az üçte birini kaybeden mükelleflerin, afete maruz arazi için zararın tahakkuk ettiği hasat ve devşirme zamanına tesadüf eden yıla ait olarak tahakkuk ettirilen Arazi Vergisi borçları ve vergi cezaları;

Maliye Bakanlığınca zararlar mütenasip olmak üzere, kısmen veya tamamen terkin olunur.

(4731 sayılı Kanunun 4/D maddesiyle eklenen cümle)Maliye Bakanlığı terkin yetkisini mahalline devredebilir.

Zarar derecesini ve ilgili bulunduğu gelir kaynağını mahalli idare heyetleri yaptıracağı tahkikat üzerine tespit eder.

Tahakkuktan Vazgeçme

Mukerrer Madde 115-

(3239 sayılı Kanunun 10 uncu mad-desiyle eklenen madde) İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi ve bunlara ilişkin cezaların toplam miktarı **(4444 sayılı**

Kanunun 13/C-3 maddesiyle değiştirilen miktar Yürürlük; 14.8.1999)1.000.000 lirayı (1.000.000 lira dahil)(*) **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 19,00 -TL)** aşmaması ve tahakkukları için yapılacak giderlerin bu miktardan fazla olacağının tespiti halinde, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar dahilinde tahakkuklarından vazgeçilebilir.

(*) (Değiştirilmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar Yürürlük : 29.7.1998) 250.000 lirayı (250.000 lira dahil) **(98/12044 sayılı B.K.K. ile 500.000 lirayı Yürürlük: 1.1.1999)**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(5035 Sayılı Kanunun 48/1-a maddesiyle değişen bölüm başlığı. Geçerlilik:01.01.2004; Yürürlük:02.01.2004)

Vergi Hatalarını Düzeltme ve Reddiyat(*)

Vergi Hatası

Madde 116-

Vergi hatası, vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Hesap Hataları

Madde 117-

Hesap hataları şunlardır:

1. Matrah hataları: Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname, tekalif cetveli ve kararlarda matraha ait rakamların veya indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.
2. Vergi miktarında hatalar: Vergi nispet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması birinci bentte yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.
3. Verginin mükerrer olması: Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır.

Vergilendirme Hataları

Madde 118-

Vergilendirme hataları şunlardır:

1. Mükellefin şahsında hata: Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır;
2. Mükellefiyette hata: Açık olarak vergiye tabi olmıyan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır;
3. Mevzuda hata: Açık olarak vergi mevzuuna girmiyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır;
4. Vergilendirme veya muafiyet döneminde hata: Aranan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibarıyla eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır.

Hataların Meydana Çıkarılması

Madde 119-

Vergi hataları şu yollarla meydana çıkarılabilir:

1. İlgili memurun hatayı bulması veya görmesi ile;
2. Üst memurların yaptıkları incelemeler neticesinde hatanın görülmesi ile;
3. Hatanın teftiş sırasında meydana çıkarılması ile;
4. Hatanın vergi incelenmesi sırasında meydana çıkarılması ile;
5. Mükellefin müracaatı ile.

Düzeltme Yetkisi ve Reddiyat

Madde 120-

Vergi hatalarının düzeltilmesine, ilgili vergi dairesi müdürü karar verir.

Bu hatalar düzeltme fişine dayanılarak düzeltilir. Hatanın mükellef aleyhine yapılmış olması halinde, fazla vergi aynı fişe dayanılarak terkin ve tahsil olunmuş ise mükellefe reddolunur. Düzeltme fişinin bir nüshası, reddedilecek miktarla müracaat edeceği muhasebe ve müracaat süresi zikredilmek suretiyle mükellefe tebliğ edilir. Mükellef tebliğ tarihinden başlayarak bir yıl içinde parasını geri almak üzere müracaat etmediği takdirde hakkı sakıt olur.

(5035 sayılı Kanunun 2 inci maddesiyle eklenen fıkra; Geçerlilik:01.01.2004, Yürürlük:02.01.2004)Nakden veya mahsuben tahsil edilen ancak fazla veya yersiz olarak tahsil edildiği anlaşılan vergilerde ve kanunları gereğince mükelleflere yapılacak iade ve mahsup işlemlerinde, düzeltmeye dayanak teşkil edecek belgeler ile bu işlemlere ait usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(5615 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 04.04.2007)Bu Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı vergi dairesinin görev ve yetkilerini haiz olarak faaliyete geçen vergi dairesi başkanlıklarında düzeltme yetkisi vergi dairesi başkanına ait olup, başkan bu yetkisini ilgili grup müdürlerine ve/veya müdürlere devredebilir.

Re'sen Düzeltme

Madde 121-

(2686 sayılı Kanunun 21'inci maddesiyle değişen madde) İdarece tereddüt edilmeyen açık ve mutlak vergi hataları re'sen düzeltilir. Kendi aleyhlerine düzeltme yapılan kimselerin düzeltmeye karşı vergi mahkemesinde dava açma hakları mahfuzdur.

Düzeltilme Talebi

Madde 122-

(2686 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle değişen madde) Mükellefler, vergi muamelelerindeki hataların düzeltilmesini vergi dairesinden yazı ile isteyebilirler.

Bunların posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi caizdir.

Düzeltilme Talebinin İncelenmesi

Madde 123-

(2686 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle değişen madde) Vergi dairesinin ilgili servisi düzeltme talebini kendi mütalaasını da ilave ederek, düzeltme merciine gönderir.

Düzeltilme mercii talebi yerinde gördüğü takdirde, düzeltmenin yapılmasını emreder; yerinde görmediği takdirde, keyfiyet düzeltmeyi isteyen yazı ile tebliğ olunur.

Şikayet Yolu İle Müracaat

Madde 124-

(2686 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen madde) Vergi mahkemesinde dava açma süresi geçtikten sonra yaptıkları düzeltme talepleri reddolunanlar şikayet yolu ile Maliye Bakanlığına müracaat edebilirler.

Bu madde gereğince il özel idare vergileri hakkında valiliğe ve belediye vergileri hakkında belediye başkanlığına müracaat edilir.

Düzeltilmenin Şümulü

Madde 125-

(2686 sayılı Kanunun 25'inci maddesiyle değişen madde) Vergi mahkemesi, bölge idare mahkemesi ve Danıştaydan geçmiş olan muamelelerde vergi hataları bulunduğu takdirde, bu hatalar, yargı kararları kesinleşmiş olsa bile, evvelki maddelerde yazılı usul dairesinde düzeltilebilir. Şu kadar ki; düzeltmenin yapılabilmesi için hatalar hakkında anılan yargı mercileri tarafından bir karar verilmemiş olması şarttır.

Düzeltilmede Zamanaşımı

Madde 126-

114'üncü maddede yazılı zamanaşımı süresi dolduktan sonra meydana çıkarılan vergi hataları düzeltilemez. Şu kadar ki, düzeltme zamanaşımı süresi:

a) Zamanaşımı süresinin son yılı içinde tarh ve tebliğ edilen vergilerde hatanın yapıldığı;

b) **(2686 sayılı Kanunun 26'nci maddesiyle değişen bent)** İlan yolu ile tebliğ edilip vergi mahkemesinde dava konusu yapılmaksızın tahakkuk eden vergilerde mükellefe ödeme emrinin tebliğ edildiği;

c) **(3239 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen bent)** İhbarname ve ödeme emri ilan yoluyla tebliğ edilen vergilerde 6183 sayılı Kanuna göre hacizin yapıldığı;

Tarihten başlayarak bir yıldan aşağı olamaz.

YEDİNCİ KISIM

Yoklama ve inceleme

BİRİNCİ BÖLÜM

Yoklama

Maksat ve Yetki
Madde 127-

(3239 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen madde) Yoklamadan maksat, mükellefleri ve mükellefiyetle ilgili maddî olayları, kayıtları ve mevzuları araştırmak ve tespit etmektir. Yoklamaya yetkili memurlar, ayrıca vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili olarak:

- a) Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenmiş usuller dahilinde özel yetki verilmiş olmak kaydıyla günlük hâsılatı tespit etmek,
- b) 3100 Sayılı Kanunun kapsamına girip ödeme kaydedici cihaz kullanmak mecburiyetinde olanların bu mecburiyete uyup uymadıklarını, bu cihazları belli edilmiş esaslara göre kullanıp kullanmadıklarını ve günlük hâsılatı tespit etmek,
- c) Günü gününe kayıt yapılması zorunlu defterlerin iş yerlerinde bulundurulup bulundurulmadığını, tasdikli olup olmadığını usulüne göre kayıt yapılıp yapılmadığını, vergi kanunları uyarınca düzenlenmesi icap eden belgelerin usulüne göre düzenlenip düzenlenmediğı ile kullanılıp kullanılmadığını, faturasız mal bulunup bulunmadığını, levha asma veya kullanma mecburiyetine uyulup uyulmadığını tespit etmek, kanunî defter ve belgeler dışında kalan ve vergi kaybının bulunduğu emare teşkil eden defter, belge ve delillerin tespit edilmesi halinde bunları almak,
- d) Nakil vasıtalarını, Maliye ve Gümrük Bakanlığının belirleyeceği özel işaretle durdurmak ve taşıtta bulundurulması icapeden taşıt pulu, yolcu listesi, fatura veya sevk irsaliyesi, yolcu bileti ile taşıma irsaliyelerinin muhtevası ile taşınan yolcu ve malların miktar ve mahiyetlerini ölçmek, tartmak, saymak suretiyle tespit etmek,
- e) Taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi ve faturanın taşıtta bulunmaması halinde bu belgelerin ibrazına kadar nakil vasıtalarını trafikten alıkoymak, taşınan malın sahibi belli değilse tespitine kadar malı bekletmek ve muhafaza altına almak, (Beklemeye ve muhafazaya alınan malların bozulmaya ve çürümeye maruz mallar olması halinde derhal, diğer mallar ise üç ay sonra Maliye ve Gümrük Bakanlığının belli edeceği esaslar dahilinde tasfiye olunur.)

Yetkisini haizdirler.

Yukarıda sayılan yetkilerin hangilerinin ne şekilde ve hangi hallerde kullanılacağını belirlemeye, yoklamaya yetkili olanların bu husustaki görev ve yetkilerini sınırlamaya Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

Yoklama ve denetimde görevli memurların görevlerini ifa sırasında, güvenliklerinin sağlanmasına ilişkin esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Yoklamaya Yetkililer
Madde 128-
Yoklama:

1. Vergi dairesi müdürleri;
2. Yoklama memurları;
3. Yetkili makamlar tarafından yoklama işi ile görevlendirilenler;
4. Vergi incelemesine yetkili olanlar;
5. **(5345 sayılı Kanunun 34/4 maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük; 16.05.2005)** Gelir uzmanları;

Tarafından yapılır.

Hüviyet İbrazı Mecburiyeti
Madde 129-

Yoklama yapanların elinde yoklama yetkilerini gösteren fotoğraflı resmi bir vesika bulunur.

Yoklama yapanlar bu vesikayı, kendilerinden sorulmasa bile, nezdinde yoklama yapılan kimseye gösterirler.

Toplu yoklamalarda kolbaşının vesikayı ibraz etmesi kafidir.

Yoklama Zamanı
Madde 130-

Yoklama her zaman yapılabilir.

Yoklamanın ne zaman yapılacağı ilgiliye haber verilmez.

Yoklama Fişi

Madde 131-

Yoklama neticeleri tutanak mahiyetinde olan "yoklama fişine" geçirilir.

Bu fişler yoklama yerinde iki nüsha tanzim olunarak tarihlenir, bulunursa nezdinde yoklama yapılan veya yetkili adamına imza ettirilir; bunlar bulunmaz veya imzadan çekinirlerse keyfiyet fişe yazılır ve yoklama fişi polis, jandarma, muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerinden birine imzalatılır.

Yoklama Neticelerinin Bildirilmesi

Madde 132-

Yoklama fişlerinin birinci nüshası yoklaması yapılan şahıs veya yetkili adamına bırakılır. Bunlar bulunmazsa bilinen adresine 7 gün içinde posta ile gönderilir.

Vergi karnesi alanlar hakkında yapılan yoklamalar ayrıca bu karneye işaret olunur.

Yoklama fişlerinin ikinci nüshaları vergi dairesine tevdi olunur.

Toplu Yoklama

Madde 133-

Vergi uygulamalarının gerektirdiği hallerde münferit fiş yerine yoklama cetvellerinin kullanılması ve neticelerin toplu olarak bu cetvellerde gösterilmesi caizdir.

Yoklama cetvellerinin kullanılacağı halleri Maliye Bakanlığı belli eder.

Yoklama cetveli kullanılan hallerde ihtilaflı olaylar yoklama fişi mahiyetinde ayrı bir tutanakla tespit olunur.

İKİNCİ BÖLÜM

Vergi incelemeleri

Maksat

Madde 134-

(2365 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle değişen fıkra) Vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak, tespit etmek ve sağlamaktır.

İncelemeye yetkili olanlar tarafından lüzum görüldüğü takdirde inceleme, işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin fiili envanterinin yapılmasına ve beyannamelerde gösterilmesi gereken unsurların tetkikine de teşmil edilebilir. Fiili envanterin yapılmasının gerektirdiği ve incelemeyi yapan tarafından tasdik edilen giderler Hazinece mükellefe ödenir.

İncelemeye Yetkililer

Madde 135-

(4008 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen fıkra) Vergi İncelemesi; hesap uzmanları, hesap uzman yardımcıları, ilin en büyük malmemuru, vergi denetmenleri, vergi denetmen yardımcıları veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. (*)

(3418 sayılı Kanunun 31'inci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Müfettişleri, Maliye Müfettiş Muavinleri, Gelirler Kontrolörleri ve **(4369 sayılı Kanunun 81/A-25 inci maddesiyle değiştirilen ibare)** Stajyer Gelirler Kontrolörleri, (**) Gelirler Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar (***) her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Vergi incelemesi; hesap uzmanları, hesap uzman muavinleri, ilin en büyük malmemuru, kontrol memurları veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır.

() (Değişmeden önceki şekli)** Maliye müfettişleri, Maliye Müfettiş muavinleri ve gelirler kontrolörleri her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Stajyer Gelirler Kontrolörleri

Hüviyet İbrazı

Madde 136-

Vergi incelemesi yapanlar, yanlarında memuriyet sıfatlarını ve inceleme yetkisini gösteren fotoğraflı resmi bir vesika bulundurlur ve gittikleri yerde işe başlamadan evvel bu vesikayı ilgililere gösterirler.

İncelemeye Tabi Olanlar

Madde 137-

Bu kanuna veya diğer kanunlara göre defter ve hesap tutmak, evrak ve vesikaları muhafaza ve ibraz etmek mecburiyetinde olan gerçek ve tüzelkişiler vergi incelemelerine tabidirler.

İnceleme Zamanı

Madde 138-

Vergi incelemesinin ne zaman yapılacağının evvelden haber verilmesi mecburi değildir.

İnceleme, neticesi alınmamış hesap dönemi de dahil olmak üzere, tarh zamanaşımı süresi sonuna kadar her zaman yapılabilir.

Evvelce inceleme yapılmış veya matrahın re'sen takdir edilmiş olması yeniden inceleme yapılmasına ve gerekirse tarhiyatın ikmaline mani değildir.

İncelemenin Yapılacağı Yer
Madde 139-

Vergi incelemeleri, esas itibarıyla incelemeye tabi olanın iş yerinde yapılır.

İş yerinin müsait olmaması, ölüm, işin terk edilmesi gibi zaruri sebeplerle incelemenin yerinde yapılması imkansız olur veya mükellef ve vergi sorumluları isterlerse inceleme dairede yapılabilir.

Bu takdirde incelemeye tabi olanın lüzumlu defter ve vesikalarını daireye getirmesi kendisinden yazılı olarak istenilir.

İncelemenin dairede yapılması halinde istenilen defter veya vesikaları belli edilen zamanda mazeretsiz olarak getirmiyenler, bunları ibraz etmemiş sayılırlar. Haklı bir mazeret gösterenlere, defter ve vesikalarını daireye getirmesi için münasip bir mühlet verilir.

İncelemede Uyulacak Esaslar
Madde 140-

Vergi incelemesi yapanlar, yaptıkları inceleme sırasında aşağıdaki esaslara uymaya mecburdurlar.

1. İncelemeye tabi olana, bunun mevzuunu işe başlamadan evvel açık olarak izah ederler;

(6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen bent Yürürlük; 01.01.2011) 2. Vergi incelemesine başlanıldığı hususunu bir tutanağa bağlayarak bir örneğini nezdinde vergi incelemesi yapılan verirler. Ayrıca, tutanağın bir örneğini bağlı olduğu birime, diğer örneğini de ilgili vergi dairesine gönderirler.

3. Nezdinde inceleme yapılanın muvafakatı olmadıkça resmi çalışma saatleri dışında inceleme yapamazlar veya buna devam edemezler. (Tutanak düzenlenmesi ve inceleme ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınması bu hükmün dışındadır. Ancak bu gibi tedbirler, incelemelerin, yapıldığı yerdeki faaliyeti sekteye uğratmıyacak şekilde yapılır);

4. İnceleme bitince, bunun yapıldığını gösteren bir vesika nezdinde inceleme yapılan verilir.

(6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen bent Yürürlük; 01.01.2011) 5. Vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı vergi inceleme raporu düzenleyemezler. Ancak, bu düzenlemelerin vergi kanunlarına aykırı olduğu kanaatine varırlarsa bu hususu bağlı oldukları birimler aracılığıyla Gelir İdaresi Başkanlığına düzenleyecekleri bir rapor ile bildirirler.

(6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen bent Yürürlük; 01.01.2011) 6. İncelemeye başlanıldığı tarihten itibaren, tam inceleme yapılması halinde en fazla bir yıl, sınırlı inceleme yapılması halinde ise en fazla altı ay içinde incelemeleri bitirmeleri esastır. Bu süreler içinde incelemenin bitirilememesi halinde ek süre talep edilebilir. Bu talep vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından değerlendirilir ve altı ayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. Bu durumda, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birim tarafından incelemenin bitirilememe nedenleri yazılı olarak nezdinde inceleme yapılan bildirilir. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların bağlı olduğu birimler vergi incelemesinin öngörülen süreler içinde bitirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar.

(6009 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen fıkralar Yürürlük; 01.01.2011) Maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların yardımcıları ve gelirler kontrolörleri ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine tevdi edilmeden önce, vergi incelemesine yetkili olanların bağlı olduğu birimler nezdinde meslekte on yılını tamamlamış en az üç kişiden oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyumsuzluk oluşması halinde uyumsuzluğa konu vergi inceleme raporları üst değerlendirme mercii olarak, Maliye Bakanlığınca belirlenen tutarları aşan tarhiyat önerisi içeren vergi inceleme raporları ise doğrudan, Maliye Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı ve Gelirler Kontrolörleri Başkanlığı bünyesinde oluşturulan rapor değerlendirme komisyonlarının üyeleri arasından görevlendirilecek üçer üyeden oluşan dokuz kişilik merkezî rapor değerlendirme komisyonu tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir. İncelemeyi yapanlar, bu komisyon tarafından yapılacak değerlendirmeye uygun olarak düzenleyecekleri vergi inceleme raporlarını işleme konulmak üzere bağlı oldukları birime tevdi ederler.

135 inci madde ile vergi incelemesi yapmaya yetkili kılınan diğer memurlar tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra birimlerinde oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından değerlendirilir.

Merkezî Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonları yaptıkları değerlendirme sırasında, verilmiş bir özelgenin 369 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında olduğu kanaatine varmaları halinde, söz konusu özelge, Merkezî Rapor Değerlendirme Komisyonundan üç üye ile 413 üncü maddeye göre oluşturulan komisyondan iki üyenin katılımıyla oluşturulacak beş kişilik bir komisyon tarafından değerlendirilir. Bu komisyonca verilen kararlar, ilgili rapor değerlendirme komisyonu ile incelemeye yetkili olanı bağlar.

Bu maddede yazılı komisyonların başkan ve üyelerine her toplantı günü için (1000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti ödenir. Bu şekilde ödenecek toplantı ücretinin bir aylık tutarı (5000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşamaz.

Bu maddede belirlenen esaslar çerçevesinde, vergi incelemelerinde uyulacak diğer usul ve esaslar, komisyonların teşekkülü ile çalışma usul ve esasları ve Merkezî Rapor Değerlendirme Komisyonu tarafından doğrudan değerlendirmeye tabi tutulacak vergi inceleme raporlarının tutarları, Vergi İnceleme ve Denetim Koordinasyon Kurulunun önerisi üzerine Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

İnceleme Tutanakları
Madde 141-

İnceleme esnasında lüzum görülen hallerde, vergilendirme ile ilgili olaylar ve hesap durumları ayrıca tutanaklar ile tespit ve tevsik olunabilir. İlgililerin itiraz ve mülahazaları varsa bunlar da tutanağa geçirilir. Bu suretle düzenlenen tutanakların birer nüshasının mükellefe veya nezdinde inceleme yapılan kimseye bırakılması mecburidir.

İlgililer tutanakları imzalamaktan çekindikleri takdirde tutanakta bahis konusu edilen olaylar ve hesap durumlarını ihtiva eden defter veya vesikalar, nezdinde inceleme yapılandan rızasına bakılmaksızın alınır ve inceleme neticesinde tarh edilen vergiler ve kesilen cezalar kesinleşinceye kadar geri verilmez. İlgililer her zaman bu tutanakları imzalıyarak defter ve vesikaları geri alabilirler. Ancak bu defterlerin suç delili olmaması şarttır.

143'üncü madde hükmü, yukarki şekilde alınan defter ve vesikalar hakkında da uygulanır.

144'üncü maddenin dördüncü ve son fıkraları hükümleri yukarki şekilde defter ve vesikaları alınan mükellefler hakkında da caridir.

Yeminli Malî Müşavirlik
Ek Madde .-

(Anayasa Mahkemesinin 19.3.1987 tarih ve E.No: 1986/5 K.No: 1987/9 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.) (*)

(*)İptal edilmeden önceki şekli: (3239 sayılı Kanunun 13'üncü maddesiyle eklenen madde) Yeminli Malî Müşavirlik mesleğinin konusu: Gerçek ve tüzelkişilerin, muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, finans, malî mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek, bu konularda müşavirlik yapmak, mükelleflerin malî tablolarını ve beyannamelerini ilgili mali mevzuat hükümleri, muhasebe prensipleri ve denetim standartları açısından tasdik etmektir.

Yeminli Malî Müşavirlerce gerçek ve tüzelkişilerin malî tabloları ve vergi beyannamelerinin mevzuat hükümlerine uygunluğunun tasdik edilmiş olması halinde, bu belgeler kamu idaresinin yetkili elemanlarınca tasdik işleminin kapsamı ölçüsünde incelenmiş belgeler olarak kabul edilir.

Ancak, bu Kanunla ve diğer kanunlarla kamu idaresine tanınan, teftiş ve inceleme yetkilerinin kullanılması ve gerektiğinde tekrarına ait hususlar saklıdır.

Yeminli Malî Müşavirler yaptıkları tasdikle ilgili işlemlerden sorumludurlar.

Yeminli Malî Müşavirlik unvanının kazanılması, bunların yapacağı işler, sorumluluk sınırları, yönetim çalışma ve disipline ilişkin esaslar ve diğer hususlar Bakanlar Kurulunca çıkarılacak Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir.

Yeminli Malî Müşavirler Odalarının kuruluşuna ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

Yeminli Malî Müşavirler Kurulu biri başkan, biri başkanvekili olmak üzere 20 kişiden oluşur.

Yeminli Malî Müşavirler Kurulunun kuruluş, görev, çalışma ve denetim esasları seçilme usulü ile diğer konular Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Kurul üyeleri ve personeli özlük hakları bakımından Sermaye Piyasası Kurulu üyelerinin ve personelinin tabi olduğu özlük hakları rejimine tabidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arama

Arama Yapılabilecek Haller

Madde 142-

İhbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir.

Aramanın yapılabilmesi için:

1. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların buna lüzum göstermesi ve gerekçeli bir yazı ile arama kararı vermeye yetkili sulh yargıcından bunu istemesi;

2. Sulh yargıcının istenilen yerlerde arama yapılmasına karar vermesi;
şarttır.

İrtibatları sebebiyle muhtelif şahıslar nezdinde ve mahallerde yapılmasına lüzum gösterilen aramalardan birine karar vermeye yetkili olan sulh yargıcı bunlardan diğer sulh yargıçlarının selahiyetine dahil bulunanlar hakkında da karar vermeye yetkilidir.

İhbar üzerine yapılan aramada ihbar sabit olmazsa nezdinde arama yapılan kimse muhbirin adının bildirilmesini isteyebilir, bu takdirde, vergi dairesi muhbirin ismini bildirmeye mecburdur.

Aramada Bulunan Defter ve Vesikalar

Madde 143-

Aramada bulunan ve incelenmesine lüzum görülen defter ve vesikalar müfredatlı olarak bir tutanakla tesbit olunur.

Vesikaların dosya ve dosya içinde sayı itibariyle tespit olunması müfredatlı tespit demektir.

Arama yapıldığı sırada zaman müsaadesizliği ve sair sebeplerle bu tutanağın tanzimi mümkün olmazsa, bulunan ve incelenmesine lüzum görülen defter ve vesikalar, mükellef nezdinde emin bir yere konur veya kablarda içinde daireye nakledilir. Bu defter ve vesikaların konulduğu yerlerin veya kablaların aramayı yapan tarafından mühürlenmesi ve mümkün olan ahvalde mükellefin mühürünün de vaz'ı şarttır. Bilahare, mükellefin huzuriyle kablarda ve yerler açılarak müfredatlı tutanaklar tanzim olunur. Mühürleme ve mühürün fekki halleri de birer tutanakla tespit edilir ve müfredatlı tutanağın bir nüshası da defter ve vesikaların sahibine veya adamına verilir.

Bu işler:

- a) Mükellefin, aramada hazır bulunmakta veya mühür vaz'ından imtinaı hallerinde aramada hazır bulunanlar marifetiyle;
- b) Mükellefin, mühürün fekki veya tutanağın tanzimi sırasında hazır bulunmaktan imtinaı hallerinde de aramayı yapan tarafından iki memurla birlikte;

tamamlanır.

Aramada bulunup mükellef nezdinde emin bir yere konulmuş veya kablarda içinde daireye nakledilmiş olan ve incelemesine lüzum görülen defter ve vesikalar, arama kararında açıkça yazılmamış olsa bile, inceleme yapanın çalıştığı yere sevk veya celp edilebilir.

Yukarıdaki hükümlere göre alınan defter ve vesikaların iyi saklanması şarttır.

Bunların iyi saklanmamasından doğacak zararı idare tazmine mecburdur.

İncelemede Usul

Madde 144-

Arama yapılan hallerde inceleme çabukça ve her işten önce yapılır.

İnceleme sırasında vergi ile ilgisi olmayan şahsi ve özel mektup ve diğer evrak makbuz karşılığında sahiplerine geri verilir.

Mükellef, ilgili memurun huzuriyle, bu defterler ve vesikalar üzerinde incelemeler yapmaya ve bunlardan suret ve kayıtlar çıkarmaya yetkilidir.

Defter ve vesikaların muhafaza altına alınmış olması, süresi gelen vergi beyannamelerinin verilmesi ödevini kaldırmaz. Mükellef beyannamesini tanzim için gerekli bilgileri defter ve vesikalardan yukarıdaki fıkra hükmü dairesinde çıkarabilir. Mükellefin bu husustaki yazılı isteği yetkililerce derhal yerine getirilir.

şu kadar ki, defter ve vesikaların muhafaza altına alındığı tarihten vergi beyannamesinin verileceği tarihe kadar olan süre bir aydan az ise beyanname verme süresi kendiliğinden bir ay uzar ve ek süre bu müddetin sonundan başlar. (13'üncü maddenin 1-3'üncü fıkralarıyla 17'nci madde hükümleri saklıdır).

İncelemenin Bitmesi

Madde 145-

Arama neticesinde alınan defter ve vesikalar üzerindeki incelemeler en geç üç ay içinde bitirilerek sahibine bir tutanakla geri verilir.

İncelemelerin haklı sebeplere binaen üç ay içinde bitirilmesine imkan olmayan hallerde sulh yargıcının vereceği karar üzerine bu süre uzatılabilir.

Defter ve vesikaların incelenmesi sırasında kanuna aykırı görülen olaylar ve hesap durumları tutanakla tespit olunur. Mükellef bu tutanakları imzadan çekindiği takdirde, bahis mevzu olayları ve hesap durumlarını ihtiva eden defter veya vesikalar aramanın mevzuu ile ilgili vergi ve cezalar kesinleşinceye kadar kendisine geri verilmez.

İlgililer tutanaklara diledikleri itiraz ve mülahazaları kaydedebilirler.

İlgililer bu tutanakları her zaman imzalıyarak defter ve vesikalarını geri alabilirler. Ancak, bu defter ve vesikaların suç delili teşkil etmemesi şarttır.

Kayıtların Yeniden İşlenmesi

Madde 146-

Arama neticesinde bulunan defter ve vesikaların muhafaza altına alınması sebebiyle 219'uncu madde gereğince yapılamıyan kayıtlar defterlerin geri verilmesinden sonra idare ile mükellef arasında kararlaştırılan münasip bir süre içinde ikmal edilir. Bu süre bir aydan az olamaz.

Mükellef dilerse defterlerinin muhafaza altına alındığında işlemlerini yeniden tasdik ettireceği defterlere kayıt ve iadesi halinde iade edilen defterlere intikal ettirebilir.

Genel Hükümlerin Uygulanması
Madde 147-

Bu bölümde açıkça yazılı olmıyan hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun arama ile ilgili bulunan hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Bilgi toplama

Bilgi Verme
Madde 148-

Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzelkişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar.

Bilgiler yazı veya sözle istenilir. Sözle istenen bilgileri vermeyenlere keyfiyet yazı ile tekit ve cevap vermeleri için kendilerine münasip bir mühlet tayin olunur. Bilgi istenmek üzere ilgililer vergi dairesine zorla getirilemez.

Memleket dışı imtiyazlarından faydalanan yabancı Devlet memurları bilgi verme mecburiyetine tabi olamazlar.

Devamlı Bilgi Verme
Madde 149-

(3239 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle değişen madde) Kamu idare ve müesseseleri (Kamu hizmeti ifa eden kurum ve kuruluşlar dahil) ile gerçek ve tüzelkişiler vergilendirmeye ilişkin olaylarla ilgili olarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve vergi dairesince kendilerinden yazı ile istenecek bilgileri belli fasılalarla ve devamlı olarak yazı ile vermeye mecburdurlar.

Ölüm Vakalarını ve İntikalleri Bildirme
Madde 150-

Aşağıda yazılı resmi makamlarla gerçek ve tüzelkişiler, her ay muttali oldukları ölüm vak'aları ile intikalleri ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar vergi dairesine yazı ile bildirmeye mecburdurlar.

1. Sulh yargıçları, icra, nüfus ve tapu memurları;
2. Yabancı memleketlerdeki Türk konsolosları veya konsolosluk görevini yapanlar (Memur oldukları yerde ölen Türk tebaasının soyadı, adı ve sıfatları ile Türkiye'deki ikametgahlarını Maliye Bakanlığına bildirirler);
3. Mahalle ve köy muhtarları (Kendi mahalle veya köylerinde ölenleri bildirirler);
4. Banka, bankerler ve şirketler ile emanet kabul eden gerçek ve tüzelkişiler (Mevduat, şirket hissesi, emanet para ve eşya veya sair suretle alacak sahiplerinden birinin ölümü halinde, ölenin soyadını, adını, alacağının nev'ini ve miktarını bildirirler).

Bilgi Vermekten İmtina Edememek
Madde 151-

Kendilerinden bilgi istenilen gerçek ve tüzelkişiler, özel kanunlarda yazılı mahremiyet hükümlerini ileri sürerek, bilgi vermekten imtina edemezler. Ancak:

1. Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin muhaberele hakkında tutmaya mecbur olduğu mahremiyet saklıdır;
2. Hekimlerden, dış hekimlerinden, dişçilerden, ebelerden ve sağlık memurlarından hastaların hastalıklarının nev'ine müteallik bilgiler istenemez.
3. Avukatlardan ve dava vekillerinden kendilerine tevdi olunan işler veya görevleri dolayısıyla muttali oldukları ahval ve hususların bildirilmesi istenemez; şu kadar ki, bu yasak müvekkil adlariyle vekalet ücretlerine ve giderlerine şamil değildir.
4. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 88'inci maddesi gereğince gösterilmesi veya teslimi caiz olmıyan evrakın muhteviyatı hakkında bilgi istenemez. Şu kadar ki, doğrudan doğruya vergi ile ilgili olmak üzere, bu gibi evrakta müsteniden doğan borçların miktarlarına ve alacaklıların adlarına ait bilgiler istenebilir.

İstihbarat Arşivi
Madde 152-

150'nci maddedekiler hariç olmak üzere bu bölümde yazılı kaynaklardan toplanacak bilgiler istihbarat arşivlerinde gizli olarak saklanır.

Bu arşivlerden kimlerin ve ne suretle faydalanabileceği Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

İKİNCİ KİTAP
Mükellefin ödevleri

BİRİNCİ KISIM
Bildirmeler

BİRİNCİ BÖLÜM
İşe başlama

İşe Başlamayı Bildirme
Madde 153-

Aşağıda yazılı mükelleflerden işe başlayanlar keyfiyeti vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar:

1. Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı;
2. Serbest meslek erbabı;
3. Kurumlar vergisi mükellefleri;
4. Kollektif ve adi şirket ortaklarıyla komandit şirketlerin komandite ortakları.

(4884 sayılı Kanunun 12' nci maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 17.06.2003) Ticaret sicili memurlukları, kurumlar vergisi mükellefi olup da Türk Ticaret Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca tescil için başvuran mükelleflerin başvuru evraklarının bir suretini ilgili vergi dairesine intikal ettirir. Bu mükelleflerin işe başlamayı bildirme yükümlülükleri yerine getirilmiş sayılır. Bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurları hakkında işe başlamanın zamanında bildirilmemesine ilişkin usulsüzlük cezası hükümleri uygulanır.

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) (Kaldırılmadan önceki şekli) Kazançları götürü usulde tespit edilenlerin vergi karnesi almak için vergi dairesine müracaatları işe başlamayı bildirme yerine geçer.

Tüccarlarda İşe Başlamanın Belirtileri
Madde 154-

Tüccarlar için aşağıdaki hallerden herhangi biri "İşe başlama"yı gösterir:

1. Bir iş yeri açmak (İş yeri açmaktan maksat, belli bir yerde bilfiil ticari veya sınai faaliyete geçmek demektir. Bir yerin ne maksatla olursa olsun sadece tutulmuş olması veya içinde tertibat ve tesisat yapılmakta bulunması iş yerinin açıldığını göstermez);
2. İş yeri açılmamış olsa bile ticaret siciline veya mesleki bir teşekküle kaydolunmak;
3. Kazançları **(4369 sayılı Kanunun 81/A-4 üncü maddesiyle değiştirilen ibare)** basit usulde(*) tespit edilen tüccarlar için işle bilfiil uğraşmaya başlamak.

(*) 3. (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) götürü usulde

Serbest Meslek Erbabında İşe Başlamanın Belirtileri
Madde 155-

Serbest meslek erbabı için aşağıdaki hallerden herhangi biri "İşe başlama"yı gösterir:

1. Muayenehane, yazıhane, atelye gibi özel iş yerleri açmak;
2. Çalışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden alametleri asmak;
3. Her ne şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren ilanlar yapmak;
4. Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki teşekküllere kaydolunmak.

Mesleki teşekküllere kaydolunanlardan görevleri veya durumları icabı bilfiil mesleki faaliyette bulunmıyacak olanlar bildirmelerinde bu cihetide açıklarlar.

İş Yeri
Madde 156-

Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerdir.

İKİNCİ BÖLÜM
Değişiklikler

Adres Değişikliklerinin Bildirilmesi
Madde 157-

101'inci maddede yazılı bilinen iş veya ikamet yeri adreslerini değiştiren mükellefler, yeni adreslerini vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) (Kaldırılmadan önceki şekli) Kazançları götürü usulde tesbit edilenlerin adres değişikliğini vergi karnesine işaret ettirmeleri bildirme yerine geçer.

İş Değişikliklerinin Bildirilmesi
Madde 158-

İşe başladıklarını bildiren mükelleflerden:

- a) Yeni bir vergiye tabi olmayı;
- b) Mükellefiyet şeklinde değişikliği;
- c) Mükellefiyetten muaflığa geçmeyi;

Gerektirecek surette işlerinde değişiklik olanlar, bu değişiklikleri vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

İşletmede Değişikliğin Bildirilmesi
Madde 159-

Aynı teşebbüs veya işletmeye dahil bulunan iş yerlerinin sayısında vukua gelen artış veya azalışları mükellefler vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İşi bırakma

İşi Bırakmanın Bildirilmesi
Madde 160-

153'üncü maddede yazılı mükelleflerden işi bırakanlar, keyfiyeti vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(5228 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen fıkra) İşi bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin işi bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi veya başkaca bir ticarî, ziraî ve meslekî faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirdiğinin vergi incelemesine yetkili olanlarca düzenlenen rapor ile tespit edilmesi ve mükellefiyet kaydının devamına gerek görülmediğinin raporda belirtilmesi halinde, mükellef (matrahlı veya matrahsız beyanname verenler dahil) işi bırakmış addolunur ve mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilir. Bu durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşu ile kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşuna da bildirilir.**(**)**

(5228 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenen fıkra) Mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin işi bırakmasından önceki döneme ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı gibi bu tarihten sonra faaliyette bulunduğu tespit halinde bu dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve sahte belge düzenleme fiilini işleyenler hakkında kovuşturma yapılmasına ve ceza uygulanmasına da engel teşkil etmez.

(5228 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenen fıkra) Bu madde kapsamında mükellefiyet kayıtları terkin edilenlerin kimlik bilgileri ile bunların bastırılmış veya tasdik ettirmiş oldukları belgeler ve kullanmış oldukları ödeme kaydedici cihazlara ilişkin bilgiler Maliye Bakanlığınca belirlenecek araçlarla duyurulur.

(5228 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenen fıkra) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(*) (Kaldırılmadan önceki şekli) Kazançları götürü usulde tesbit edilenlerin işi bırakmayı vergi karnesine işaret ettirmeleri bildirme yerine geçer.

() (Değişmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle eklenen fıkra)** İşi bırakma bildiriminde bulunmayan bir mükellefin işi bıraktığının tespit edilmesi veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi halinde mükellef işi bırakmış addolunur ve mükellefiyet kaydı vergi dairesince terkin edilebilir. Ancak, mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin işi bırakmasından önceki döneme ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı gibi bu tarihten sonra faaliyette bulunduğu tespit halinde bu dönemlere ilişkin

vergilendirmeye de engel teşkil etmez. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

İş Bırakmanın Tarifi

Madde 161-

Vergiye tabi olmayı gerektiren muamelelerin tamamen durdurulması ve sona ermesi işi bırakmayı ifade eder. İşlerin herhangi bir sebep yüzünden geçici bir süre için durdurulması işi bırakma sayılmaz.

Tasfiye ve İflas

Madde 162-

Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder. Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

1. Tasfiye veya iflas kararlarını;
 2. Tasfiyenin veya iflasın kapandığını;
- Vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar.

Nakil

Madde 163-

(4108 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde) İş ve teşebbüsün bir yerden diğer bir yere nakledilmesi adres değişikliği sayılır. (*)

(*) Madde 163 _ **(Değişmeden önceki şekli)** İş ve teşebbüsün:

- a) Aynı vergi dairesi mıntıkasında bir yerden diğer bir yere nakledilmesi adres değişikliği;
 - b) Vergi dairesi mıntikası dışına çıkarılması, işi bırakma ve gidilen yerde işe başlama;
- Sayılır.

Ölüm

Madde 164-

Ölüm işi bırakma hükmündedir. Ölüm mükellefin mirası reddetmemiş mirasçılar tarafından vergi dairesine bildirilir. Mirasçılardan herhangi birinin ölümü bildirmesi diğer mirasçılar bu ödevden kurtarır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bina ve arazi değişiklikleri

Tahrirde Unutulan Bina ve Arazi

Madde 165-

Mükellefler, genel tahrirde unutulmuş olan bina ve araziye tahrir neticelerine göre verginin alınmaya başlandığı mali yılın sonuna kadar vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

Yeni İnşaat

Madde 166-

Mükellefler, şehir ve kasabalarda yeni inşa ettirdikleri binaları ve inşaat bitmeden kullanılmaya başlanan kısımlarını vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

Mevcut binalara yapılan ilaveler ve konulan sabit istihsal, asansör ve kalorifer tesisleri yeni inşaat hükmündedir.

Bina ve Arazideki Değişikliklerin Bildirilmesi

Madde 167-

Mükellefler, bina ve arazide vukubulan 63'üncü maddenin 4-10'uncu bentlerinde yazılı değişiklikleri ve iratsız arsanın iratlı arsa veya iratlı arsanın iratsız arsa haline geldiğini vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bildirmelerde süre ve şekil

Süre

Madde 168-

Bildirmeler aşağıda yazılı süre içinde yapılır:

1. **(4884 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen bent Yürürlük; 17.06.2003)** Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca, şirketlerin kuruluş aşamasında işe başlama bildirimleri ise işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde ticaret sicili memurluğunca ilgili vergi dairesine yapılır. Şirketlerin işe başlama bildirimleri dışında yapılacak bildirimler ile işi bırakma ve değişiklik bildirimleri, bildirilecek olayın vukuu tarihinden itibaren bir ay içerisinde mükellef tarafından vergi dairesine yapılır. (*)

2. Bina ve arazi değişikliklerinde bildirme;

Yeni inşaatta inşaatın bittiği ve kısmen kullanılmaya başlanılmışsa her kısmın kullanılmaya başlandığı ve diğer değişikliklerde (Müstesnalığın sukutu dahil) tadili gerektiren halin vuku tarihinden başlayarak iki ay.

(*) 1. **(4884 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişmeden önceki bent) (3239 sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle değişen bent)** İşe başlama bildirmeleri, işe başlama tarihinden önce; işi bırakma ve değişiklik bildirmeleri, bildirilecek olayın vukuu tarihinden başlayarak bir ay;

Yazılı Bildirme Esası

Madde 169-

Bildirmeler yazılı olur; yalnız defter tutmaya mecbur olmıyan mükelleflerden okuma ve yazması olmıyanlar bildirmeleri sözle yapabilirler. Sözlü bildirmeler tutanakla tesbit olunur.

Posta İle Gönderme

Madde 170-

Yazılı bildirmelerin posta ile taahhütlü olarak gönderilmesi caizdir. Bu takdirde bildirmenin postaya verildiği tarih vergi dairesine verilme tarihi yerine geçer.

Bu maddenin hükümleri vergi beyannameleri hakkında da cari olur.

İKİNCİ KISIM

Defter Tutma

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel esaslar

Maksat

Madde 171-

Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri vergi uygulaması bakımından aşağıdaki maksatları sağlayacak şekilde tutarlar:

1. Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tesbit etmek;
2. Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap neticelerini tesbit etmek;
3. Vergi ile ilgili muameleleri belli etmek;
4. Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek;
5. **(2365 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle değişen bent)** Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını (Emanet mahiyetindeki değerler dahil) kontrol etmek ve incelemek.

Defter Tutacaklar

Madde 172-

Aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler bu kanunun esaslarına göre defter tutmaya mecburdurlar:

1. Ticaret ve sanat erbabı;
2. Ticaret şirketleri;
3. İktisadi kamu müesseseleri;
4. **(2365 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen bent)** Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;
5. Serbest meslek erbabı;
6. Çiftçiler.

(2365 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen fıkra) İktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.

İstisnalar

Madde 173-

Defter tutma mecburiyeti aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanmaz:

1. Gelir vergisinden **(4369 sayılı Kanunun 81/A-6 ncı maddesiyle değiştirilen ibare)** muaf olan esnaf ve gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler;(*)
2. **(4369 sayılı Kanunun 81/A-5 inci maddesiyle değiştirilen ibare)** Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları basit usulde tesbit edilenler.(**)
3. Kurumlar vergisinden muaf olan:

a) İktisadi kamu müesseseleri;

b) **(2365 sayılı Kanunun 25'inci maddesiyle değişen bent)** Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler(***)

Yukardaki istisna hükümlerinin gelir veya kurumlar vergilerinden muaf olmakla beraber diğer vergilerden birine tabi olan ve bu vergileri götürü usulde tespit edilmeyen mükelleflerin muaf olmadıkları vergiler için tutacakları defterlere şümulü yoktur.

(*) 1. **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** muaf olan esnaf ve çiftçiler;

(**) 2. **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları götürü olarak tesbit edilenler ile götürü gider usulüne tabi olan çiftçiler;

(***) **Madde 173 _**

b) **(Değişmeden önceki şekli)** Dernek, tesis ve vakıflara ait iktisadi işletmeler.

Hesap Dönemi

Madde 174-

Defterler hesap dönemi itibarıyla tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır.

Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır.

şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı 12'şer aylık özel hesap dönemleri belli edebilir.

Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılır.

Bu maddeye göre özel hesap dönemi tayin edilenlerin ticari ve zirai kazançları, hesap dönemlerinin kapandığı takvim yılının kazancı sayılır.

Muhasebe Usulünü Seçmekte Serbestlik

Madde 175-

Mükellefler bu kısımda yazılı maksat ve esaslara uymak şartıyla, defterlerini ve muhasebelerini işlerinin bünyesine uygun olarak diledikleri usul ve tarzda tanzim etmekte serbesttirler. **(3762 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen hüküm)** Ancak, Maliye Bakanlığı; muhasebe standartları, tek düzen hesap planı ve mali tabloların çıkarılmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bunları mükellef, şirket ve işletme türleri itibarıyla uygulamaya ve buna ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Ticaret Kanununun ticari defterler hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

(4108 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Maliye Bakanlığı, muhasebe kayıtlarını bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükellefler ile bu bilgisayar programlarını üreten gerçek ve tüzel kişilerce uyulması gereken kuralları ve bilgisayar programlarının içermesi gereken asgarî hususlar ile standartları ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Defter tutma bakımından tüccarlar

Tüccar Sınıfları

Madde 176-

Tüccarlar, defter tutmak bakımından iki sınıfa ayrılır:

I'inci sınıf tüccarlar, bilanço esasına göre;

II'nci sınıf tüccarlar, işletme hesabı esasına göre;

defter tutarlar.

Birinci Sınıf Tüccarlar

Madde 177-

(2365 sayılı Kanunun 26'ncı maddesiyle değişen madde) Aşağıda yazılı tüccarlar, I'inci sınıfa dahildirler:

1. **(205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktarlar.)** Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı **7.200.000.000(*) (402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 129.000, -TL)** veya satışları tutarı **8.640.000.000(*) (402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 180.000, -TL)** lirayı aşanlar**(1)**

2. (205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar) Birinci bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı **3.600.000.000(*)** lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 70.000, -TL)** aşanlar;**(2)**

3. (205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar) 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde 2 numaralı bentte yazılı iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı **7.200.000.000(*)** **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 129.000, -TL)** lirayı aşanlar;**(3)**

4. Her türlü ticaret şirketleri (Adi şirketler işgal neveleri yukardaki bentlerden hangisine giriyorsa o bent hükmüne tabidir.);

5. Kurumlar Vergisine tabi olan diğer tüzel kişiler (Bunlardan işlerinin icabı bilanço esasına göre defter tutmalarına imkan veya lüzum görülmeyenlerin, işletme hesabına göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığınca müsaade edilir.);

6. İhtiyari olarak bilanço esasına göre defter tutmayı tercih edenler.

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

(1) (Değişmeden önceki şekli) 1. (205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen miktarlar.) Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı 720.000.000 **(7.200.000.000)** veya satışları tutarı 864.000.000 **(8.640.000.000)** lirayı aşanlar .
(2) (Değişmeden önceki şekli) 2. (205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen miktar) Birinci bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşıp da bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı 360.000.000 **(3.600.000.000)** lirayı aşanlar;
(3) (Değişmeden önceki şekli) 3. (205 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen bent) (3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen miktar) 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde 2 numaralı bentte yazılı iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı 720.000.000 **(7.200.000.000)** lirayı aşanlar;

İkinci Sınıf Tüccarlar

Madde 178-

Aşağıda yazılı tüccarlar II'nci sınıfa dahildirler:

1. 177'inci maddede yazılı olanların dışında kalanlar;

2. Kurumlar Vergisi mükelleflerinden işletme hesabı esasına göre defter tutmalarına Maliye Bakanlığınca müsaade edilenler.

Yeniden işe başlayan tüccarlar yıllık iş hacimlerine göre sınıflandırılıncaya kadar II'nci sınıf tüccarlar gibi hareket edebilirler.

Sınıf Değiştirme

Madde 179-

a) (I)'inciden (II)'nciye geçiş: İş hacmi bakımından I'inci sınıfa dahil olan tüccarların durumları aşağıdaki şartlara uyduğu takdirde, bunlar, bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlıyarak, II'nci sınıfa geçebilirler:

1. Bir hesap döneminin iş hacmi 177'nci maddede yazılı hadlerden % 20'yi aşan bir nispette düşük olursa, veya;

2. Arka arkaya üç dönemin iş hacmi 177'nci maddede yazılı hadlere nazaran % 20'ye kadar bir düşüklük gösterirse.

Sınıf Değiştirme

Madde 180-

b) (II)'nciden (I)'inciye geçiş: İş hacmi bakımından II'nci sınıfa dahil tüccarların durumları aşağıda yazılı şartlara uyduğu takdirde bunlar bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlıyarak I'inci sınıfa geçerler.

1. Bir hesap döneminin iş hacmi 177'nci maddede yazılı hadlerden % 20'yi aşan bir nispette fazla olursa, veya;

2. Arka arkaya 2 dönemin iş hacmi 177'nci maddede yazılı hadlere nazaran % 20'ye kadar bir fazlalık gösterirse.

İhtiyari Sınıf Değiştirme

Madde 181-

II'nci sınıf tüccarlar diledikleri takdirde bilanço esasına göre defter tutabilirler.

Bu suretle I'inci sınıfa dahil olanlar hakkında da evvelki maddenin hükümleri cari olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilanço esasına göre defter tutma

Bilanço Esasında Tutulacak Defterler

Madde 182-

Bilanço esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1. Yevmiye defteri;
2. Defterikebir;
3. Envanter defteri (Mevcudat ve muvazene defteri);

4. (4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) 4. (Kaldırılmadan önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 27'nci maddesiyle eklenen bent) Günlük kasa defteri.

Yevmiye Defteri

Madde 183-

Yevmiye defteri, kayda geçirilmesi icabeden muamelelerin tarih sırasıyla ve madde halinde tertipli olarak yazıldığı defterdir.

(3239 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle değişen fıkra) Yevmiye defteri ciltli ve sayfeleri müteselsil sıra numaralı olur. Mükellefler diledikleri takdirde yevmiye defteri ve tutulması zorunlu diğer defterlerini müteharrik yapraklı olarak kullanabilirler.

(3239 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

Defterikebir

Madde 184-

Defterikebir, yevmiye defterine geçirilmiş olan muameleleri buradan alarak usulüne göre hesaplara dağıtan ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan defterdir.

Envanter Defteri ve Bilanço Günü

Madde 185-

Envanter defterine işe başlama tarihinde ve müteakiben her hesap döneminin sonunda çıkarılan envanterler ve bilançolar kaydolunur ve bu tarihe "Bilanço günü" denir. Envanter defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur.

Günlük Kasa Defteri

Mükerrer Madde 185-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) Mükerrer Madde 185 _ (Kaldırılmadan önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 28'inci maddesiyle eklenen madde) Günlük kasa defteri, işletmenin kasa ile ilgili muamelelerinin günü gününe yazıldığı defterdir.

Defterin bir tarafına: Bir önceki günden devredilen kasa mevcudu, o gün içinde tahsil edilen paralar ve günlük peşin satış tutarları;

Diğer tarafına: O gün içinde yapılan ödemeler,

Müfredatlı olarak kaydedilir.

(2686 sayılı Kanunun 27'nci maddesiyle değişen fıkra) Perakende satışlarla sair hasılat ve ödemeler, belgelerine dayanılarak deftere topluca yazılabilir.

Envanter Çıkarmak

Madde 186-

Envanter çıkarmak, bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tesbit etmektir.

şu kadar ki, ticari teamüle göre tartılması, sayılması ve ölçülmesi mutataş olmyan malların değerleri tahminen tesbit olunur.

Mevcutlar, alacaklar ve borçlar işletmeye dahil iktisadi kıymetleri ifade eder.

Bina ve Arazinin Envantere Alınması

Madde 187-

Ferdi teşebbüslerde, mükellefin sahip olduğı bina ve arazi hakkında aşğıda yazılı esaslar cari olur:

1. Fabrika, ambar, atelye, dükkan, mağaza ve arazi -işletmede ister kısmen, ister tamamen kullanılsınlar- değerlerinin tamamı üzerinden envantere alınır.

2. Ticaret hanları gibi oda oda veya kısım kısım kullanılabilen binalarla evlerin ve apartmanların yarısından fazlası işletmede kullanıldığı takdirde envantere ithal edilir.

3. Envantere alınan gayrimenkullerin kullanım tarzlarında sonradan vaki olacak değışiklikler, hesap yılı içinde nazara alınmaz.

Bilançonun Tanziminde Envanter Listeleri

Madde 188-

Envanter esas itibariyle defter üzerine çıkarılır.

şu kadar ki, işlerinde geniş ölçüde ve çeşitli mal kullanan büyük müesseseler envanterlerini listeler halinde tanzim edebilir. Bu takdirde envanter listelerinin:

1. Sayfa üzerinden numaralanarak sıralanması;
2. Envanterin tanzim tarihine göre tarihlenmesi;
3. Envanter çıkaran memur ile teşebbüs sahibi veya vekili tarafından imzalanması;
4. Aynen envanter defteri gibi saklanması;

şarttır.

Yukarıdaki esaslara göre envanter listeleri tanzim edenler envanter defterine listeler muhteviyatını icmalen kaydederler.

Envantere Amortisman Kayıtları

Madde 189-

Üzerinden amortisman yapılan kıymetler ve bunların amortismanları aşağıda yazılı şekillerden herhangi biri ile gösterilir:

1. Envanter defterinin ayrı bir yerinde;
2. Özel bir amortisman defterinde;
3. Amortisman listelerinde.

Amortisman kayıtları, amortismana başlandığı tarihten itibaren her yılın amortismanı ayrı ayrı gösterilmek şartıyla birbirine bağlanır. İşletmeye yeniden giren iktisadi kıymetlerle bunların amortismanlarının evvelki yıllara ait kayıtlarda devam ettirilmesi caizdir.

Amortisman defteri veya listelerinin kayıtları envanter kaydı hükmündendir. Yukarıdaki esaslara göre kayıtlarda gösterilen iktisadi kıymetlere ait değerler envanter defterine toplu olarak geçirilebilir.

Büyük Mağazalarda Envanter

Madde 190-

Büyük mağazalar ve eczaneler emtia mevcutlarının envanterlerini üç yılda bir çıkarabilirler. Bu takdirde envanter çıkarılmıyan yıllarda hesaben mevcut iktisadi kıymetleri envanter defterlerine kaydederler.

Büyük mağazalardan maksat, çeşitli mal üzerine geniş ölçüde ve perakende iş yapan ticarethanelerdir.

Maliye Bakanlığı büyük sınai işletmelerin, icabına göre, iki veya üç yılda bir envanter çıkarmalarına müsaade edebilir. Bu takdirde yukarıki hüküm uygulanır.

Envantere Alınan Kıymetleri Değerleme

Madde 191-

Envantere alınan iktisadi kıymetler bu kanunun "değerleme"ye ait üçüncü kitabında yazılı esaslara göre değerlendirilir.

Bilanço

Madde 192-

Bilanço, envantere gösterilen kıymetlerin tasnifli ve karşılıklı olarak değerleri itibariyle tertiplenmiş hulasasıdır.

Bilanço aktif ve pasif olmak üzere iki tabloyu ihtiva eder.

Aktif tablosunda mevcutlar ile alacaklar (ve varsa zarar), pasif tablosunda borçlar gösterilir.

Aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzu varlığını (Öz sermayeyi) teşkil eder.

Öz sermaye pasif tablosuna kaydolunur ve bu suretle aktif ve pasif tablolarının toplamaları denkleştir. İhtiyatlar ve kar ayrı gösterilseler dahi öz sermayenin cüzileri sayılırlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İşletme hesabı esasına göre defter tutma

İşletme Hesabı Esasında Tutulacak Defterler

Madde 193-

2365 sayılı Kanunun 29'uncu maddesiyle değişen madde) İşletme hesabı esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1. İşletme hesabı defteri (İşletme hesabını ihtiva eden);

2. (4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) 2. (Kaldırılmadan önceki şekli) Günlük perakende satış ve hasılat defteri.

İşletme Hesabı

Madde 194-

İşletme hesabının sol tarafını gider, sağ tarafını hasılat kısmı teşkil eder.

1. Gider kısmına: Satın alınan mallar veya yaptırılan hizmetler karşılığında ödenen veya borçlanılan paralar ve işletme ile ilgili diğer bütün giderler;

2. Hasılat kısmına: Satılan mal bedeli veya yapılan hizmet karşılığı olarak tahsil edilen paralarla tahakkuk eden alacaklar ve işletme faaliyetinden elde edilen diğer bütün hasılat;

Kaydolunur.

Gayrimenkuller ve tesisat gibi amortismanla tabi olan kıymetler işletme hesabına intikal ettirilmez. Şu kadar ki, 189'uncu maddeye göre amortisman kaydı tutulmak şartıyla bu kıymetler üzerinden her yıl ayrılan amortismanlar gider kaydolunabilir. Gider ve hasılat kayıtlarının en az aşağıdaki malûmatı ihtiva etmesi şarttır.

1. Sıra numarası;

2. Kayıt tarihi;

3. Muamelenin nev'i;

4. Meblağ.

Günlük Perakende Satış ve Hasılat Defteri

Mükerrer Madde 194-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) Mükerrer Madde 194 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli)** (2365 sayılı Kanunun 30'uncu maddesiyle eklenen madde) İkinci sınıf tüccarlar, günlük perakende satışları ile hizmet karşılığı ve sair suretle alınan paraları kaydetmek üzere günlük perakende satış ve hasılat defteri tutmak zorundadırlar. Bu deftere, günlük perakende satışlar ile sair işletme hasılatı günü gününe yazılır.

Perakende satışların günlük tutarı ile sair işletme hasılatı bu deftere, perakende satış fişleri, makinalı kasaların kayıt ruloları, giriş ve yolcu taşıma biletleri ve diğer belgelere dayanılarak topluca yazılabilir.

İşletme Hesabı Esasında Envanter

Madde 195-

İşletme hesabı esasına göre defter tutanlardan emtia üzerine iş yapanlar, emtia envanteri çıkarmaya mecburdurlar.

Emtiaya, satmak maksadiyle alınan veya imal edilen mallarla iptidai ve ham maddeler ve yardımcı malzeme dahildir. Emtia envanteri, muamelelere ait kayıtlarla karıştırılmamak şartıyla yeniden işe başlama halinde işletme defterinin baş tarafına, müteakiben de her hesap dönemi kapandıktan sonra muamele kayıtlarını takip eden sayfalara yazılır. İstiyenler ayrı bir envanter defteri tutarak emtia envanterlerini bu deftere kaydedebilirler.

İşletme Hesabı Hulasası

Madde 196-

İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar her hesap döneminin sonunda (İşletme hesabı hulasası) çıkarırlar. İşletme hesabı hulasasına aşağıdaki maddeler birer kalemde ayrı ayrı yazılır.

A) Gider tablosuna:

1. Çıkarılan envantere göre hesap dönemi başındaki emtia mevcudunun değeri;

2. Hesap dönemi zarfında satın alınan emtianın değeri ile yapılan bilumum giderler.

B) Hasılat tablosuna:

1. Hesap dönemi zarfında satılan emtianın değeri ile hizmet karşılığı ve sair suretle alınan paralar;

2. Çıkarılan envantere göre hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri.

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)

(*) Mukerrer Madde 196 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen madde)** I inci ve II nci sınıf tacirler ile serbest meslek erbabı; bu faaliyetleriyle ilgili borçları ve alacakları için düzenlenen bono, poliçe, çek ve benzeri kambiyo senetlerine ilişkin bilgileri kaydetmek üzere kambiyo senetleri defteri tutmak zorundadırlar. Birden çok işyeri veya şubenin bulunması halinde her işyeri veya şube için ayrı ayrı kambiyo senetleri defteri tutulur. Defterin bir tarafına işletmenin alacakları için aldığı veya işletmeye ciro edilen bono, poliçe, çek ve benzeri kambiyo senetleri; diğer tarafına işletmenin borçları için düzenleyip verdiği veya ciro ettiği bono, poliçe, çek ve benzeri kambiyo senetleri, düzenlenme veya ciro tarihlerinden itibaren on gün içerisinde kaydedilir. Bu defterde yer alacak bilgiler ile bu deftere ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İmalat Defteri
Madde 197-

I'inci sınıf tüccarlardan devamlı olarak imalat ile uğraşanlar yukarda yazılı defterlerden gayrı bir (İmalat defteri) tutarlar.

İmalat defterine, aşağıda yazılı emtianın giriş ve çıkış hareketleri, emtianın cinsi ve miktarı itibariyle ve tarih sırasıyla yazılır:

1. Satın alınan ve müşteri tarafından imalat yapılmak üzere tevdi olunan her nevi iptidai ve ham maddeler, başlıca yardımcı malzeme (Doğrudan doğruya imal ile ilgili yakıtlar gibi);
2. Yukarda yazılı maddelerden imalata sarf olunan veya aynen satılanlar;
3. İmal edilen mamul maddeler;
4. Teslim edilen mamul maddeler;

Teslimden maksat, Gider Vergileri Kanununa göre bu mahiyette olan muamelelerdir. Yarı mamuller teslim edildiği takdirde, bunlar tam mamul hükmüne girer.

İmalat artıkları ve tali maddeler de imalat defterine geçirilir. Ancak bunlardan imal esnasında miktarlarının tespitine imkan ve lüzum olmıyanlar yalnız teslim sırasında kayıtlarda gösterilir.

Kombine İmalat
Madde 198-

Ham maddeden tam mamul vücuda getirilinceye kadar geçen müstakil imal safhalarında ayrı ayrı emtia mahiyetini arz eden maddeler elde edildiği (İplik-dokuma, yağ-sabun, kereste-mobilya, un-makarna münasebetlerinde olduğu gibi) ve bu imal işleri birbirine bağlanarak aynı teşebbüs dahilinde yapıldığı takdirde, kombine imalat yapılmış olur.

Boyama, kasarlama, apre, cilalama gibi bitim işleri kombine imalatı tazammun etmez.

Kombine İmalatta İmalat Defteri
Madde 199-

Kombine imalat yapanlar her müstakil imal işini imalat defterinin ayrı ayrı kısımlarında gösterirler. Bu takdirde bir safhanın mamulü müteakip safhaya teslim gösterilmek suretiyle bu safhanın iptidai maddesini teşkil eder.

Kombine imalatta istenildiği takdirde her müstakil imal safhası için ayrı bir imalat defteri kullanılması caizdir.

Bitim İşleri Defteri
Madde 200-

Birinci ve ikinci sınıf tüccarlardan boyama, basma, yazma, kasarlama, apre, cilalama gibi ücretle yapılan bitim işleriyle uğraşanlar, imalat defteri yerine, bir "Bitim işleri defteri" tutarlar.

Bu deftere müşterilerden alınan ve işlendikten sonra geri verilen emtianın cinsi ve miktarı tarih sırasıyla yazılır.

İstihsal Vergisi Defteri
Madde 201-

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle kaldırılmıştır.)

Basit İstihsal Vergisi Defteri
Madde 202-

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle kaldırılmıştır.)

Sinai Müesseselerde Kayıt Serbestliği
Madde 203-

Sinai müesseseler, bu bölümde yazılı defterleri işlerinin icaplarına ve hususiyetlerine göre diledikleri şekilde tutabilirler; iptidai

ve mamul maddeler için ayrı defter kullanabilirler, bunları cins ve nev'i itibariyle ayrı sayfalarda gösterebilirler.

Bitim işleri defteri tutmıyarak buraya yazılması gereken malumatı, imalat defterine kaydedebilirler. İstihsal Vergisi defteri tutmıyarak bunlara ait kayıtları defterikebirde açacakları özel bir hesapta veya satışlarını kaydettikleri hesabın ayrı bir sütununda gösterebilirler.

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

İmalat defterine kaydolunan malumatı ihtiva edecek şekilde sinai muhasebe tutanlar, Maliye Bakanlığından müsaade almak şartıyla ayrıca imalat defteri tutmazlar.

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

ALTINCI BÖLÜM

Diğer müesseselerin tutacakları özel kayıtlar

Banka, Banker ve Sigorta Şirketlerinin Gider Vergisine Ait Kayıtları

Madde 204-

Madde 204 - (5228 sayılı Kanunun 59/1-a maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 31.07.2004) Banka (vergi kanunları uygulamasında özel belirleme yapılmadığı sürece, özel finans kurumları banka olarak addolunur), banker ve sigorta şirketleri(*) banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin mevzuuna giren işlemleri müfredatlı veya bordrolar üzerinden toplu olarak kendi muhasebe defterlerinde veyahut isterlerse ayrı bir banka ve sigorta muameleleri vergisi defterinde, diğer işlemlerinden ayırmak suretiyle gösterilir.

(2365 sayılı Kanunun 31'inci maddesiyle eklenen fıkra) Bankalar ile mevduat faizi ödeyen bankerler yukarıda belirtilen defter kayıtlarında bu hususlara ilişkin bilgileri müfredatlı olarak göstermeye mecburdurlar.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Banka, banker ve sigorta şirketleri

Damga Resmi Kayıtları

Madde 205-

Damga Resmi Kanununa göre yolcu bileti ücretleri, sigorta primleri ve ilan ücretleri gibi mevzular üzerinden resim istifa etmeye mecbur olan gerçek ve tüzel kişiler bu ücret primlerle istifa ettikleri damga resimleri için tarih sırasıyla bir kayıt tutmaya mecburdurlar.

Tüccarlar bu kayıtları muhasebe defterlerinde tuttıkları hesaplarda gösterebilirler. Kayıtların muhasebe defterinde gösterilmemesi halinde ayrı bir "Damga Resmi defteri" tutulur. Devlet müesseselerinin resmi defter ve kayıtları Damga Resmi defteri yerine geçer.

Damga Resmi Kayıtları

Madde 206-

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle kaldırılmıştır.)

Yabancı Nakliyat Kurumlarının Hasılat Defteri

Madde 207-

Yabancı nakliyat kurumları veya bunları Türkiye'de temsil eden şube veya acentaları bir "Hasılat defteri" tutmaya ve bu deftere Türkiye'de elde ettikleri hasılatı tarih sırasıyla ve müfredatlı olarak kaydetmeye mecburdurlar. Bu madde gereğince hasılat defteri tutan yabancı nakliyat kurumları bu işleri için ayrıca muhasebe defteri tutmaya mecbur değildirler.

Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarına Ait Kayıtlar

Madde 208-

Bu kanuna göre defter tutmaya mecbur olan gerçek kişiler Gelir Vergisine tabi menkul ve gayrimenkul sermayelerle bunlardan elde edilen iratları ve bunlara müteallik giderleri defterikebir veya işletme hesabının veya serbest meslek erbabı kazanç defterinin ayrı bir sayfasına veya ayrı bir deftere veyahut bir cetvele ayrı ayrı kaydetmeye mecburdurlar.

şu kadar ki, bu hesap mükellefin diğer kazançlarını tesbit için tuttuğu hesaplara karıştırılmaz ve onlar ile birleştirilmez.

Ambar Defteri

Madde 209-

Depo (Ardiyeler dahil) işletenlerle nakliye ambarları ayrıca bir ambar defteri tutarlar. Bu deftere en az aşağıda yazılı malumat kaydolunur:

1. Malın ambara giriş tarihi;
2. Malın cinsi (Malın cinsi belli değilse sadece balya, kasa, sandık gibi ambalaj nevinin kaydedilmesiyle iktifa edilir);

3. Malın miktarı (Ticari teamüle göre parça, sandık veya sıklet);

4. Malın kimin tarafından tevdi edildiği;

5. Malın nereye ve kime gönderildiği;

6. Alınan nakliye ücreti tutarı.

Kendi işlerinin icabı olarak yukarıdaki malumatı ihtiva edecek şekilde defter tutanlar ayrıca ambar defteri tutmazlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Serbest mesleklerde defter tutma

Serbest Meslek Kazanç Defteri

Madde 210-

Serbest meslek erbabı bir (Kazanç defteri) tutarlar.

Bu defterin bir tarafına giderler, diğer tarafına da hasılat kaydolunur.

Defterin gider tarafına, yapılan giderlerin nev'i ile yapıldığı tarih ve hasılat tarafına ise ücretin alındığı tarih ve miktarı ile kimden alındığı yazılır.

Hekimler diledikleri takdirde, yukarıda yazılı malumatı protokol defterinde göstermek şartıyla ayrı kazanç defteri tutmayabilirler.

Amortisman Kayıtları

Madde 211-

Serbest meslek erbabı, işlerinde bir yıldan fazla kullandıkları ve amortismanına tabi tuttukları tesisat ve demirbaş eşyanın kıymetleri ile amortismanlarını 189'uncu maddede yazılı şekilde tutulan "Amortisman kayıtlarında" gösterirler.

Özel Defterler

Madde 212-

Noterlerin ve noterlik görevini ifa ile mükellef olanların ve borsa acentalarının resmi defteri "kazanç defteri" yerine geçer.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Zirai kazançlarda defter tutma

Çiftçi İşletme Defteri

Madde 213-

(205 sayılı kanunun 13'üncü maddesiyle değişen madde) Zirai işletme hesabını ihtiva eden çiftçi işletme defterinin sol tarafına Gelir Vergisi Kanununun ilgili maddelerinde gösterilen giderler, sağ tarafına da aynı kanunda gösterilen hasılat kaydolunur.

Gider ve hasılat kayıtlarının en az aşağıdaki bilgileri ihtiva etmesi lazımdır:

1. Sıra numarası,

2. Kayıt tarihi,

3. Muamelenin nev'i,

4. Meblağ.

Amortisman Kayıtları

Madde 214-

Çiftçi işletme defteri tutanlar, amortismanına tabi kıymetleri ve bunların amortismanlarını 189'uncu maddede yazılı şekilde tutulan amortisman kayıtlarında gösterebilecekleri gibi bu kayıtları çiftçi işletme defterinin ayrı bir yerine de geçirebilirler.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kayıt nizamı

(5228 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle değişen şekli) Türkçe tutma ve Türk Parası kullanma zorunluluğu(*)

Madde 215-

(5228 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle değişen madde)1. Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur. Ancak, Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir. Bu kayıtlar vergi matrahını değiştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğer defterlere de yapılabilir.

2. a) Kayıt ve belgelerde Türk para birimi kullanılır. Belgeler, Türk parası karşılığı gösterilmek şartıyla, yabancı para birimine göre de düzenlenebilir. Şu kadar ki yurt dışındaki müşteriler adına düzenlenen belgelerde Türk parası karşılığı gösterilme şartı aranmaz.

b) İlgili dönem defter tasdik tarihi itibarıyla ödenmiş sermayesi (yurt dışında kurulan şirketlerin Türkiye'ye ayrılan ödenmiş sermayesi) en az 100 milyon ABD Doları ya da muadili yabancı para karşılığı Türk Lirası ve sermayesinin en az % 40'ı ikametgâhı, kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan kişilere ait olan işletmelere, kayıtlarını Türk para birimi dışında başka bir para birimiyle tutmalarına Bakanlar Kurulunca izin verilebilir. Bakanlar Kurulu, bu had ve nispeti sektörler itibarıyla ayrı ayrı yarısına kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu şartların ihlâl edildiği hesap dönemini izleyen hesap döneminden itibaren Türk para birimine göre kayıt tutma zorunluluğu başlar.

ba) Türk para birimiyle yapılan işlemler, işlemin gerçekleştiği günün Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruyla ilgili para birimine çevrilir. İktisadî kıymetlerin değerleri ile vergi matrahı kayıt yapılan para birimine göre tespit edilir, beyannamenin verilmesi gereken ayın ilk gününün kuruyla Türk parasına çevrilerek beyan edilir. Vergi ödeme, mahsup ve iade işlemlerinde de Türk Lirası tutarlar kullanılır.

bb) Bu mükellefler, diğer para birimleriyle kayıt tuttukları sürece mükerrer 298 inci maddenin (A) fıkrası uyarınca enflasyon düzeltmesi yapamazlar. Türk para birimiyle kayıt yapmaya başlamaları halinde ise üç yıl süreyle anılan madde hükmünden yararlanamazlar.(**)

(*) (Değişmeden önceki şekli) Türkçe Tutma Mecburiyeti

() (Değişmeden önceki şekli)** Madde 215. - Bu kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması mecburidir.

Defterlerin Mürekkeple Yazılacağı

Madde 216-

Bu kanuna göre tutulması mecburi defterler mürekkeple veya makine ile yazılır. Kopye kağıdı kullanılması ve ıstampa ve sair damga aletleriyle kopye konulması da caizdir.

Bilumum defterlerde hesaplar kapatılıncaya kadar toplamlar geçici olarak kurşun kalemi ile yapılabilir.

Yanlış Kayıtların Düzeltilmesi

Madde 217-

Yevmiye defteri maddelerinde yapılan yanlışlar ancak muhasebe kaidelerine göre düzeltilebilir. Diğer bilumum defter ve kayıtlara rakam ve yazılar yanlış yazıldığı takdirde düzeltmeler ancak yanlış rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek, üst veya yan tarafına veyahut ilgili bulunduğu hesaba doğrusu yazılmak suretiyle yapılabilir.

Defterlere geçirilen bir kaydı kazımak, çizmek veya silmek suretiyle okunamaz bir hale getirmek yasaktır.

Boş Satır Bırakılamıyacağı, Sayfaların Yok Edilemeyeceği

Madde 218-

Defterlerde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar, çizilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz.

Ciltli defterlerde, defter sayfaları ciltten koparılamaz. Tasdikli müteharrik yapraklarda bu yaprakların sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz.

Kayıt Zamanı

Madde 219-

(2365 sayılı Kanunun 32'nci maddesiyle değişen madde) Muameleler defterlere zamanında kaydedilir. şöyle ki:

a) Muamelelerin işin hacmine ve icabına uygun olarak muhasebenin intizam ve vuzuhunu bozmayacak bir zaman zarfında kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtların on günden fazla geciktirilmesi caiz değildir.

b) Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan mazbut vesikalara dayanarak yürüten müesseselerde, muamelelerin bunlara işlenmesi, deftere işlenmesi hükmündedir. Ancak bu kayıtlar, muamelelerin esas defterlere 45 günden daha geç intikal ettirilmesine cevaz vermez.

c) Günlük kasa, günlük perakende satış ve hasılat defterleri ile serbest meslek kazanç defterine muameleler günü gününe kaydedilir.

ONUNCU BÖLÜM
Defterlerin tasdiki

Tasdike Tabi Defterler
Madde 220-

Aşağıda yazılı defterlerin bu bölümdeki esaslara göre tasdik ettirilmesi mecburidir:

1. Yevmiye ve envanter defterleri;
2. İşletme defteri;
3. Çiftçi işletme defteri;
4. İmalat ve İstihsal Vergisi defterleri; (Basit İstihsal Vergisi defteri dahil)
- 5 **(488 sayılı Kanunun 31/7'nci maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)**
6. Nakliyat Vergisi defteri;
7. Yabancı nakliyat kurumlarının hasılat defteri;
8. Serbest meslek kazanç defteri;
9. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(*)**
10. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(**)**
11. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(***)**

Bu kanunla cevaz verilen hallerde yukarıda yazılı olanların yerine kullanılacak olan defterler de tasdike tabi tutulur.

(*) 9. (Kaldırılmadan önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen bent) Günlük kasa defteri;

() 10. (Kaldırılmadan önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen bent) Günlük perakende satış hasılat defteri;**

(*) 11. (Kaldırılmadan önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen bent) Kambiyo senetleri defteri;**

Tasdik Zamanı
Madde 221-

Bu kanunda yazılı defterleri kullanacak olanlar, bunları aşağıda yazılı zamanlarda tasdik ettirmeye mecburdurlar:

1. Ötedenberi işe devam etmekte olanlar defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda;
2. Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilenler, defterin kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda;
3. **(3239 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen bent)** Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler işe başlama, sınıf değiştirme ve yeni mükellefiyete girme tarihinden önce; vergi muafiyeti kalkanlar, muafıktan çıkma tarihinden başlayarak on gün içinde;
4. Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya sair sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce.

Tasdiki Yenileme
Madde 222-

Defterlerini ertesi yılda da kullanmak isteyenler Ocak ayı, hesap dönemleri Maliye Bakanlığınca tespit edilenler bu dönemin ilk ayı içinde tasdiki yeniletmeye mecburdurlar.

Tasdik Makamı
Madde 223-

Defterler, iş yerinin, iş yeri olmıyanlar için ikametgahın bulunduğu yerdeki noter veya noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar, menkul kıymet ve kambiyo borsasındaki acentalar için borsa komiserliği tarafından tasdik olunur.

(3239 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle eklenen fıkra) Tasdik makamı, bu Kanuna göre tasdike getirilen defterleri sosyal güvenlik ile ilgili kuruluşların mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın tasdik eder.

(4884 sayılı Kanununun 7' nci maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 17.06.2003) Defterler anonim ve limited

şirketlerin kuruluş aşamasında, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret sicili memuru veya noter tarafından tasdik edilir.

Tasdik Şerhi

Madde 224-

(4884 sayılı Kanunun 8' inci maddesiyle değişen cümle Yürürlük; 17.06.2003) Noterlerin yapacağı tasdik şerhleri ile anonim ve limited şirketlerin kuruluş aşamasında ticaret sicili memurlarınca da yapılacak tasdik şerhleri defterin ilk sayfasına yazılır ve aşağıdaki malûmatı ihtiva eder. (*)

1. Defter sahibinin;
 - a) Gerçek kişilerde başta soyadı sonra öz adı (Müessesenin varsa maruf unvanı da ayrıca ilave olunur);
 - b) Tüzel kişilerde unvanı;
2. İş adresi;
3. İş veya meslekin nev'i;
4. Defterin nev'i;
5. Defterin kaç sayfadan ibaret olduğu;
6. Defterin kullanılacağı hesap dönemi;
7. Defter sahibinin bağlı olduğu vergi dairesi;
8. Tasdik tarihi;
9. Tasdik numarası;
10. Tasdiki yapan makamın resmi mühür ve imzası.

(*)(4884 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişmeden önceki cümle) Noterlerin yapacağı tasdik şerhleri defterin ilk sahifesine yazılır ve aşağıdaki malumatı ihtiva eder:

Tasdik Şekli

Madde 225-

Defterler aşağıdaki şekilde tasdik olunur:

- a) Ciltli defterlerin tasdik esnasında sayfalarının sıra numarasıyla teselsül ettiğine bakılarak, bu sayfalar teker teker tasdik makamının resmi mühürü ile mühürlenir.
- b) Müteharrik yapraklı yevmiye defteri kullanmalarına Maliye Bakanlığınca müsaade edilen müesseseler bir yıl içinde kullanacaklarını tahmin ettikleri sayıda yaprağı yukardaki esaslara göre tasdik ettirirler. Tasdikli yapraklar bittiği takdirde, yeni yapraklar kullanılmadan evvel tasdike arz olunur.

Bunların sayfa numaraları tasdikli yaprakların sayfa numaralarını takiben teselsül ettirilir. Tasdik makamı, ilave yaprakların sayısını ilk tasdik şerhinin altına kaydeder ve bu kaydı usulüne göre tasdik eder.

Defter Tasdikine Ait Bordrolar

Madde 226-

Tasdik makamları tasdik ettikleri defterlere ait aşağıda yazılı malumatı tarih sırasıyla, üçer aylık bordrolara derç ve bunları en geç bir ay içinde bulundukları yerin en büyük mal memuruna tevdi ederler:

1. Tasdik numarası ve tarihi;
2. Defter sahibinin soyadı, adı (Veya unvanı);
3. İş veya mesleki;
4. Defterin nev'i;
5. Defterin hangi yıl için tasdik edildiği;

6. Defter sahibinin bağılı olduğu vergi dairesi.

Tasdik makamları yukarıdaki bilgileri münferit fişlerle de bildirebilirler.

ÜÇÜNCÜ KISIM Vesikalar

BİRİNCİ BÖLÜM Kayıtların tevsiki

İspat Edici Kağıtlar Madde 227-

Bu kanunda aksine hüküm olmadıkça bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir.

(205 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Defter tutmak mecburiyetinde olmayan mükellefler vergi matrahlarının tespiti ile ilgili giderlerini tevsike mecburdurlar. (Götürü usulde tespit edilen giderler hariç.)

(3505 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Bu Kanuna göre kullanılan veya bu Kanunun Maliye ve Gümrük Bakanlığına verdiği yetkiye dayanılarak, kullanma mecburiyeti getirilen belgelerin, öngörülen zorunlu bilgileri taşımaması halinde bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır.

(3505 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Maliye ve Gümrük Bakanlığı düzenlenmesi mecburî olan belgelerde bulunması gereken zorunlu bilgileri belirlemeye ve bu belgelerden uygun gördüklerine, düzenlenme saatinin yazılması mecburiyetini getirmeye yetkilidir.

Vergi Beyannamelerinin İmzalanması ve Yeminli Malî Müşavir Tasdik Raporları Mükerrer Madde 227-

(4008 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenen mükerrer madde) Maliye Bakanlığı:

1. Vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış serbest muhasebeci, serbest muhasebeci malî müşavir veya yeminli malî müşavirler tarafından da imzalanması mecburiyetini getirmeye, bu mecburiyeti beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulatmaya,
2. Vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını Maliye Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya,

(6009 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle eklenen bent Yürürlük; 01.08.2010) 3. Vergi kanunları kapsamındaki yeminli mali müşavirlik tasdik işlemlerini elektronik ortamda gerçekleştirmeye ve tasdike konu işlemleri mükellef grupları, faaliyet ve tasdik konuları itibarıyla ayrı ayrı belirlemeye ve uygulatmaya,

Bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre beyannameyi imzalayan veya tasdik raporunu düzenleyen meslek mensupları, imzaladıkları beyannamelerde veya düzenledikleri tasdik raporlarında yer alan bilgilerin defter kayıtlarına ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belgelere uygun olmamasından dolayı ortaya çıkan vergi ziyanına bağılı olarak salınacak vergi, ceza, gecikme faizlerinden mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulurlar.

2 numaralı bent hükmüne göre yararlanılması yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibrazı şartına bağlanan konularda, tasdik raporunu zamanında ibraz etmeyen mükellefler tasdike konu hakdan yararlanamazlar. Ancak, Maliye Bakanlığı tasdik raporlarının ibraz süresini iki aya kadar uzatmaya yetkilidir.

(4108 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen fıkra) 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olan Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile bunlara ait müesseseler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Tevsiki Zaruri Olmayan Kayıtlar Madde 228-

Aşağıdaki giderler için ispat edici kağıt aranmaz:

1. Örf ve teamüle göre bir vesikaya istinat ettirilmesi mutat olmıyan müteferrik giderler;

2. Vesikanın teminine imkan olmıyan giderler;

3. Vergi kanunlarına göre götürü olarak tespit edilen giderler.

1 ve 2 numaralı fıkralarda yazılı giderlerin gerçek miktarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şarttır.

İKİNCİ BÖLÜM

Fatura ve fatura yerine geçen vesikalar

Faturanın Tarifi

Madde 229-

Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.

Faturanın Şekli

Madde 230-

(2365 sayılı Kanunun 34'üncü maddesiyle değişen madde) Faturada en az aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Faturanın düzenlenme tarihi, seri ve sıra numarası;
2. Faturayı düzenleyenin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarası;
3. Müşterinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası;
4. Malın veya işin nevi, miktarı, fiyatı ve tutarı;

5. **(3239 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle değişen bent)** Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye numarası, (Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıtırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıtırılması halinde alıcının, taşınan veya taşıtırılan mallar için sevk irsaliyesi düzenlenmesi ve taşıtta bulundurulması şarttır.)

Malın, bir mükellefin birden çok iş yerleri ile şubeleri arasında taşındığı veya satılmak üzere bir komisyoncu veya diğer bir aracıya gönderildiği hallerde de, malın gönderen tarafından sevk irsaliyesine bağlanması gereklidir. Bu bentte yazılı irsaliyeler hakkında fiyat ve bedel ile ilgili bilgiler hariç olmak üzere, bu madde hükmü ile 231 inci madde hükmü uygulanır. İrsaliyelerde malın nereye ve kime gönderildiği ayrıca belirtilir.

şu kadar ki nihai tüketicilerin tüketim amacıyla perakende olarak satın aldıkları malları kendilerinin taşıması veya taşıtırması halinde bu mallara ait fatura veya perakende satış fişinin bulunması şartıyla sevk irsaliyesi aranmaz.

Faturanın Nizamı

Madde 231-

(2365 sayılı Kanunun 35'inci maddesiyle değişen madde) Faturanın düzenlenmesinde aşağıdaki kaidelere uyulur:

1. Faturalar sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir. Aynı müessesenin muhtelif şube ve kısımlarında her biri aynı numara ile başlamak üzere ayrı ayrı fatura kullanıldığı takdirde bu faturaları şube ve kısımlarına göre şube veya kısmın isimlerinin yazılması veya özel işaretle seri tefriki yapılması mecburidir.
2. Faturalar mürekkeple, makine ile veya kopya kurşun kalemi ile doldurulur.
3. Faturalar en az bir asıl ve bir örnek olarak düzenlenir. Birden fazla örnek düzenlendiği takdirde her birine kaçınıcı örnek olduğu işaret edilir.
4. Faturaların baş tarafında iş sahibinin veya namına imzaya mezun olanların imzası bulunur.

5. **(3239 sayılı Kanunun 20'nci maddesiyle değişen bent)** Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azamî **(5035 Sayılı Kanunun 48/1-b maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik:01.01.2004; Yürürlük:02.01.2004)** yedi gün(*) içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır.

6. **(3239 sayılı Kanunun 20'nci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunun 232 nci maddesinin birinci fıkrasına göre fatura düzenlemek zorunda olanlar, müşterinin adı ve soyadı ile bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarasının doğruluğundan sorumludur. (Ancak bu sorumluluk, aynı maddenin 2 nci fıkrasının uygulandığı halleri kapsamaz.) Fatura düzenleyenin istemesi

halinde müşteri kimliğini ve vergi dairesi hesap numarasını gösterir belgeyi ibraz etmek zorundadır.

(*) (Değişmeden önceki şekli) on gün

Fatura Kullanma Mecburiyeti

Madde 232-

Birinci ve **(4369 sayılı Kanunun 81/A-7 nci maddesiyle değiştirilen ibare Yürürlük: 1.1.1999)** ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle**(1)** defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler:

1. Birinci ve ikinci sınıf tüccarlara;
2. Serbest meslek erbabına;
3. Kazançları **(4369 sayılı Kanunun 81/A-7 nci maddesiyle değiştirilen ibare Yürürlük: 1.1.1999)** basit usulde tespit olunan tüccarlara;**(2)**
4. Defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilere;
5. Vergiden muaf esnafa.

Sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek ve bunlar da fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

(2686 sayılı Kanunun 28'inci maddesiyle değişen fıkra) (4444 sayılı Kanunun 13/C-4 maddesiyle değişen ibare Yürürlük: 14.8.1999) Yukarıdakiler dışında kalanların, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tesbit edilenlerden ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdıkları iş bedelinin **(3) (4444 sayılı Kanunun 13/C-4 maddesiyle belirlenen miktarlar Yürürlük: 14.8.1999)** 50.000.000 lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 700, -TL)** geçmesi veya bedeli 50.000.000 liradan **(4) (402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 700, -TL)** az olsa dahi istemeleri halinde emtiayı satanın veya işi yapanın fatura vermesi mecburidir.

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

(1) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) ikinci sınıf tüccarlarla

(2) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) Kazançları götürü usulde tespit olan tüccarlara;

(3) (Değişmeden önceki ibare) Yukarıdakiler dışında kalanların, birinci ve ikinci sınıf tüccarlardan ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerden

(4) (Değişmeden önceki miktarlar) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktarlar. Yürürlük: 29.7.1998) 15.000.000 **(98/12044 sayılı B.K.K. ile 30.000.000 Yürürlük: 1.1.1999)** lirayı geçmesi veya bedeli 15.000.000 liradan

Perakende Satış Vesikaları

Madde 233-

Birinci ve **(4369 sayılı Kanunun 81/A-7 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle**(*)**defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedelleri aşağıdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur.

1. Perakende satış fişleri;
2. Makineli kasaların kayıt ruloları;
3. Giriş ve yolcu taşıma biletleri.

Perakende satış fişi; makineli kasaların kayıt ruloları ve biletlerde, işletme veya mükellefin adı, düzenlenme tarihi ve alınan paranın miktarı gösterilir.

Perakende satış fişi ile giriş ve yolcu taşıma biletleri seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir. Bu fiş ve biletler kopyalı iki nüsha olarak tanzim edilir ve bir nüshası müşteriye verilir. Makineli kasa kullanıp da müşteriye fiş (makineli kasanın önceki fıkrada belirtilen malumatı ihtiva eden fişi) verilmemesi halinde, perakende satış fişi tanzimi ve müşteriye verilmesi mecburidir.

(3239 sayılı Kanunun 136'ncı maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

(*) Madde 233 _ **(Değiştirilmeden önceki şekli) (2686 sayılı Kanunun 29'uncu maddesiyle değişen madde)** ikinci sınıf tüccarlarla

Gider Pusulası

Madde 234-

Birinci ve **(4369 sayılı Kanunun 81/A-7 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle**(*)** defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin:

1. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(**)**

2. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)(***)**

3. Vergiden muaf esnafa;

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası **(4369 sayılı Kanunun 81/A-7 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** vergiden muaf esnaf(****) tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir.

Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur.

(2365 sayılı Kanunun 37'nci maddesiyle eklenen fıkra) Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.

(*) Madde 234 _ **(Değiştirilmeden önceki şekli)** ikinci sınıf tüccarlarla

()** 1. **(Kaldırılmadan önceki şekli)** Kazançları götürü usulde tespit olunan tüccara;

(*)** 2. **(Kaldırılmadan önceki şekli)** Kazançları götürü usulde tespit olunan serbest meslek erbabına;

(**)** **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** götürü usulde vergiye tabi tüccar ve serbest meslek erbabı ile vergiden muaf esnaf

Müstahsil Makbuzu

Madde 235-

(4444 sayılı Kanunun 13/C-5 maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 14.8.1999) Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tesbit edilenler ve **(****)** defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler **(4369 sayılı Kanunun 81/A-9 uncu maddesiyle değiştirilen ibare Yürürlük: 29.7.1998)** gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden(*****) satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalı olarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar. Mal tüccar veya çiftçi adına bir adamı veya mutavassıt tarafından alındığı takdirde makbuz bunlar tarafından tanzim ve imza olunur.

Çiftçiden avans üzerine yapılan mübayaalarda, makbuz, malın teslimi sırasında verilir.

Müstahsil makbuzunun tüccar veya alıcı çiftçi nezdinde kalan nüshası fatura yerine geçer.

Müstahsil makbuzunda en az aşağıda yazılı bilgiler bulunur:

1. Makbuzun tarihi;

2. **(2365 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle değişen bent)** Malı satın alan tüccar veya çiftçinin soyadı, adı unvanı ve adresi;

3. Malı satan çiftçinin soyadı, adı ve ikametgahı adresi;

4. Satın alınan malın cinsi, miktarı ve bedeli;

Bu Maddede yazılı makbuzlar hiçbir resim ve harca tabi değildir.

(2365 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle eklenen fıkra) Müstahsil makbuzları seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.

(**)** **(Değişmeden önceki ibare)** Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile

(***)** Madde 235 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** götürü usule tabi veya vergiden muaf çiftçilerden

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Serbest meslek makbuzları

Makbuz Mecburiyeti
Madde 236-

(2365 sayılı Kanunun 39'uncu maddesiyle değişen madde) Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir.

Makbuz Muhteviyatı
Madde 237-

(2365 sayılı Kanunun 40'ıncı maddesiyle değişen madde) Serbest meslek makbuzlarına:

1. Makbuzu verenin soyadı, adı veya unvanı, adresi, vergi dairesi ve hesap numarası;
2. Müşterinin soyadı, adı veya unvanı ve adresi;
3. Alınan paranın miktarı;
4. Paranın alındığı tarih;

Yazılır ve bu makbuzlar serbest meslek erbabı tarafından imzalanır.

Serbest meslek makbuzları seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Ücretlere ait kayıt ve vesikalar

Ücret Bordrosu
Madde 238-

İşverenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle **(4369 sayılı Kanunun 81/A-8 inci maddesiyle değiştirilen ibare)** diğer ücret(*) üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz.

Ücret bordrolarına en az aşağıdaki malumat yazılır:

1. Hizmet erbabının soyadı, adı; ücretin alındığına dair imzası veya mührü (Ücretin ödenmesinde ayrıca makbuz alan iş verenlerin tutacakları ücret bordrosuna imza veya mühür konulması mecburi değildir.);
2. Varsa vergi karnesinin tarih ve numarası;
3. Birim ücreti (Aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça başı ücreti);
4. Çalışma süresi veya ücretin ilgili olduğu süre;
5. Ücret üzerinden hesaplanan vergilerin tutarı.

Bordronun hangi aya ait olduğu baş tarafında gösterilir. Bir aya ait bordro ertesi ayın yirminci gününe kadar hazırlanıp tarihlenerek, müessese sahibi veya müdürü ile bordroyu tanzim eden memur tarafından imzalanır.

İş verenler ücret bordrolarını, yukarıki esaslara uymak şartıyla diledikleri şekilde tanzim edebilirler.

(*) Madde 238 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** götürü ücret

Bordro Yerine Geçen Vesikalar
Madde 239-

Genel, katma, özel bütçeli daire ve müesseselerle belediyelerin ve 3659 sayılı kanuna tabi müesseselerin ücret ödemelerinde kullandıkları vesikalar ücret bordrosu yerine geçer.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Diğer evrak ve vesikalar

Taşıma ve Otel İşletmelerine Ait Belgeler
Madde 240-

(2365 sayılı Kanunun 41'inci maddesiyle değişen madde) Taşıma işletmeleri ile otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri **(4369 sayılı Kanunun 81/A-10 uncu maddesiyle değiştirilen ibare)** (Kazancı basit usulde tespit edilenler dahil)(*) aşığıda yazılı belgeleri düzenlemek zorundadırlar.

A) Taşıma irsalıyeleri: Ücret karşılığında eşya nakleden bütün gerçek ve tüzelkişiler naklettikleri eşya için, 209'uncu maddede yazılı bilgilerle, sürücünün ad ve soyadı ve aracın plaka numarasını ihtiva eden ve seri ve sıra numarası dahilinde teselsül eden irsalıye kullanmak zorundadırlar. Bu irsalıyenin bir nüshası eşyayı taşıtırana, bir nüshası eşyayı taşıyan aracın sürücüsüne veya kaptanına verilir ve bir nüshası da taşımayı yapan nezdinde saklanır. Bu bent hükmü nakliye komisyoncuları ile acenteleri de kapsar.

B) Yolcu listeleri: şehirler arasında yapılan yolcu taşımalarında 233'üncü madde gereğince yolcu taşıma bileti kesmeye mecbur olan mükellefler, (T.C. Devlet Demiryolları hariç) taşıtların her seferi için müteselsil seri ve sıra numaralı ve oturma yerlerini planlı şekilde gösteren iki nüsha yolcu listesi düzenlerler ve bu listenin bir nüshasını sefer sonuna kadar taşıtta ve diğer nüshasını işyerinde bulundururlar. Yolcu taşıma biletlerinin komisyoncu veya acenteler tarafından kesilmesi halinde yolcu listeleri 3 nüsha olarak düzenlenir ve bir nüshası bu kimseler tarafından saklanır.

Yolcu listelerinde aşığıdaki bilgiler bulunur:

1. Yolcu listesini düzenleyen işletmenin adı veya unvanı ile adresi,
2. Taşıtı işleten mükellefin adı, soyadı varsa unvanı, adresi vergi dairesi ve hesap numarası,
3. Taşıtın plaka numarası, sefer tarihi ve hareket saati,
4. Bilet numaraları işaretlenmek suretiyle yolcu sayısı ve toplam hasılat tutarı.

C) Günlük müşteri listeleri: Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama yerleri, odaları, bölmeler ve yatak planlarına uygun olarak müteselsil seri ve sıra numaralı günlük müşteri listeleri düzenlerler ve işletmede bulundururlar.

Bu listelerde aşığıdaki bilgiler bulunur:

1. Mükellefin adı, soyadı, varsa ünvanı ve adresi,
2. Oda numaraları yazılmak suretiyle müşterinin adı, soyadı ve oda ücreti,
3. Düzenleme tarihi.

(*) Madde 240 _ (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) (Götürü usulde vergiye tabi olanlar dahil)

Muhabere Evrakı

Madde 241-

Tüccarların her nev'i ticari muameleleri dolayısıyla yazdıkları ve aldıkları mektuplar (Telgraflar ve hesap hūlasaları dahil) muhabere evrakını teşkil eder. Gönderilen ve gelen muhabere evrakının, işlerinin icabına göre dosyada muhafaza edilmesi mecburidir.

Muhabere Evrakı

Mukerrer Madde 241-

(3762 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen madde.) Mükelleflerin sattıkları emtia veya yaptıkları işler nedeniyle ortaya çıkan alacak ve borçları için bono veya poliçe düzenlemeleri halinde, bu poliçe veya bonoların Türk Ticaret Kanunu uyarınca bulunması gereken bilgilerin yanısıra aşığıdaki hususları da ihtiva etmesi zorunludur.

1. Müteselsil seri ve sıra numarası.
2. Alacaklı ve borçlunun adı, adresi, bağılı olduğı vergi dairesi ve hesap numarası.

Bono, poliçe, çek, senet, tahvil, hisse senedi, finansman bonosu, kar ortaklığı belgesi ve benzeri kıymetli evrakın vergi belge düzenini sağlamak açısından ihtiva edeceği bilgileri belirlemeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

Diğer Vesikalar

Madde 242-

Tüccarlar evvelki maddelerin dışında kalan ve bir hüküm ifade eden veya icabında bir hakkın ispatına delil olarak kullanılabilen mukavelename, taahhütname, kefaletname, mahkeme ilamları gibi hukuki vesikalarla ihbarname, karar örnekleri, vergi makbuzları gibi vergi evrakını dosyada muhafaza etmeye mecburdurlar.

Damga resmi mükellefleri, gazete ve sair neşriyatın pul yapıştırılan koleksiyon nüshalarını ve Türkiye'de tanzim edilip doğrudan doğruya ecnebi memleketlere gönderilen evrak ile çekilen telgrafların Türkiye'de kalan kopyalarını aynı surette muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

(205 sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle eklenen fıkra) Gelir Vergisi Kanununun 54'üncü maddesinin 2 numaralı bendine göre vergi matrahlarının tespitinde gerçek giderleri nazara alınan mükellefler, bu giderlerini tevsik edecek vesikaları saklamaya mecburdurlar.

(205 sayılı Kanunun 15'inci maddesiyle eklenen fıkra) (4444 sayılı Kanunun 13/C-6 maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 14.8.1999) Gelir Vergisi Kanununa göre diğer kazanç ve iratları üzerinden(*) vergilendirilecek mükellefler, vergi matrahının tespitinde nazara alınacak giderlerini ispat edecek vesikaları muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

(*) (Değişmeden önceki ibare) Gelir Vergisi Kanununa göre sair kazanç ve iratları üzerinden

Elektronik ortamdaki kayıtlar ve elektronik cihazla belge düzenleme(*)

Mukerrer Madde 242-

1()(3762 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen madde)** Maliye ve Gümrük Bakanlığı; mükelleflere, niteliklerini belirlediği elektronik cihazları kullanırdmak suretiyle belge düzenlettirmeye ve kullanılacak özel cihazlardan çıkarılan pulları belgelere ekletmeye yetkilidir. Elektronik cihazlarla düzenlenen belgeler ile özel cihazlardan çıkarılan pulları ihtiva eden belgeler bu Kanun hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş belge hükmündedir.

Elektronik cihazların belirlenen niteliklere uygunluğu 6.12.1984 gün ve 3100 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre kurulan komisyonun görüşü alınarak Maliye ve Gümrük Bakanlığınca onaylanır.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, elektronik cihazlarla veya kullanılacak özel cihazlardan çıkarılan pulları ekletmek suretiyle belge düzenleme yetkisini; iş grupları, sektörler, bölgeler, yerleşim birimleri, yıllık hasılat tutarları itibariyle veya sabit bir işyerinde faaliyet gösterilip gösterilmediğine göre ayrı ayrı veya topluca kullanabilir.

Mükellefler, 3100 sayılı Kanuna göre nitelikleri belirlenen ödeme kaydedici cihazlar ile birinci fıkrada belirtilen cihazları piyasadan temin edebilecekleri gibi, Maliye ve Gümrük Bakanlığından da temin edebilirler. Maliye ve Gümrük Bakanlığı bu cihazları temin etmeye, zimmet karşılığı vermeye bu konularla ilgili bütçe işlemlerini yapmaya ve diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Bakanlıkça zimmet karşılığı verilen cihazların bozulması, çalınması gibi nedenlerle kullanılamaz hale gelmesi halinde cihaz bedelinin 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre mükelleften tahsili yoluna gidilir.

2. (4731 sayılı Kanunun 4/E maddesiyle eklenen fıkra)Elektronik defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak bu Kanuna göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünüdür.

Elektronik belge, şekil hükümlerinden bağımsız olarak bu Kanuna göre düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde yer alan bilgileri içeren elektronik kayıtlar bütünüdür.

Elektronik kayıt, elektronik ortamda tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesini ifade eder.

Bu Kanunda ve diğer vergi kanunlarında defter, kayıt ve belgelere ilişkin olarak yer alan hükümler elektronik defter, kayıt ve belgeler için de geçerlidir. Maliye Bakanlığı, elektronik defter, belge ve kayıtlar için diğer defter, belge ve kayıtlara ilişkin usul ve esaslardan farklı usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir.

(5766 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değişen paragraf, Yürürlük: 06.06.2008)Maliye Bakanlığı; elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafaza ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, elektronik ortamda tutulmasına ve düzenlenmesine izin verilen defter ve belgelerde yer alması gereken bilgileri internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında Maliye Bakanlığına veya Maliye Bakanlığının gözetim ve denetimine tabi olup, kuruluşu, faaliyetleri, çalışma ve denetim esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenecek olan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir şirkete aktarma zorunluluğu getirmeye, bilgi aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu Kanun kapsamına giren işlemlerde elektronik imza kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkilidir. Bu Kanunun vergi mahremiyetine ilişkin hükümleri, bu kapsamda kurulan şirketin ortak, yönetici ve çalışanları hakkında da uygulanır.(***)

(*)(4731 sayılı Kanunun 4/E maddesiyle değişmeden önceki başlık) Elektronik Cihazla veya Tayin Olunacak Usulle Belge Düzenleme

()(4731 sayılı Kanunun 4/E maddesiyle eklenen ibare)**

(*)(5766 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)** Maliye Bakanlığı; elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafaza ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, elektronik ortamda tutulmasına ve düzenlenmesine izin verilen defter ve belgelerde yer alması gereken bilgileri internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında Maliye Bakanlığına veya belirleyeceği gerçek veya tüzel kişilere aktarma zorunluluğu getirmeye, bilgi aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu Kanun kapsamına giren işlemlerde elektronik imza kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Ekim ve sayım beyanı

Ekim Sayım Beyanı

Madde 243-

(205 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle değişen madde) (4444 sayılı Kanunun 13/C-7 maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 14.8.1999) Zirai işletmeleri, Gelir Vergisi Kanununun 54 üncü maddesinde yazılı işletme büyüklüklerinin üstünde bulunan çiftçiler(*) zirai işletmelerinin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulundukları köy ve mahallelerin muhtarlıklarına müracaatla ekim sayım beyanında bulunurlar.

1. Çiftçinin soyadı ve adı;
2. Çiftçinin ikametgah adresi;
3. Zirai işletmenin (Gezici hayvancılıkta kışlaklarının) bulunduğu yer;
4. Ekimde: Geçen yılın Ekim ayı sonundan beyanın yapıldığı yılın Kasım ayı başına kadar ekilen arazinin genişliği ve ekimin nev'i;
5. Hayvancılıkta: Beslenen hayvanların cins ve miktarları;
6. Meyvacılıkta: İcabına göre, meyve verebilecek hale gelmiş ağaç sayısı veya bunların dikili bulunduğu arazinin genişliği;

Adi ortaklıklarda beyanın ortaklardan biri, aile reisi beyanında aile reisi tarafından yapılması kafidir. Bu takdirde diğer ortaklarla eş ve çocukların ad ve soyadları, ikametgah adresleri ve hisseleri beyanda bulunan tarafından deftere yazdırılır.

Ekim ve sayım beyanı her yılın Kasım ayında yapılır.

Maliye Bakanlığı iklim şartları bakımından özellik gösteren illerde beyan süresini değiştirebilir.

Ekim ve sayım beyanları sözlü veya yazılı olabilir. Beyanlar, beyanı yapanlar tarafından imza veya mühürle tasdik edilir.

Beyan varakaları iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası beyan süresinin sonundan itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine makbuz karşılığında teslim edilir.

Kayıt işlerini kendi imkanları ile tekemmül ettiremeyecek durumda olan muhtarlıklara valiliklerce gerekli yardımda bulunulur.

(*) (Değişmeden önceki ibare) Ziraat işletmeleri, Gelir Vergisi Kanununun 12'nci maddesine göre hasılat bildirimine esas alınan ölçülerin üstünde bulunan çiftçiler,

Ekim ve Sayım İlmühaberi

Madde 244-

İhtiyar heyetleri, ekim ve sayım defterlerine kaydedilen bilgilere dayanarak, beyanda bulunan çiftçilere tasdikli bir ekim ve sayım ilmühaberi verirler.

Muhtar ve ihtiyar heyetlerince verilen ilmühaberler için ücret alınmaz. Ekim ve sayım beyanları ile ilmühaberler hiçbir resim ve harca tabi değildir.

Tahkik ve İhbar Ödevi

Madde 245-

(205 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen fıkra) Muhtar ve ihtiyar heyetleri 243'üncü madde hükümlerine göre yapılan beyanların doğruluğunu tahkik ederler.

Muhtar ve ihtiyar heyetleri, hiç beyanda bulunmamış olanları beyanda bulunmağa, yanlış veya hakikate aykırı beyanda bulunmuş olanları beyanlarını düzeltmeğe davet ederler. Buna rağmen beyanda bulunmayanları veya beyanlarını düzeltmeyenleri verilen sürenin sonunda başlayarak 15 gün içinde, mütalaaları ile birlikte ve yazılı olarak vergi dairesine bildirirler. Bu ihbar üzerine vergi dairesince yapılacak tahkikat neticesine göre işlem yapılır.

Ücret ve Sorumluluk

Madde 246-

Muhtar ve ihtiyar heyetleri üyelerine Maliye Bakanlığınca takdir ve tayin edilecek miktarda ücret verilir. Görevlerini kısmen veya tamamen yerine getirmeyen muhtar ve ihtiyar heyetleri ücrete müstehak olmazlar.

5728 sayılı Kanunun 274 üncü maddesiyle değişen fıkra) "Görevini ihmal veya suiistimal eden muhtar ve ihtiyar heyeti üyeleri Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

(2365 sayılı Kanunun 42'nci maddesiyle değişen madde) Aşağıda yazılı olanlar vergi karnesi almaya mecburdurlar:

1. **(4369 sayılı Kanunun 81 inci maddesiyle değişen bent)** Gelir Vergisi Kanununa göre diğer ücret kapsamında vergilendirilenler;(*)

2. Gelir Vergisi Kanununa göre indirimden faydalanmak isteyenler;

3. Gelir Vergisi Kanununun 35'inci maddesinin (B) bendi uyarınca karne almak zorunda olanlar.

Durumu yukarıdaki şartların birden fazlasına girse bile, bir mükellef tek vergi karnesi alır.

(*) 1. **(Değişmeden önceki şekli)** Vergi matrahları tamamen veya kısmen götürü usulde tespit olunanlar;

Karne Alınması
Madde 248-

Mükellef vergi karnelerinin kendileri tarafından yazılması gereken kısımlarını doldurduktan sonra, vergi bakımından durumlarını kayıt ve tescil ve karneye işaret ettirmek üzere, bunları bağlı oldukları vergi dairesine ibraz ederler.

Mükellefiyete müessir olacak değişikler de yukarıki esaslara göre karneye işaret ettirilir.

247'nci maddenin 1'inci bendinde yazılı mükelleflerin doldurdıkları karneyi vergi dairesine ibraz etmeleri veya değişikliği karneye işaret ettirmeleri süresi, işe başladıkları veya değişikliğin vukubulduğu tarihten başlayarak bir aydır.

(2686 sayılı Kanunun 30'uncu maddesiyle değişen fıkra) Gelir Vergisi Kanununa göre indirimlerin uygulanmasında, karnedeki kayıtlar, bunların vergi dairesine tescil ettirildiği tarihten evvelki zamanlar için nazara alınmaz.

Hüviyet Tasdiki
Madde 249-

(2686 sayılı Kanunun 31'inci maddesiyle değişen madde) Gelir Vergisinde indirimlerden faydalanabilmek için karne almak mecburiyetinde olanlar, medeni hal ve aile durumu hakkında vergi karnesine yazılmış olan bilgiler ve bunlarda vaki olan değişiklikler mükellefin ikamet ettiği veya çalıştığı mahallenin muhtarına tasdik ettirilir.

Buna imkan olmayan hallerde mükellefin karneye yazdığı bilgilerin doğruluğu idari tahkikatla tespit olunur ve karnenin tescili tahkikat neticesinde yapılır.

Doğruluk Sorumluluğu
Madde 250-

Vergi karnelerine yazdıkları bilgilerin doğruluğundan mükellefler; iş verenler tarafından bu karnelere ilave olunan kayıtlardan da iş verenler sorumludur.

Karnesiz Hizmet Erbabı Çalıştıranların Sorumluluğu
Madde 251-

(4369 sayılı Kanunun 81/A-11 inci maddesiyle değiştirilen ibare) Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabı ile götürü gider usulünü(*) kabul eden gayrimenkul sermaye iradı sahipleri, yanlarında çalışan hizmet erbabının, kanunun tayin ettiği süre içinde karne almalarını ve karnelerinde yazılı vergilerini ödemelerini temin etmeye mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet edilmediği takdirde:

a) Zamanında karne almamış veya vergisini tarh ettirmemiş olan hizmet erbabının vergisi iş veren kimse adına tarh edilir ve vergi cezası da aynı kimse adına kesilerek ondan tahsil olunur. Bu fıkra hükmüne göre tarh edilen vergi ve kesilen ceza, iş verene birer ihbarname ile tebliğ edilir. Kullanılacak ihbarnamelerin şeklini ve muhteviyatını Maliye Bakanlığı tayin eder.

Karnesiz tespit edilen şahsa karnesi verilir ve vergisinin ödendiği karneye yazılır.

b) Karnesini zamanında almış ve vergisini tarh ettirmiş olan hizmet erbabının zamanında ödenmemiş olan vergisi ve gecikme zammı, yanında çalıştığı tespit edilen iş verenden tahsil olunur.

İş verenler yukarıki hükümlere göre ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler.

(*) Madde 251 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Kazançları götürü usulde tespit edilen ticaret, sanat ve serbest meslek erbabı ile götürü gider usulünü

Karnelerin Şekli, Resim ve Harçlardan Muaf Olduğu
Madde 252-

Vergi karnesinin şekli ve ihtiva edeceği bilgiler Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

Gerek karneler, gerek bunların ihtiva ettiği kayıtlar hiçbir resme ve harca tabi değildir. Tasdik dolayısıyla muhtarların **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle değişik 414'üncü madde hükmüyle belirlenen tutar, Yürürlük:29.7.1998)** 100.000 Lirayı**(1) (402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 1,90 -TL)** geçmemek şartıyla harç almaları caizdir.

(1) (Değişmeden önceki miktar) yüz kuruş

ALTINCI KISIM

Muhafaza ve ibraz ödevleri

Defter ve Vesikaları Muhafaza

Madde 253-

Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, tuttukları defterlerle üçüncü kısımda yazılı vesikaları, ilgili bulundukları yılı takibeden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

Defter Tutma Mecburiyetinde Olmayanların Muhafaza Ödevi

Madde 254-

Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olmayanlar. 232, 234 ve 235'inci maddeler mucibince almaya mecbur oldukları fatura ve gider pusulası ve müstahsil makbuzlarını tarih sırası ile tanzim tarihlerini takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

Karnelerin Muhafazası

Madde 255-

(2686 sayılı Kanunun 32'nci maddesiyle değişen fıkra) Mükellefler bu kanuna göre aldıkları vergi karnelerini, işin devam ettiği, Gelir Vergisi Kanununa göre indirimlerle ilgili olarak bu indirimlerden faydalandıkları sürece muhafaza ederler.

(2365 sayılı Kanunun 43'üncü maddesiyle 2'nci ve 3'üncü fıkralar kaldırılmıştır.)

Defter ve Belgelerle Diğer Kayıtların İbraz Mecburiyeti

Madde 256-

(4369 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle değişen madde) Geçen maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler ile mükerrer 257 nci madde ile getirilen zorunluluklara tabi olanlar, muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikro film, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorundadırlar. Bu zorunluluk Maliye Bakanlığınca belirlenecek usule uygun olarak, tasdike konu hesap ve işlemlerin doğrulanması için gerekli kayıt ve belgelerle sınırlı olmak üzere, bu hesap ve işlemlere doğrudan ya da silsile yoluyla taraf olanlara, defter ve belgelerinin tetkiki amacıyla yeminli mali müşavirler tarafından yapılan talepler için de geçerlidir. (*)

(*) Madde 256 _ **(Değişmeden önceki şekli)** Geçen maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler bu kısım gereğince muhafaza ettikleri her türlü defter, vesika ve karneleri muhafaza süresi içinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmeye mecburdurlar.

Diğer Ödevler

Madde 257-

(2365 sayılı Kanunun 44'üncü maddesiyle değişen fıkra) Vergi inceleme ve kontrolları ile gayrimenkullerin rayiç bedelinin tespiti sırasında mükellefler aşağıda yazılı ödevleri yerine getirmeye mecburdurlar:

1. İncelemeye yetkili memura müessesenin durumuna göre, çalışma yeri göstermek ve resmi çalışma saatlerinde memurun müessesede çalışmasını sağlamak;
2. İnceleme ile ilgili her türlü izahatı vermek (Bu mecburiyet hem iş sahibine, hem de işletmede çalışan memurlara şamildir);
3. İncelemeye yetkili memurun, lüzumunda iş yerinin her tarafını gezip görmesini sağlamak;
4. Bina ve arazinin rayiç bedelinin tespitinde değeri tespit edilecek bina ve araziye, Emlak Vergisi Kanununun 31'inci maddesine göre Maliye Bakanlığınca yetkili kılınan memurlara gösterip gezdirmek, bu gibi gayrimenkullerin genel ahvaline, kullanım tarzına ve kirada ise kiranın miktarına müteallik her türlü bilgileri vermek (Bu fıkroda yazılı mecburiyetler kiracılara da şamildir);

5. **(2365 sayılı Kanunun 44'üncü maddesiyle eklenen bent)** İşletmede 134'üncü madde gereğince envanter yapılması halinde araç, gereç ve personeliyle bu işlemlerin intacına gerekli yardım ve kolaylığı göstermek.

Yetki

Mükerrer Madde 257-

Mükerrer Madde 257 - (4369 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle değişen madde) Maliye Bakanlığ;

1. Mükellef ve meslek grupları itibariyle muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya; bedeli karşılığında basıp dağıtmaya veya üçüncü kişilere bastırıp dağıtmaya veya dağıttırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya bu defter ve belgelere tasdik, muhafaza ve ibraz zorunluluğu getirmeye veya kaldırmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya,

2. Mükelleflere muameleleri ile ilgili tahsilat ve ödemelerini **(4962 sayılı Kanunun 17/A-c maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 07.08.2003)** banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince **(3)** düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğunu getirmeye ve bu zorunluluğun kapsamını ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslarını belirlemeye,

3. Tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu şekilde tutulacak defter ve kayıtların kopyalarının Maliye Bakanlığında veya muhafaza etmekle görevlendireceği kurumlarda saklanması zorunluluğu getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye,

4. **(5228 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değiştirilen bent)** Bu Kanunun 149 uncu maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgiler ile vergi beyannameleri ve bildirimlerin, şifre, elektronik imza veya diğer güvenlik araçları konulmak suretiyle internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesi, beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususlarında izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname, bildirim ve bilgilerin aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluğu beyanname, bildirim veya bilgi çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya, **(4) (5398 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle eklenen ibare)** kanuni süresinden sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannameler üzerine düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameleri mükellefe, vergi sorumlusuna veya bunların elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda tebliğ etmeye ve buna ilişkin usûl ve esasları belirlemeye,

5. Vergi kanunlarının uygulanmasıyla ilgili olarak levha kullandırma ve asma zorunluluğu getirmeye ve kaldırmaya,

6. **(5398 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle eklenen bent Yürürlük; 21.07.2005)** Vergi güvenliğini sağlamak amacıyla niteliklerini belirleyip onayladığı elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri kullandırmaya, bu cihaz ve sistemler vasıtasıyla bandrol, pul, barkod, halogram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin kullanılmasına ilişkin zorunluluk getirmeye, uygulamaya ait usûl ve esasları belirlemeye,

yetkilidir. **(1)**

Bu Kanuna göre düzenlenecek belgelerle bunlara ek olarak düzenlenecek belgelerin, üçüncü şahıslara basım ve dağıtım işlerinin yapılması ile ilgili şekil, şart, usul ve esaslar ve bunlara uyulmaması halinde uygulanacak cezaî şartlar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak ve Resmî Gazete'de yayınlanacak yönetmelikle belirlenir.

(5228 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle eklenen fıkra) Birinci fıkranın (4) numaralı bendi uyarınca Maliye Bakanlığının beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususunda izin vermesi veya zorunluluk getirmesi halinde, (mükellef veya vergi sorumlusu ile gönderme işini yapacak kişiler arasında özel sözleşme düzenlenmek kaydıyla) elektronik ortamda gönderilen beyanname ve bildirimler, mükellef veya vergi sorumlusu tarafından verilmiş addolunur.

(4008 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle eklenen fıkra) Maliye Bakanlığı, birinci fıkrada yazılı belge tasdik işlemini; noterlere, kanunla kurulmuş meslekî kuruluşlara veya uygun göreceği diğer mercilere yaptırmaya, ticarî kazançları **(4369 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle değiştirilen ibare)** basit usulde **(2)** tespit edilen gelir vergisi mükelleflerine özel bir defter tutturmaya ve bu konulara ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(5398 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 21.07.2005) Kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameler mükellef, vergi sorumlusu veya bunların elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti tahakkuk fişi ve/veya ihbarnamenin muhatabına tebliği yerine geçer.

(1) Mükerrer Madde 257 _ **(3239 sayılı Kanunun 21'inci maddesiyle değişen fıkra)** Maliye ve Gümrük Bakanlığı, mükellef ve meslek grupları itibariyle muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi mecburiyetini, kaldırmaya, vergi kayıp ve kaçığını önlemek amacıyla tutulmakta olan defter ve belgelere ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva edeceği hususları belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya; bunlar için tasdik, muhafaza ve ibraz mecburiyeti koymaya ve kaldırmaya, bedeli mukabilinde basıp dağıtmaya veya üçüncü şahıslara bastırıp dağıttırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya ve makineli kasa kullandırmaya ve vergi ziyaının önlenmesi, vergi ödemeyi teşvik

bakımından, vergi kanunlarının uygulanmasıyla ilgili olarak levha kullandırma ve asma mecburiyeti getirmeye ve kaldırmaya yetkilidir.

(2) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) götürü usulde

(3)(4962 sayılı Kanunla değişmeden önceki ibare)banka veya benzeri finans kurumlarınca

(4) (Değişmeden önceki şekli) (4962 sayılı Kanunun 1' inci maddesiyle değişen bent Yürürlük; 07.08.2003)Vergi beyannameleri ile bu Kanunun 149 uncu maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgilerin internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesi hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname ve bilgilerin aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluğu beyanname veya bilgi çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya,

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Değerleme

BİRİNCİ KISIM

İktisadi kıymet değerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Değerleme esasları

Değerlemenin Tarifi

Madde 258-

Değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tesbitidir.

Değerleme Günü

Madde 259-

Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.

Değerlemede Esas

Madde 260-

Değerlemede, iktisadi kıymetlerden her biri tek başına nazara alınır. Teamülen aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı toplu olarak değerlemek caizdir.

Değerleme Ölçüleri

Madde 261-

Değerleme, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır:

1. Maliyet bedeli;

2. Borsa rayici;

3. Tasarruf değeri;

4. Mukayyet değer;

5. İtibari değer;

6. Vergi değeri;

7. **(2365 sayılı Kanunun 46'ncı maddesiyle eklenen bent)** Rayiç bedel;

8. **(2365 sayılı Kanunun 46'ncı maddesiyle 7 numaralı bent 8 numaralı bent olmuştur).** Emsal bedeli ve ücreti.

Maliyet Bedeli

Madde 262-

Maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder.

Borsa Rayici

Madde 263-

Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden evvelki son muamele gününde borsadaki muamelelerin ortalama değerlerini ifade eder.

Normal temevvüçler dışında fiyatlarda bariz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye takaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Tasarruf Değeri

Madde 264-

Tasarruf değeri, bir iktisadi kıymetin değerlendirme gününde sahibi için arzettiği gerçek değerdir.

Mukayyet Değer

Madde 265-

Mukayyet değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

İtibari Değer

Madde 266-

İtibari değer, her nevi senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlerdir.

Rayiç Bedel

Mukerrer Madde 266-

(2365 sayılı Kanunun 47'nci maddesiyle eklenen madde) Rayiç bedel, bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir.

Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti

Madde 267-

Emsal bedeli, gerçek bedeli olmıyan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tesbit edilemiyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir.

Emsal bedeli sıra ile, aşağıdaki esaslara göre tayin olunur.

Birinci sıra: (Ortalama fiyat esası) Aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan "Ortalama satış fiyatı" ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık satış miktarının, emsal bedeli tayin olunacak her bir malın miktarına nazaran % 25'ten az olmaması şarttır.

İkinci sıra: (Maliyet bedeli esası) Emsal bedeli belli edilecek malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, toptan satışlar için % 5, perakende satışlar için % 10 ilave etmek suretiyle emsal bedelini bizzat belli eder.

(2686 sayılı Kanunun 35'inci maddesiyle değişen fıkra) Üçüncü sıra: (Takdir esası) Yukarıda yazılı esaslara göre belli edilemeyen emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine takdir komisyonunca takdir yolu ile belli edilir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı mahfuzdur. Ancak, dava açılması verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz.

Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kağıtlar olarak muhafaza edilir.

Yukarıdaki esaslara mukayyet olmaksızın kaza mercilerinin re'sen biçtikleri değerler ile zirai kazanç ölçülerini tesbit eden kararnamelerde yer alan unsurlar emsal bedeli yerine geçer.

Ücretle yapılan imalatla ücretin gerçek miktarının bilinmemesi veya doğru olarak tayin edilememesi hallerinde tesbit edilecek emsal ücret de aynı esaslara göre tayin olunur.

Vergi Değeri

Madde 268-

(4751 sayılı Kanunun 1/B maddesiyle değişen madde Yürürlük: 9.4.2002 Geçerlilik: 1.1.2002) Vergi değeri, bina ve arazinin Emlâk Vergisi Kanununun 29 uncu maddesine göre tespit edilen değeridir. (*)

(*)Değişmeden önceki şekli)(2365 sayılı Kanunun 48'inci maddesiyle değişen madde) Vergi değeri, bina ve arazinin rayiç bedelidir. (4369 sayılı Kanunun 82/1-a maddesiyle kaldırılmıştır.)(**)

(**) Madde 268 _ (Kaldırılmadan önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 48'inci maddesiyle değişen madde) Vergi değeri, bina ve arazinin rayiç bedelidir. Bu bedel Emlak Vergisi Kanununun 29'uncu maddesi ile aynı maddede belirtilen tüzük hükümlerine uygun olarak tespit olunur.

İKİNCİ BÖLÜM

İktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme

Gayrimenkuller

Madde 269-

İktisadi işletmelere dahil bilumum gayrimenkuller maliyet bedelleri ile değerlendirilir.

Bu kanuna göre, aşağıdaki yazılı kıymetler gayrimenkuller gibi değerlendirilir:

1. Gayrimenkullerin mütemmim cüzüleri ve teferruatı;
2. Tesisat ve makinalar;
3. Gemiler ve diğer taşıtlar;
4. Gayrimaddi haklar.

Gayrimenkullerde Maliyet Bedeline Giren Giderler

Madde 270-

Gayrimenkullerde, maliyet bedeline, satınalma bedelinden başka, aşağıda yazılı giderler girer: 1. Makine ve tesisattan gümrük vergileri, nakliye ve montaj giderleri;

2. Mevcut bir binanın satın alınarak yıkılmasından ve arsasının tesviyesinden mütevellit giderler.

(2365 sayılı Kanunun 49'uncu maddesiyle değişen fıkra) Noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri ile Emlak Alım ve **(5035 Sayılı Kanunun 48/1-c maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik:01.01.2004; Yürürlük:02.01.2004)** Özel Tüketim Vergilerini(*) maliyet bedelini ithal etmekte veya genel giderler arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Taşıt Alım Vergilerini

İnşa ve İmal Giderleri

Madde 271-

İnşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makina ve tesisatta, bunların inşa ve imal giderleri, satın alma bedeli yerine geçer.

Gayrimenkullerde veya Elektrik Üretim ve Dağıtım Varlıklarında Maliyet Bedelinin Artması(5398 sayılı Kanunun 24'üncü

maddesiyle değişen madde Yürürlük; 21.07.2005)

Madde 272-

Normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, gayrimenkulü veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarını genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak maksadıyla yapılan giderler, gayrimenkulün veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının maliyet bedeline eklenir.

(Bir geminin iktisap tarihindeki süratini fazlaştırmak, yolcu ve eşya yükleme ve barındırma tertibatını genişletmek veya değiştirmek suretiyle iktisadi kıymetini devamlı olarak artıran giderlerle bir motorlu kara nakil vasıtasının kasa veya motorunun yenisi ile değiştirilmesi veya alımında mevcut olmayan yeni bir tertibatın eklenmesi için yapılan giderler maliyet bedeline eklenmesi gereken giderlerdendir.)

Gayrimenkuller kira ile tutulmuş ise veya elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının işletme hakkı verilmiş ise, kiracı veya işletme hakkına sahip tüzel kişi tarafından yapılan bir ve ikinci fıkralardaki giderler bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlendirir. Kiracının veya işletme hakkına sahip tüzel kişinin faaliyetini icra için vücuda getirdiği tesisata ait giderler de bu hükümdedir.

Gayrimenkuller veya elektrik üretim ve dağıtım varlıkları için yapılan giderler hem tamir, hem de kıymet artırma giderlerinden terekküp ettiği takdirde, mükellef bu giderlerden maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir.(**)

()(Değişmeden önceki şekli)Gayrimenkullerde Maliyet Bedelinin Artması**

Madde 272 - Normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, gayrimenkulü genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak maksadıyla yapılan giderler, gayrimenkulün maliyet bedeline eklenir.

(2365 sayılı Kanunun 50'nci maddesiyle değişen fıkra) (Bir geminin, iktisap tarihindeki süratini fazlaştırmak, yolcu ve eşya yükleme ve barındırma tertibatını genişletmek veya değiştirmek suretiyle iktisadi kıymetini devamlı olarak artıran giderlerle bir motorlu kara nakil vasıtasının kasa veya motorunun yenisi ile değiştirilmesi veya alımında mevcut olmayan yeni bir tertibatın eklenmesi için yapılan giderler maliyet bedeline eklenmesi gereken giderlerdendir.)

Gayrimenkuller kira ile tutulmuş ise, kiracı tarafından yapılan bir ve ikinci fıkralardaki giderler bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlendirir. Kiracının faaliyetini icra için vücuda getirdiği tesisata ait giderler de bu hükümdedir.

Gayrimenkuller için yapılan giderler hem tamir, hem de kıymet artırma giderlerinden terekküp ettiği takdirde, mükellef bu giderlerden maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir.

Demirbaş Eşya

Madde 273-

Alet, edavat, mefruşat ve demirbaş eşya maliyet bedeli ile değerlendirir. Bunların maliyet bedeline giren giderler, satınalma bedelinden gayri komisyon ve nakliye giderleri gibi özel giderlerdir.

İmal edilen alat, edevat, mefruşat ve demirbaşlarda imal giderleri satınalma bedeli yerine geçer.

Emtia

Madde 274-

(5024 Sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen madde; Yürürlük:01.01.2004) Emtia, maliyet bedeliyle değerlendirir. Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde

mükellef, maliyet bedeli yerine 267 nci maddenin ikinci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275 inci maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir. (*)

(*)(Değişmeden önceki şekli)(4008 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen madde) Satın alınan veya imal edilen emtia maliyet bedeliyle değerlenir. Mükellefler, satın aldıkları veya imal ettikleri emtianın maliyet bedelini, son giren ilk çıkar yöntemini uygulamak suretiyle de tesbit edebilirler. Bu yöntemi seçenler, en az 5 yıl süre ile bu yöntemden vazgeçemezler. Bu yöntemin uygulama usul ve esaslarını tespit etmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef, maliyet bedeli yerine 267 nci maddenin ikinci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275 inci maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir. (x)

(x) Satın alınan emtiada maliyet bedeli:

(Değişmeden önceki şekli) Madde 274_ Emtia, maliyet bedeliyle değerlenir. Emtianın maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef, maliyet bedeli yerine 267'nci maddenin 2'nci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 275'inci maddede yazılı mamuller için de uygulanabilir.

İmal Edilen Emtia

Madde 275-

İmal edilen emtianın (Tam ve yarı mamul mallar) maliyet bedeli aşağıda yazılı unsurları ihtiva eder:

1. Mamulün vücuda getirilmesinde sarfolunan iptidai ve ham maddelerin bedeli;
2. Mamule isabet eden işçilik;
3. Genel imal giderlerinden mamule düşen hisse;
4. Genel idare giderlerinden mamule düşen hisse; (Bu hissenin mamulün maliyetine katılması ihtiyaridir.);
5. Ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi zaruri olan mamullerde ambalaj malzemesinin bedeli.

Mükellefler, imal ettikleri emtianın maliyet bedellerini yukarıki unsurları ihtiva etmek şartıyla diledikleri usulde tayin edebilirler.

(2365 sayılı Kanunun 51'inci maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

Zirai Mahsuller

Madde 276-

Zirai mahsuller maliyet bedeli ile değerlenir. Maliyet bedeli zirai mahsullerin hususiyetlerine göre 275'inci maddede yazılı unsurlara mütenazir olarak Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dairesinde hesaplanır.

Hayvanlar

Madde 277-

(205 sayılı Kanunun 18'inci maddesiyle değişen madde) Zirai işletmelere dahil hayvanlar maliyet bedeli ile değerlenir. Maliyet bedelinin tesbiti mümkün olmıyan ahvalde maliyet bedeli, yerine emsal bedeli alınır. Bu hükmün tatbikinde emsal bedeli işletmenin bulunduğu mahal (Gezici hayvancılıkta kışlak) için zirai kazanç komisyonlarınca tespit edilmiş olan ortalama maliyet bedelidir.

Kıymeti Düşen Mallar

Madde 278-

Yangın, deprem ve su basması gibi afetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vaki olan emtia ile maliyetlerin hesaplanması mutad olmıyan hurdalar ve döküntüler, üstüğü, deşe ve iskartalar emsal bedeli ile değerlendirilir.

Menkul Kıymetler

Madde 279-

(4369 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle değişen madde) Hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibarıyla hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerlendirilir. (*)

(*) Madde 279 _ (Değişmeden önceki şekli) (485 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen madde) Türk ve yabancı esham ve tahvilatı alış bedeli ile değerlendirilir.

Yabancı Paralar
Madde 280-

(485 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle değişen fıkra) Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır.

Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunur.

(4369 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle değişen fıkra) Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu Kanunun 281 ve 285 inci maddeleri uyarınca değerlendirme günü kıymetine irca edilebilir. Ancak senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirme gününde geçerli olan Londra Bankalar Arası Faiz Oranı (LIBOR) esas alınır(*)

(5024 Sayılı Kanunun 9/a maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)()**

(*) Madde 280 _ (Değişmeden önceki şekli) Bu maddenin hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir.

(**) (5024 Sayılı Kanunun 9/a maddesiyle kaldırılan fıkra)(4369 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle eklenen fıkra) 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanunda tanımlanan şirketlerin sermaye olarak koydukları yabancı paraların sarf edildikleri veya Türk Lirasına çevrildikleri tarihe kadar lehlerine oluşan kur farkları pasifte özel bir karşılık hesabında gösterilerek dönem kazancına dahil edilmez. Bu karşılıklar sermayeye eklendikleri takdirde işletmeden çekiş ve kar dağıtımı sayılmaz. Aleyhlerine oluşan kur farkları ise aktifte özel bir karşılık hesabında tutulur ve gelecek yıllarda lehlerine oluşacak kur farkları ile kapatılır. Lehte kur farkı ile kapatılamayan tutarlar işi bırakma halinde zarar addolunur.

Alacaklar
Madde 281-

(5228 sayılı Kanunun 59/1-b maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik, 01.01.2004, Yürürlük; 31.07.2004) Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır. (*)

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri ve Peştemallıklar
Madde 282-

Kurumlarda aktifleştirilen ilk tesis ve taazzuv giderleri mukayyet değeri ile değerlendirilir.

Bu değer, ilk tesis ve taazzuv için yapılan giderlerden fazla olamaz.

Kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmayan giderler bu cümledendir.

İlk tesis ve taazzuv giderlerinin aktifleştirilmesi ihtiyaridir.

Gerçek veya tüzel kişilerde peştemallıklar da mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

Aktif Geçici Hesap Kıymetleri
Madde 283-

Gelecek bir hesap dönemine ait olarak peşin ödenen giderler ile cari hesap dönemine ait olup da henüz tahsil edilmemiş olan hasılat, mukayyet değerleri üzerinden aktifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Zirai işletmelerde henüz idrak edilmemiş olan mahsuller için yapılan giderler (Hazırlık işleri giderleri gibi) de bu madde hükmüne göre aktifleştirilerek değerlendirilir.

Kasa Mevcudu
Madde 284-

Kasa mevcutları itibari kıymetleriyle değerlendirilir, yabancı paralar hakkında 280'inci madde hükmü uygulanır.

Borçlar
Madde 285-

(5228 sayılı Kanunun 59/1-c maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik, 01.01.2004, Yürürlük; 31.07.2004) Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır. (*)

Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasına resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

(3239 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen fıkra) Alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir.

Tahviller
Madde 286-

Eshamlı şirketlerle iktisadi kamu müesseseleri çıkardıkları tahvilleri itibari değerleriyle değerlemeye mecburdurlar.

Pasif Geçici Hesap Kıymetleri
Madde 287-

Gelecek hesap dönemlerine ait olarak peşin tahsil olunan hasılat ile cari hesap dönemine ait olup henüz ödenmemiş olan giderler mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Karşılıklar
Madde 288-

Hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı katıyetle kestirilmeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arz eden belli bazı zararları karşılamak maksadiyle hesaben ayrılan meblağlara karşılık denir.

Karşılıklar mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümler mahfuzdur.

Özel Haller
Madde 289-

Bu bölümde yazılı olmıyan veyahut yazılı olup da kendi ölçüleriyle değerlendirilmesine imkan bulunmıyan iktisadi kıymetlerden bina ve arazi vergi değerleriyle, diğerleri, varsa borsa rayici, yoksa mukayyet değerleri, o da yoksa emsal bedeliyle değerlendirilir.

Serbest Meslek Erbabının Tesisleri
Madde 290-

Serbest meslek erbabının amortismanına tabi tuttıkları tesisat, mefruşat, demirbaş eşyalarını değerlemede de bu bölümün hükümleri uygulanır.

(4842 sayılı Kanunun 25'inci maddesiyle eklenen geçici madde Yürürlük; 1.7.2003 tarihinden itibaren yapılacak kiralama işlemlerinde uygulanmak üzere 24.04.2003) 1. Finansal kiralama işlemlerinde, finansal kiralamaya konu olan iktisadî kıymet ile sözleşmeden doğan hak, borç ve alacakların değerlemesi aşağıdaki esaslara göre yapılır. Kiracı tarafından finansal kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadî kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir.

Kiralayan tarafından sözleşmeden doğan alacak, kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı, kiralama konusu iktisadî kıymet ise, bu iktisadî kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadî kıymet iz bedeliyle değerlendirilir ve aradaki fark iktisadî kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilir.

Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadî kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

2. Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı, bu Kanunun mükerrer 298 inci maddesi ve üçüncü kitabının üçüncü kısmının birinci bölümünde kiralama konusu iktisadî kıymet için belirlenmiş esaslar çerçevesinde yeniden değerlemeye ve amortismanla tâbi tutulur.

Kiralayan tarafından, finansal kiralamaya konu iktisadî kıymetin bu maddenin (1) numaralı fıkrasının üçüncü paragrafına göre belirlenen değeri üzerinden amortisman ayrılmaya devam olunur.

Bu madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz.

Kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır. Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır.

Kiralayan tarafından gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir.

3. Bu maddenin uygulamasında aşağıda yer alan tanımlar dikkate alınır.

Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadî kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

Kiralama işleminde; iktisadî kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi, kiracıya kira süresi sonunda iktisadî kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması, kiralama süresinin iktisadî kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamı veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadî kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birinin varlığı durumunda kiralama işlemi finansal kiralama kabul edilir.

Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri ile sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri bu madde kapsamında değerlendirilmez.

Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmeleri, sadece, sözleşmede kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devri öngörülmüşse veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayrimenkulu düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınmışsa bu madde kapsamında değerlendirilir.

Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kira süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadî kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadî kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme tarihinde bu hakkın

kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda kira ödemeleri kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri ile satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedelin toplamıdır.

Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranının dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır.

Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadî kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadî kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır.

4. Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Servetleri değerlendirme

Esaslar

Madde 291-

Bir vergiye matrah olan servetin veya servet unsurlarının değerlendirilmesinde bu bölümde yazılı esaslar cari olur.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun tatbikinde yabancı memleketlerde bulunan malların o memlekette cari usul ve esaslara göre tayin ve tesbit olunacak değerleri aynen nazara alınır.

Ticari Sermaye

Madde 292-

Vergilendirilecek bir servete dahil ticari sermayenin unsurlarından bulunan emtia, gemiler ve taşıtlar, tesisat ve makineler, demirbaş eşya ve diğer menkul mallar, emsal bedelleri ile değerlendirilir.

Menkul Mallar ve Gemiler

Madde 293-

Ticari sermayeye dahil olmayan ev eşyası, mücevherat, sanat eserleri gibi menkul mallar ve gemiler emsal bedelleri ile değerlendirilir.

Esham, Tahvilat ve Yabancı Paralar

Madde 294-

(485 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değiştirilen madde) Ticari sermayeye dahil olsun olmasın bütün esham ve tahvilat borsa rayiçi ile borsada kayıtlı olmayan esham ve tahvilat, emsal bedelleri ile değerlendirilir. Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine emsal bedeli esas olur.

Ticari sermayeye dahil olsun olmasın yabancı paraların ve yabancı paralar üzerinden tanzim edilmiş alacak ve borç senetlerinin değerlendirilmesinde ikinci bölümün hükümleri uygulanır.

Alacak ve Borçlar

Madde 295-

Ticari sermayeye dahil olsun veya olmasın senetli ve senetsiz bütün alacak ve borçlar ikinci bölümdeki hükümlere göre değerlendirilir.

Haklar

Madde 296-

Tescile tabi bilumum hakların değeri, tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen bedeldir.

Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla birinci fıkranın dışında kalan bilumum haklar (Sınai ve edebi mülkiyet hakları ile imtiyazlar dahil) emsal bedelleriyle değerlendirilir.

Veraset yoluyla veya sair suretle ivasız ve bedelsiz bir tarzda intikal eden intifa hakları aşağıdaki şekilde değerlendirilir:

1. İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiye doldurmamış olduğu takdirde gayrimenkulün emsal bedelinin onda yedisi intifa hakkının ve onda üçü çplak mülkiyet hakkının değeri sayılır.

2. İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yirmiye aşkın olduğu takdirde yukarıki bentte yazılı nispet, her tam on yıllık bir devre için çplak mülkiyet hakkı onda bir artırılmak ve intifa hakkı onda bir indirilmek suretiyle değer tayin olunur.

3. İntifa hakkı sahibinin yaşı intikal tarihinde yetmiş aşkın ise gayrimenkulün emsal bedelinin onda biri intifa hakkının ve onda

dokuzu çıplak mülkiyet hakkının değeri sayılır.

4. Sabit bir süre için tayin edilmiş olan intifa hakkını değeri yaş kaydı nazara alınmaksızın sürenin tam on yılı için gayrimenkul emsal bedelinin onda ikisi olarak hesaplanır.

5. Ömür boyunca aylık gelir şeklinde vaki ivazsız intikallerde bu gelirin ödeneceği azami süreye göre baliğ olacağı miktar bulunarak intifa hakkı sahibinin ödemenin başladığı tarihteki yaşı elliye aşmış ise elliden yukarı heryaş yılı için yirmide biri indirilmek suretiyle değeri tayin olunur. Ancak ömür boyunca aylık gelir, muayyen bir sermaye ödenerek tasfiye edilmiş ise bu sermaye aynen değer olarak kabul edilir.

6. Hayat kaydiyle ödenen rant şeklinde vaki ivazsız intikallerde intifa hakkı sahibinin yaşı ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmamış ise rantın bir yıllık tutarının yirmi katı değeri sayılır. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte kırkı aşmış ise kırktan yukarı her tam on yıllık bir devre için yirmi katın dörtte biri indirilmek suretiyle rantın değeri takdir olunur. İntifa hakkı sahibinin yaşı, ödemenin başladığı tarihte yetmiş aşmış ise rantın değeri bir yıllık tutarıdır.

Bina ve Arazi
Madde 297-

(1318 sayılı Kanunun 92'nci maddesiyle değişen madde) Ticari sermayeye dahil olsun olmasın bilumum binalarla arazi vergi değeri ile değerlendirilir.

(2365 sayılı Kanunun 52'inci maddesiyle ikinci ve son fıkraları kaldırılmıştır.)

Yetki
Madde 298-

(2686 sayılı Kanunun 36'nci maddesiyle değişen madde) Bu bölümde yazılı emsal bedelleri ile alacak ve borçların değerleri 72'nci maddede yazılı Takdir komisyonu tarafından tespit edilir.

Enflasyon düzeltmesi ve yeniden değerlendirme oranı(*)
Mukerrer Madde 298-

(5024 Sayılı Kanunun 2'inci maddesiyle değişen Madde: Yürürlük;01.01.2004)A) Malî tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetler aşağıdaki hükümlere göre enflasyon düzeltmesine tâbi tutulur.

1. Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunulan dönem dahil son üç hesap döneminde %100'den ve içinde bulunulan hesap döneminde % 10'dan fazla olması halinde malî tablolarını enflasyon düzeltmesine tâbi tutarlar. Enflasyon düzeltmesi uygulaması, her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer.

Kapsama giren mükellefler, geçici vergi dönemlerinin sonu itibarıyla malî tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar. Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuzaltı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son oniki ay dikkate alınır. Bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunulan hesap dönemi sonunda da düzeltme yapılır.

Bakanlar Kurulu; bu maddede yer alan % 100 oranını % 35'e kadar indirmeye veya tekrar kanunî seviyesine kadar yükseltmeye, % 10 oranını ise % 25'e kadar çıkarmaya veya tekrar kanunî seviyesine kadar indirmeye yetkilidir.

2. Bu maddenin uygulanmasında;

a) Parasal olmayan kıymetler; parasal kıymetler dışındaki kıymetleri,

b) Parasal kıymetler; **Yeni** Türk Lirasının değerindeki değişimler karşısında nominal değerleri aynı kaldığı halde satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kıymetleri (Yabancı paralar da parasal kıymet olarak dikkate alınır.),

c) Enflasyon düzeltmesi; parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle, malî tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını,

d) Düzeltme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

e) Ortalama düzeltme katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

f) (5479 sayılı Kanunun 11 nci maddesiyle değişen bend. Yürürlük; 08.04.2006.) (01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere)Fiyat endeksi (ÜFE); Türkiye İstatistik Kurumunca Türkiye geneli için hesaplanan Üretici

Fiyatları Genel Endeksini, (x)

g) Reel olmayan finansman maliyeti; her türlü borçlanmada, borç tutarlarına (yabancı para üzerinden borçlanmalarda **(5228 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değiştirilen ibare)** borcun alındığı tarihteki **(xx) Yeni** Türk Lirası karşılıklarına), borcun kullanıldığı döneme ait TEFE artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutarı,

h) Toplulaştırılmış yöntemler;

aa) Basit ortalama yöntemi; gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalınmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını,

ab) Hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi; dönem sonu stok ve dönem içinde satılan mal maliyetinin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını (Bir önceki döneme ait düzeltilmiş satılan mal maliyeti enflasyon düzeltmesi yapılan dönemin sonuna taşıma katsayısı uygulanarak taşınır. Bu hesaplamalarda amortisman ve reel finansman giderleri, endekslenmeden dikkate alınır.),

i) Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile bulunan katsayıyı,

j) Taşıma; malî tablolardaki parasal ve parasal olmayan tutarların, taşıma katsayısı kullanılarak ilgili dönemin sonundaki yeni değerlerinin hesaplanması işlemini,

k) Taşıma katsayısı; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bir önceki dönemin sonundaki (yıl içinde işe başlayanlarda, işe başlanılan aya ilişkin) fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

l) Enflasyon fark hesapları; parasal olmayan kıymetlerin düzeltme işlemi sonrası değeri ile düzeltme öncesi değeri arasındaki farklarının kaydedildiği hesapları,

m) Enflasyon düzeltme hesabı; parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesi sonucu oluşan farkların kaydedildiği hesabı (Bu hesap enflasyon fark hesapları ile karşılıklı olarak çalışır. Parasal olmayan aktif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar bu hesabın alacağına, parasal olmayan pasif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar ise borcuna kaydedilir. Enflasyon düzeltme hesabının bakiyesi gelir tablosuna aktarılmak suretiyle kapatılır.),

n) Net parasal pozisyon; parasal varlıklarla parasal yükümlülükler arasındaki farkı,

İfade eder.

3. Düzeltme işleminde aşağıdaki tarihler esas alınır:

a) Alış bedeli ile değerlendirilen menkul kıymetlerle malî duran varlıklar için; satın alma tarihi.

b) İlk madde ve malzeme, ticari mallar, yarı mamul ve mamul stokların maliyetine dahil edilen unsurlar, yıllara sarf inşaat ve onarım işlerinde maliyeti oluşturan unsurlar, gelecek aylara ve yıllara ait giderler, maddî duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, maddî olmayan duran varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, özel tükenmeye tâbi varlıklar ve bu varlıkları oluşturan unsurlar, yıllara sarf inşaat ve onarım hakedişleri, haklar ve şerefiyeler için; defterlere kayıt tarihi (Bunlara mahsuben verilen veya alınan parasal olmayan avanslar, ödeme veya tahsil tarihinden mahsup tarihine kadar düzeltilir.).

c) Parasal olmayan alınan depozito ve teminatlar ile avanslar, nakit olarak ödenmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri, hisse senedi iptal kârları için; tahsil tarihi.

d) Parasal olmayan verilen depozito ve teminatlar ile avanslar için; ödeme tarihi.

e) Aynî sermaye olarak konulan kıymetler için; mülkiyetin intikal ettiği tarih.

f) Kâr yedekleri, geçmiş yıl kârları ve net dönem kârının sermayeye ilave edilmesi dolayısıyla artırılan sermaye için; tescil tarihi.

g) Nakdî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; ödeme tarihi, aynî sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için; sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarih, temettü karşılığı alınan hisse senetleri için; iştirak edilen şirket

sermayesinin tescil tarihi.

h) Parasal olmayan karşılıklar için; ilgili olduğu kıymetin düzeltmeye esas tarihi.

4. Düzeltme işleminde bu Kanunda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar esas alınır. Ancak stokların, satılan malın ve maddî duran varlıkların maliyet bedeline ve malî duran varlıkların alış bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetleri düşüldükten sonra bulunan tutarlar düzeltmeye tâbi tutulur. Toplaştırılmış yöntemlerle düzeltmeye tâbi tutulan kıymetlerin alış veya maliyet bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetlerinin düşülmesi ihtiyarîdir.

Mükellefler; reel olmayan finansman maliyetini, toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFE artış oranının dönem ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi suretiyle belirlenen oranı uygulayarak da tespit edebilirler. Ancak bu yöntemi seçen mükellefler seçtikleri yöntemden bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönememezler.

Belgelerde ayrıca gösterilen vade farklarının reel olmayan kısımları ile üç aydan fazla vadeli olan ve vade farkı düzenlenen belge üzerinde ayrıca gösterilmeyen işlemlerde alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tâbi tutulmasında esas alınan Merkez Bankasınca uygulanan faiz oranı kullanılarak hesaplanan vade farkı tutarının reel olmayan kısımları bu madde hükümlerine tâbi tutulur.

(5228 sayılı Kanunun 60/1-a maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra. Geçerlilik; 01.01.2004, Yürürlük; 31.07.2004)

5. Mükellefler düzeltme işleminde Maliye Bakanlığınca belirlenen toplulaştırılmış yöntemleri uygulayabilirler. Ancak toplulaştırılmış yöntemlerden birini seçen mükellefler seçtikleri yöntemden, bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönememezler.

Enflasyon düzeltmeleri, ilgili kıymetlere ait fark hesaplarına ve enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir.

Yıllara sarî inşaat ve onarma işlerine ait maliyet ve hakedişlere ilişkin düzeltmeler, enflasyon düzeltme hesabı yerine yıllara sarî inşaat enflasyon düzeltme hesabına kaydedilir. Bu hesap işin bitiminde kâr/zarar hesabına intikal ettirilir.

Düzeltme sonucu bulunan tutarlar, izleyen dönemde enflasyon düzeltmesi yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, izleyen dönemin başlangıç değerleri olarak dikkate alınır.

Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulur. **(5228 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değiştirilen cümle)** Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz. **(xxx)**

Enflasyon düzeltmesine tâbi tutulan değerlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farkları maliyet addolunur.

Matrahın tespitinde, kanunen kabul edilmeyen giderler, istisnalar ve geçmiş yıl malî zararları enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş tutarları ile dikkate alınır.

6. Amortismanlar ve itfa payları, düzeltilmiş değerler üzerinden hesaplanır.

Kazançlarını işletme hesabı esasına göre tespit eden mükellefler ile serbest meslek erbabı da amortismanla tâbi iktisadi kıymetlerini bu maddede belirtilen hükümlere göre düzeltilmiş tutarları üzerinden amortismanla tâbi tutabilirler.

7. Enflasyon düzeltmesi uygulanmayan bir hesap döneminden sonra enflasyon düzeltme şartlarının yeniden oluşması halinde; enflasyon düzeltmesi yapılan en son dönemden başlamak üzere enflasyon düzeltmesi yapılır. Bu şekilde belirlenen geçmiş yıl kârı vergiye tâbi tutulmaz, geçmiş yıl zararı zarar olarak kabul edilmez. Ancak, matrahın tespitinde geçmiş yıl malî zararları mukayyet değerleri ile dikkate alınır. Birikmiş amortismanlar, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilir.

Bu işlemlerden doğan pasif kalemlere ait fark hesapları için (5) numaralı bendin beşinci paragraf hükmü uygulanır.

8. (5024 Sayılı Kanunun 10/a maddesiyle yürürlüğü 30.12.2003 olarak belirlenen bent.) Maliye Bakanlığı;

- a) Mükellef veya meslek grupları ya da mükelleflerin aktif toplamaları veya ciroları itibarıyla; enflasyon düzeltmesinde toplulaştırılmış yöntemler kullanılmasına izin vermeye, toplulaştırılmış yöntem uygulanabilecek kalemleri belirlemeye,
- b) Mükellef veya meslek grupları ya da mükelleflerin aktif toplamaları veya ciroları itibarıyla hangi tür malî tabloların; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulup tutulmayacağını ve geçici vergi dönemlerinde düzeltilip düzeltilmeyeceğini belirlemeye,
- c) (3) numaralı bentte yer almayan kıymetler için düzeltmeye esas alınacak tarihi belirlemeye,
- d) Ortalama ticarî kredi faiz oranının tespitine ilişkin usul ve esasları tespit etmeye,
- e) Bölgeler, sektörler, iş grupları, iş neveleri veya parasal olmayan kıymetler itibarıyla döviz, altın ve benzeri değerleri esas olarak düzeltme yaptırmaya ve günlük olarak belirlenen endeks veya değerleri kullandırmaya,
- f) Parasal ve parasal olmayan kıymetleri belirlemeye,
- g) Net parasal pozisyon kâr/zarar hesabı yaptırmaya,
- h) Enflasyon düzeltmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye,

Yetkilidir.

9. (5228 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle eklenen bent) Münhasıran sürekli olarak işlenmiş; altın, gümüş alım-satımı ve imali ile iştigal eden mükellefler bu fıkranın (1) numaralı bendinde yer alan şartlara bakılmaksızın enflasyon düzeltmesi yaparlar.

B) Yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır. Bu oran Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilân edilir.(**)

C)(5479 sayılı Kanunun 11 nci maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 08.04.2006.) (01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere) Vergi kanunlarında yer alan "toptan eşya fiyatları genel endeksi" ibaresi "üretici fiyatları genel endeksi" ve "TEFE" ibaresi "ÜFE" olarak uygulanır.

(*)(5024 Sayılı Kanunun 2'inci maddesiyle değişmeden önceki başlık) Yeniden Değerleme

()(5024 Sayılı Kanunun 2'inci maddesiyle değişmeden önceki madde)** (3332 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle Geçici 11 Madde Mükerrer 298'inci madde olarak değiştirilmiştir.) (3094 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen şekli) Bilanço esasına göre defter tutan Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri (imtiyazlı şirketler (3824 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle ibare çıkarılmıştır.)(1) hariç; kolektif, adi komandit ve adi şirketler dahil) Bilançolarına dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetleri ve bu kıymetler üzerinden ayrılmış olup bilançolarının pasifinde gösterilen amortismanları, her hesap dönemi sonu itibarıyla aşağıdaki şartlarla yeniden değerleyebilirler. Şu kadar ki, İktisadi Devlet Teşekküllerinin yeniden değerlendirme yapmaları zorunludur.

1. **(4369 sayılı Kanunun 81/A-12 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** İktisadi kıymetlerin maliyet bedellerine eklenmiş bulunan kur farkları ve kredi faizleri, sinema filmleri, alameti farika hakları, peştemallıklar, **(2)** ilk tesis ve taazzuv giderleri, organizasyon, etüt ve arama giderleri ile mahiyetleri ve amortisman süre ve tarzları itibarıyla bunlara benzeyen sair aktif kıymetler yeniden değerlendirme kapsamına girmezler.

2. Bilançonun aktifine dahil iktisadi kıymetler ve bu kıymetler için geçmiş yıllarda ayrılmış olan amortismanlar, yeniden değerlemenin yapılacağı yıla ait oran ile çarpılmak suretiyle yeniden değerlendirilir.

Kendilerine özel hesap dönemi tayin olunan mükellefler için, özel hesap döneminin başladığı takvim yılına ait oran esas alınır.

3. Yeniden değerlendirme neticesinde doğacak değer artışı bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir.

Değer artışı, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yeniden değerlemesinden önceki net bilanço aktif değerlerinin, bu kıymetlere yeniden değerlendirme oranının tatbikinden sonra bulunacak net bilanço aktif değerlerinden indirilmesi suretiyle bulunur.

Net bilanço aktif değeri, iktisadi kıymetlerin bilançonun aktifinde yazılı değerlerinden, pasifte yazılı amortismanın tanzili suretiyle bulunan miktarı ifade eder.

Bu değerlerin tespitinde, 320 nci maddenin son fıkrasına göre ayrılmış sayılan amortismanlar da fiilen ayrılmış kabul edilir.

4. **(4008 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen bent)** Amortismanına tabi sabit kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan kurumlar vergisi mükellefleri ile kolektif, adi komandit ve adi şirketler dahil olmak üzere bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükellefleri, yeniden değerlemenin yapıldığı hesap döneminden itibaren sabit kıymetlerini yeni değerleri üzerinden itfa ederler. Şu kadar ki bina, arsa ve araziler yeniden değerlemeden önceki kıymetleri üzerinden amortismanına tabi tutulur.

Mükellefler değer artışını, pasifte özel bir fon hesabında gösterirler. Kurumlar vergisi mükellefleri, değer artışının tamamını sermayelerine ilave edebilirler. Bu suretle sermayeye eklenen değer artışları, ortaklar tarafından işletmeye ilave edilmiş kıymetler olarak kabul edilir. Değerleme yapılan kuruma iştirak eden işletmelerin aktifinde bu nedenle meydana gelen artışlar ise pasifte özel bir karşılık hesabında gösterilir ve bu karşılık sermayenin cüzü addolunur. Karşılık hesabında gösterilen değer artışı kurumlar tarafından sermayeye eklenebilir. Bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz. **(3)**

5. Bankalar yeniden değerlendirme neticesinde doğacak değer artışlarını, nakit karşılığı hisse senedi ihracı suretiyle sermaye artırımına gidilmesi ve taahhüt edilen pay bedellerinin ödenmesi şartıyla sermayelerine ekleyebilirler. Ancak, her yıl sermayeye eklenecek değer artışı, taahhüt edilen pay bedellerinin ödenen kısmına isabet eden miktarı aşamaz.

5.11.1981 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar sermayelerini artıran bankaların, söz konusu sermaye artırımları ile ödenen pay bedelleri, bu bent uyarınca nakit karşılığı yapılmış sermaye artırımı olarak kabul ve ödenen pay bedellerine tekabül eden değer artışları sermayeye ilave edilir.

6. Bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında tutulan değer artışları, Türk Ticaret Kanununun 422 nci maddesinin uygulanmasında ödenmiş sermaye, Bankalar Kanununun uygulanmasında ise ihtiyat addolunur.

7. **(4008 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen bent)** Değer artış fonu, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin bu dönemde vergiye tabi tutulur. Gelir vergisi mükelleflerince ayrılan değer artış fonu başka bir hesaba aktarılamaz; aktarılması veya sermayeye ilave edilmesi halinde işletmeden çekilen değer olarak kabul edilir. **(4)**

8. Yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin her birine isabet eden değer artışları ile bunların hesap şekilleri amortisman kayıtlarında müfredatlı olarak gösterilir.

9. Yeniden değerlemeye tabi tutulan iktisadi kıymetlerin satışı halinde, bunlara isabet eden değer artışları aynen amortismanlar gibi muameleye tabi tutulur.

10. **(3332 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle düzenlenen bent)** Bir hesap dönemi sonu itibarıyla yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır.

(4731 sayılı Kanunun 4/F maddesiyle değişen bent) Geçici vergi dönemleri itibarıyla yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, bir önceki yılın Kasım ayından başlamak üzere; 3, 6, 9 ve 12 nci aylarda bir önceki 3, 6, 9 ve 12 aylık dönemlere göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı esas alınmak suretiyle belirlenir. **(5)**

(4731 sayılı Kanunun 4/F maddesiyle eklenen bent) Bu oranlar Maliye Bakanlığınca Resmi Gazete ile ilan edilir.

11. Her yılın yeniden değerlendirme oranı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir. Yeniden değerlemenin herhangi bir yıl yapılmamasından veya değerlendirme oranının düşük uygulanmasından dolayı daha sonraki yıllar geçmiş dönemlere ilişkin yeniden değerlendirme yapılamaz.

12. Hesap dönemi içinde aktifte giren amortismanla tabi iktisadi kıymetler için aktifte girdiği dönem, yeniden değerlendirme yapılmaz.

Yeniden değerlemeye ilişkin diğer hususları tespit etmeye, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri için yukarıdaki esaslar dışına çıkan uygulamalar ile devir ve nevi değiştirmeleri önleyici düzenlemeler getirmeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.

(1) (3824 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle çıkarılmadan önceki ibare) ve dar mükellefler.

(2) 1. (Değiştirilmeden önceki şekli) Değeri **(3936 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle belirlenen miktar)** 5.000 lirayı geçmeyen iktisadi kıymetler, iktisadi kıymetlerin maliyet bedellerine eklenmiş bulunan kur farkları, sinema filmleri, alampara hakları, peştemallıklar, özel maliyet bedelleri,

(3) (Değişmeden önceki şekli) 4. a) Bilanço esasına göre defter tutan gelir vergisi mükellefleri (Kollektif, adi komandit ve adi şirketler dahil) bilançolarını yeniden değerlemeleri halinde, değer artışını pasifte özel bir fon hesabında tutarlar ve iktisadi kıymetlerin değerlemeden önceki değerleri üzerinden amortisman ayırmaya devam ederler.

b) Kurumlar Vergisi mükellefleri, pasifte özel bir fon hesabında gösterilen değer artışının tamamını sermayelerine ilave edebilirler. Bu suretle sermayeye eklenen değer artışları, ortaklar tarafından işletmeye ilave edilmiş kıymetler olarak kabul edilir. Değerleme yapılan kuruma iştirak eden işletmelerin aktifinde bu nedenle meydana gelen artışlar ise pasifte özel bir karşılık hesabında gösterilir ve bu karşılık sermayenin cüzü addolunur. Karşılık hesabında gösterilen değer artışı kurumlar tarafından sermayeye eklenebilir. Bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz.

Amortismanla tabi sabit kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan kurumlar, yeniden değerlemenin yapıldığı hesap döneminden itibaren sabit kıymetlerini yeni değerleri üzerinden itfa ederler. Şu kadar ki bina, arsa ve araziler yeniden değerlemeden önceki kıymetleri üzerinden amortismanla tabi tutulur.

(4) 7. (Değişmeden önceki şekli) Değer artış fonu, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemin yapıldığı dönemin kazancı sayılarak vergiye tabi tutulur.

(5) (4731 sayılı Kanunun 4/F maddesiyle değişmeden önceki şekli) Bu oran Maliye ve Gümrük Bakanlığınca her yıl Aralık ayı içinde Resmî Gazete ile ilân edilir.

(x) (5479 sayılı Kanunun 11 nci maddesiyle değişmeden önceki şekli) Fiyat endeksi (TEFE); Devlet İstatistik Enstitüsünce Türkiye geneli için hesaplanan ve ilân edilen Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksini,

(xx) (5228 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değiştirilmeden önceki ibare) düzeltme tarihindeki

(xxx) (5228 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değiştirilmeden önceki cümle) Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon fark hesapları kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir, bu işlem kâr dağıtımı sayılmaz.

İKİNCİ KISIM

Vergi değerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Gayrisafi iratların tesbiti

Tahmin Esası

Madde 299-

Binaların vergi değerine esas tutulan gayrisafi iratları tahrir ve tadilat komisyonlarınca bu bölümde yazılı esaslara göre tahmin olunur.

Gayrisafi İrat

Madde 300-

Bir binanın yıllık gayrisafi iradı, o binanın bulunduğu mahalde cari olan normal kiralara nisbetle sahibinin kiraya verdiği takdirde alabileceği kira bedelinden ibarettir.

Gayrisafi iradın takdirinde; bina kiraya verilmiş ve kira bedeli yukardaki fıkra dairesinde emsalinin cari olan normal kiralara uygun bulunmuş ise bu bedel esas tutulur. Aksi halde aşağıda yazılı esaslar gözetilmek suretiyle gayrisafi iradın takdiri yapılır.

1. Normal şartlar dahilinde ve genel surette binanın bulunduğu mahalde cari olan kiralara seviyesi;
2. Aynı nev'idan bulunan binaların getirdiği irat;
3. Binanın mevki;
4. Binanın büyüklüğü, kat sayısı ve her kattaki oda ve daire adedi;
5. Dahili taksimatı itibarıyla kullanım durumu ve mamurluk derecesi;
6. Asansör, kalorifer tesisatı bulunup bulunmadığı;
7. Kullanış tarzı.

Fabrika, değirmen ve imalathanelerin iratlarının takdirinde içerlerinde bulunan sabit istihsal tesisatı dahi nazara alınır.

Yıllık İrat**Madde 301-**

Gayrisafi iratlar yıllık tahmin olunur. Őu kadar ki, mevsimlik olarak kiraya verilmesi veya ikame edilmesi mutlak olan binaların bu sűreye ait iratları yıllık sayılır.

Yılın belli zamanlarında iŐliyeabilen değirmenler ile belli mevsimlerde çalıŐan fabrika ve imalathanelerin ve mevsimlik iŐleyen otel, banyo, plaj gibi gayrimenkullerin iŐletme sűresine ait iratları da keza yıllık sayılır.

Rayiç**Madde 302-**

Gayrisafi iratların tahmininde, binanın bulunduğu birlikte genel tahrir veya mevzii tadilata başlandığı, ferdi tadilatta, tadilatın yapıldığı yılda cari rayiçler esas tutulur.

Giderler**Madde 303-**

Gayrisafi iradın tahmininde, vergi, resim ve harçlar için indirme yapılamaz.

Ancak komisyonlarca kira mukavelelerinin incelenmesi sırasında su ve elektrik sarfiyatı, ısıtma giderleri ve buna benzer giderlerin kiraya veren tarafından deruhde edildięi gűrűlűrse, kira bedeli bu gibi giderler çıktıktan sonra nazara alınır.

DűŐemesiz Tahmin**Madde 304-**

Deęirmen, fabrika ve imalathane tesisatı hariç olmak űzere gayrisafi irat dűŐemesiz binaya gűre belli edilir.

Műtemmimat**Madde 305-**

A) Belediye teŐkilatı bulunan yerlerde belediye sınırları içindeki binaların ve belediye teŐkilatı bulunmıyan yerlerde kűyű teŐkil eden binaların iŐgal eyledięi saha dahilindeki binaların műtemmimatından olan arazi;

B) Her nerede olursa olsun; ticaret ve sanata tahsis edilmiş olan ve bunlarla birlikte aynı iŐte kullanılan arazi;

İrat takdirinde binaya tabidir.

Bina ile sınırlanmıŐ olup kullanım tarzı itibariyle de bina ile birlik teŐkil eden avlu, bahçe ve sair arazi binanın műtemmimatındandır.

İfraz ve Őűyu**Madde 306-**

AŞağıda yazılı bina kısımları için ayrı ayrı irat tahmin olunur:

1. Bir atı altında bulunup da kullanım tarzı ve kapıları ayrı olan bina kısımları;

2. Sahipleri arasında ifraz ve taksim edilmiŐ olan binaların műfrez kısımları (İfraz olunmayıp da Őayian tasarruf olunan binaların iradı binanın genel heyeti itibariyle tahmin olunur).

İrat ve Kıymet Műnasebeti**Madde 307-**

Tahrir (Genel tahrir ve tadilat) esnasında, bir binanın gayrisafi iradını tahmin için kafi vasıta ve karine bulunmadığı takdirde, binanın satılması halinde elde edilecek kıymet tahmin olunur ve bu kıymetin % 10'u safi irat olarak kabul edilir.

Safi iradı bu suretle tespit edilen binalar yılın belli zamanlarında kiraya verilen veya çalıŐtırılan binalardan olsa dahi safi irattan herhangi bir indirme yapılmaz.

İKİNCİ BŲLŲM**Arazi kıymetlerinin tespiti****Tahmin Esası****Madde 308-**

Arazinin vergi deęerine esas tutulan kıymetleri, tahrir ve tadilat komisyonlarınca bu bŲlűmde yazılı esaslara gűre tahmin olunur.

Arazi Kıymeti**Madde 309-**

Arazinin tahmin olunacak kıymeti alelade alım-satım kıymetidir.

Arazi kıymetinin tahmininde aşağıdaki esaslar nazara alınır:

1. Normal şartlar dahilinde ve genel surette arazinin bulunduğu birlikte arazi satış kıymetlerinin seviyesi;

2. Aynı nev'idan arazinin satış kıymetleri;

3. Arazinin mevki;

4. Tarımda kullanılan arazinin yetiştirme kuvveti, sulaklık derecesi, tarımın nev'i;

5. Arazinin büyüklüğü ve küçüklüğü;

6. Meskun yerlere, iskele ve istasyonlara yakınlığı.

Kıymet Rayicileri

Madde 310-

Arazi kıymetinin tahmininde genel tahrir veya mevzii tadilatın başladığı, ferdi tadilat halinde tadilatın yapıldığı yıl da cari satış kıymetleri esas tutulur.

Kıymet-Kira Münasebeti

Madde 311-

Tahrir (Genel tahrir tadilat) esnasında arazinin alım, satım kıymetlerinin tayini mümkün olmazsa, o yerin kiraya verilmesi halinde getireceği kira tahmin ve bunun 10 misli arazinin kıymeti olarak kabul edilir.

Arazide Kira

Madde 312-

Bir arazinin getireceği kiranın bilinmesi icabeden hallerde arazi kıymetinin onda biri emsal kirası sayılır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Amortismanlar

BİRİNCİ BÖLÜM

Mevcutlarda amortisman

Amortisman Mevzuu

Madde 313-

(2791 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen fıkra) İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269'uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.

(4369 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük:29.7.1998) İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak devlete veya devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali öngörülen amortisman tabi iktisadi kıymetlerden (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortisman tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortisman tabi tutulamazlar.

(2365 sayılı Kanunun 54'üncü maddesiyle eklenen fıkra) (4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle değişik 414'üncü madde hükmüyle belirlenen tutar, Yürürlük: 29.7.1998) Değeri 50.000.000.- lirayı(*)**(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 700, -TL)** aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri 50.000.000.- lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 700, -YTL)** aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır.

(*) Madde 313 _ **(Değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 54'üncü maddesiyle eklenen fıkra) (3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle değişen miktar)** Değeri 500.000 lirayı **(B.K.K. 94/6296 ile 5.000.000 lira)** aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri 500.000 **(5.000.000)** lirayı aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır.

Arazide Amortisman

Madde 314-

Boş arazi ve boş arsalar amortisman tabi değildir. Ancak:

1. Tarım işletmelerinde vücuda getirilen meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllüklerle incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri;

2. İşletmede inşa edilmiş olan her nev'i yollar ve harklar; amortisman tabi tutulur.

Normal Amortisman

Madde 315-

(5024 Sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen madde: Yürürlük;01.01.2004) Mükellefler amortisman tabi iktisadî kıymetlerini Maliye Bakanlığının tespit ve ilân edeceği oranlar üzerinden itfa ederler. İlân edilecek oranların tespitinde iktisadî kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınır.**(*)**

(*)(Değişmeden önceki şekli)(4008 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle değişen madde) Mükellefler amortisman tabi iktisadî kıymetlerinin değerini, % 20 nispetinden fazla olmamak üzere, serbestçe tespit ettikleri nispetler üzerinden yok ederler.

Ancak, arazi ve binalar ile % 20 nispetinden daha yüksek bir nispette amortisman tabi tutulacak iktisadî kıymetlerin değeri, Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunan nispetler üzerinden yok edilir.**(x)**

(x) Normal Amortisman:

(Değişmeden önceki şekli) Madde 315 _ **(2791 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen madde)** Mükellefler amortismanına tabi iktisadî kıymetlerinin değerini, % 25 nispetinden fazla olmamak üzere, serbestçe tespit ettikleri nispetler üzerinden yok ederler.

Ancak, arazi ve binalar ile % 25 nispetinden daha yüksek bir nispette amortismanına tabi tutulacak iktisadî kıymetlerin değeri, Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunan nispetler üzerinden yok edilir.

Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman

Mukerrer Madde 315-

(205 sayılı Kanunun 19'uncu maddesiyle eklenen madde) Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortismanına tabi iktisadî değerlerini, azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler.

Bu usulün tatbikinde;

1. Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının tenzili suretiyle tespit olunur. **(5024 Sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle eklenen hüküm:Yürürlük;01.01.2004)** Enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde, üzerinden amortisman ayrılacak değer, amortismanına tâbi iktisadî kıymetin düzeltilmiş değerinden daha evvel ayrılmış olan amortismanların toplamının taşınmış değerleri indirilmek suretiyle tespit edilir.

2. **(5024 Sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen bent:Yürürlük;01.01.2004)**Bu usulde uygulanacak **(5228 sayılı Kanunun 59/1-d maddesiyle değişen ibare. Yürürlük: 31.07.2004)** amortisman oranı % 50'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katıdır.**(*)**

3. Bu usulde amortisman süresi normal amortisman nispetlerine göre hesaplanır.

Bu sürenin son yılına devreden bakiye değer, o yıl tamamen yok edilir.

(*) amortisman oranı normal amortisman oranının iki katıdır.

Madenlerde Amortisman

Madde 316-

İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı maddî değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri, ilgililerin, müracaatları üzerine bunların büyüklük ve mahiyetleri gözönünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye ve Sanayi Bakanlıklarınca belli edilecek nispetler üzerinden yok edilir.

Fevkalade Amortisman

Madde 317-

Amortismanına tabi olup:

1. Yangın, deprem, su basması gibi afetler neticesinde değerini tamamen veya kısmen kaybeden;
2. Yeni icatlar dolayısıyla teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelen;
3. Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalan;

Menkul ve gayrimenkullerle haklara, mükelleflerin müracaatları üzerine ve ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı belli edilen "Fevkalade ekonomik ve teknik amortisman nispetleri" uygulanır.

Amortisman Nispetlerinin İtibar Tarihi

Madde 318-

Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan olunan amortisman nispetleri ilanların yapıldığı, ayrı ayrı tespit edilen nispetlerin ilgililerin müracaatta bulunduğu hesap döneminden muteberdir.

(2791 sayılı Kanunun 9'uncu maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı tespit ve ilan ettiği amortisman nispetlerini gerektiğinde değiştirmeye ve amortismanlarla ilgili hususları tespite yetkilidir.

(5024 Sayılı Kanunun 9/a maddesiyle madde yürürlükten kaldırılan madde)(*)

Madde 319-

(5024 Sayılı Kanunun 9/a maddesiyle madde yürürlükten kaldırılan madde; Yürürlük:01.01.2004)(*)

(*)(5024 Sayılı Kanunla kaldırılmadan önceki şekli)Mükellefler, usulüne göre tespit edilen nispetleri aşmamak şartıyla, amortismanları diledikleri nispetler üzerinden hesaplayabilirler; şu kadar ki, uygulamaya başladıkları amortisman nispetlerini müteakip faaliyet yıllarında değiştiremezler. 318'inci maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre amortisman nispetlerinin değiştirilmiş olması hali bundan müstesnadır.

Amortisman Uygulama Süresi b) Süre Bakımından

Madde 320-

Amortisman süresi, kıymetlerin aktife girdiği yıldan başlar. Bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan nispete bölünür.

(4108 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle değişen fıkra) Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere, işletmelere ait binek otomobillerinin aktife girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman

ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir. (*)

Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir.

Amortismanın herhangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

(*) (Değişmeden önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 12'inci maddesiyle eklenen fıkra) Ancak, kıymetlerin aktife girdiği ilk hesap döneminde, dönemin bitimine kaç ay kalmış ise bu hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir.

Amortisman Uygulama Süresi c) Amortisman Usulünü Seçme Bakımından Mukerrer Madde 320-

(205 sayılı Kanunun 20'nci maddesiyle eklenen madde) 1. İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler için normal veya azalan bakiyeler usulü ile amortisman usullerinden yalnız birisi uygulanabilir.

2. Bir iktisadi değer üzerinden normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başladıktan sonra bu usulden dönülemez.

3. Bir iktisadi değer üzerinden azalan bakiyeler usulüne göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman usulüne geçilebilir. Bu suretle usul değiştirenler keyfiyeti beyannamelerinde veya eski bilançolarda belirtmeye mecburdurlar. Kabul edilen yeni usul bu bildirimin yapıldığı beyannamenin taalluk ettiği dönemden itibaren nazara alınır. Bu takdirde henüz yok edilmemiş olan değer kısmı, bakiye amortisman süresine bölünmek suretiyle eşit miktarlarla yok edilir.

Amortisman Hesapları Madde 321-

Bu bölüm gereğince hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla ilgili bulundukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması caizdir.

İKİNCİ BÖLÜM

Alacaklarda ve sermayede amortisman

Değersiz Alacaklar Madde 322-

Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmıyan alacaklar değersiz alacaktır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.

Şüpheli Alacaklar Madde 323-

(2365 sayılı Kanunun 55'inci maddesiyle değişen madde) Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1. **(2455 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle değişen bent)** Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar;

şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar-zarar hesabına intikal ettirilir.

Vazgeçilen Alacaklar Madde 324-

Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kar hesabına

naklolunur.

Sermayenin İtfası

Madde 325-

İmtiyazlı işletmelerde, tesisatın imtiyaz süresinden sonra, bedelsiz olarak devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikal etmesi imtiyazname gereğinden bulunduğu, imtiyaz mukavelenamesinde de sermayenin itfası için yıllık belli bir nisbet veya miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde, bu nispet veya miktar üzerinden sermaye itfa olunur.

İlk Tesis ve Taazzuv Giderlerinin ve Peştemallıkların İtfası

Madde 326-

Kurumların aktifleştirdikleri ilk tesis ve taazzuv giderleri ile peştemallıklar mukayyet değerleri üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa olunur.

Özel Maliyet Bedellerinin İtfası

Madde 327-

(5398 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen madde Yürürlük; 21.07.2005) Gayrimenkullerin, elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının ve gemilerin iktisadî kıymetlerini artıran ve 272 nci maddede yazılı özel maliyet bedelleri, kira veya işletme hakkı süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir. Kira veya işletme hakkı süresi dolmadan, kiralanan veya işletme hakkı alınan şeyin boşaltılması veya işletme hakkının herhangi bir sebepten sona ermesi halinde henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma veya hakkın sona erdiği yılda bir defada gider yazılır. (*)

(*)(değişmeden önceki şekli) Madde 327 - Gayrimenkullerin ve gemilerin iktisadî kıymetlerini artıran ve 272'nci maddede yazılı özel maliyet bedelleri, kira süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir. Kira süresi dolmadan, kiralanan şeyin boşaltılması halinde henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma yılında bir defada gider yazılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Özel haller

Amortisman Tabi Malların Satılması

Madde 328-

(2365 sayılı Kanunun 56'ncı maddesiyle değişen fıkra) Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir. İşletme hesabı esasında defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler bu farkı defterlerinde hasılat veya gider kaydederler.

Amortisman ayrılmış olanların değeri ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan meblağdır.

Devir ve trampa satış hükmündedir.

(2365 sayılı Kanunun 56'ncı maddesiyle değişen fıkra) şu kadar ki, satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan tahassül eden kar, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu karlar o yılın matrahına eklenir.

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan kar, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

Amortisman Tabi Malların Sigorta Tazminatı

Madde 329-

Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa uğrıyan amortisman tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

şu kadar ki, alınan sigorta tazminatı ile ziyaa uğrıyan malların yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde tazminat fazlası, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Bu süre içinde kullanılmamış olan tazminat farkları kara ilave olunur.

(2365 sayılı Kanunun 57'nci maddesiyle eklenen fıkra) Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu tazminat fazlası, o yılın matrahına eklenir.

(2365 sayılı Kanunun 57'nci maddesiyle eklenen fıkra) Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan tazminat fazlası, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

Emtia Sigorta Tazminatı

Madde 330-

Emtia ve zirai mahsul ve hayvan kıymetlerinde vukua gelen zayıat dolayısıyla alınan sigorta tazminatları bunların değerlerinden fazla olursa bu fazlalık kara alınır.

İşletme hesabı esasında tutulan defterde bu tazminat hasılat kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ KİTAP **Ceza hükümleri**

BİRİNCİ KISIM **Genel esaslar**

Cezalar **Madde 331-**

Vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edenler, bu kitapta yazılı vergi cezaları **(4369 sayılı Kanunun 81/A-13 üncü maddesiyle değiştirilen ibare)** (vergi ziyaı cezası^(*) ve usulsüzlük cezaları) ve diğer cezalarla cezalandırılırlar.

(*) Madde 331 - **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** (kaçakçılık, ağır kusur, kusur ve usulsüzlük cezaları)

Küçüklerin ve Kısıtlıların Ceza Muhatabı Olmadığı Haller **Madde 332-**

Velayet ve vesayet altında bulunanlar veya işlerinin idaresi bir kayyıma tevdi edilmiş olanlar, kendilerine izafeten veli, vasi veya kayyımın vergi kanunlarına aykırı hareketlerinden dolayı cezaya muhatap tutulmazlar. Bu hallerde cezanın muhatabı, veli, vasi veya kayyımdır.

Tüzel Kişilerin Sorumluluğu **Madde 333-**

Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde Vergi Kanununa aykırı hareketlerden tevellüt edecek vergi cezaları tüzel kişiler adına kesilir. Tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin vergi sorumluluğu hakkında bu kanunun 10'uncu maddesi hükmü vergi cezaları hakkında da uygulanır.

(4369 sayılı Kanunun 81/A-14 üncü maddesiyle değişen fıkra) Bu Kanunun 359 uncu maddesinde yazılı fiillerin işlenmesi halinde bu fiiller için 359 ve 360 ıncı maddelerde öngörülen cezalar bu fiilleri işleyenler hakkında hükmolunur.**(*)**

(*) (Değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 59'uncu maddesiyle eklenen fıkra) Bu kanunun 344 (1-6 numaralı bentlerine giren fiiller) ile 358 ve 361'inci maddelerinde yazılı fiillerin işlenmesi halinde bu fiiller için 359, 360 ve 361'inci maddelerinde öngörülen cezalar tüzel kişilerin kanuni temsilcileri adına hükmolunur.

Damga Vergisi ve Damga Resminde Sorumluluk **Madde 334-**

(2365 sayılı Kanunun 60'ıncı maddesiyle değişen madde) Damga Vergisi ve Damga Resmi uygulamalarında gerek nispi, gerek maktu vergi ve resimlerle ilgili cezadan sorumlu olanlar birden fazla olduğu takdirde, yekdiğerine müracaat hakları mahfuz kalmak üzere, müteselsilen sorumlu tutulurlar.

Tek Fiil İle Çeşitli Suç İşlenmesi a) Muhtelif Vergi Ziyasına Sebebiyet Verilmesi **Madde 335-**

(4369 sayılı Kanunun 81/A-16 ncı maddesiyle değiştirilen ibare) Vergi ziyaı cezasında^(*) cezayı istilzam eden tek bir fiil ile başka neviden birkaç vergi ziyaa uğramış olursa her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kaçakçılık, ağır kusur veya kusurda

b) Muhtelif Cezayı İstilzam Etmesi **Madde 336-**

Cezayı istilzam eden tek bir fiil ile **(4369 sayılı Kanunun 81/A-17 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** vergi ziyaı ve usulsüzlük^(*) birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece miktar itibariyle en ağırı kesilir.

Usulsüzlük cezası kesilen bir fiil ile vergi ziyasına da sebebiyet verildiği sonradan anlaşıldığı takdirde, evvelce usulsüzlük cezası kesilmiş olması, bu cezanın ziyaa uğratılan vergiden dolayı kesilmesi gereken **(4369 sayılı Kanunun 81/A-17 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** vergi ziyaı^(**) cezası ile mukayesesine ve noksan kesilen cezanın ikmaline mani değildir.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kaçakçılık ve usulsüzlük veya ağır kusur ve usulsüzlük veyahut kusur ile usulsüzlük

() (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** kaçakçılık, ağır kusur veya kusur

Fiil Ayrılığı **Madde 337-**

Ayrı ayrı yapılmış olan **(4369 sayılı Kanunun 81/A-18 inci maddesiyle değiştirilen ibare)** vergi ziyaı^(*) veya usulsüzlükten dolayı ayrı ayrı ceza kesilir. Şu kadar ki, 352'nci maddede yazılı usulsüzlüklerden, aynı takvim yılı içinde aynı neviden birden fazla yapıldığı takdirde birden fazlasının herbiri için, birincisine ait cezanın dörtte biri kesilir.

Aynı nev'i usulsüzlükten maksat, fiillerin 352'inci maddede gösterilen derece ve fıkralar itibariyle yekdiğerine mutabakatıdır.

(*) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kaçakçılık, ağır kusur, kusur

İştirak **Madde 338-**

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır) (*)

(*) Madde 338 _ **(Değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 64'üncü maddesiyle değişen madde)** Ayrı ayrı maddi menfaat gözetmek şartıyla birden fazla kişi kaçakçılık yaptıkları veya kaçakçılığa teşebbüs sayılan fiilleri irtikap ettikleri veya doğrudan doğruya beraber işlemiş oldukları takdirde her biri hakkında, iştirak ettikleri suçlar için bu kanunda yazılı cezalar uygulanır.

Tekerrür

Madde 339-

(4369 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle değişen madde) Vergi ziyaına sebebiyet vermekten veya usulsüzlükten dolayı ceza kesilen ve cezası kesinleşenlere, cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından başlamak üzere vergi ziyaında beş, usulsüzlükte iki yıl içinde tekrar ceza kesilmesi durumunda, vergi ziyai cezası yüzde elli, usulsüzlük cezası yüzde yirmibeş oranında artırılmak suretiyle uygulanır. (*)

(*) Madde 339 _ **(Değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 65'inci maddesiyle değişen madde)** Kaçakçılık, ağır kusur, kusur veya usulsüzlükten dolayı ceza kesilen ve cezası da kesinleşen bir kimse aynı neviden bir fiili cezanın kesinleştiği tarihi takibeden yılın başından başlamak üzere kaçakçılık, ağır kusur ve kusurda beş, usulsüzlükte iki yıl zarfında tekrar işlerse cezası kaçakçılıkta yarısı, ağır kusur ve kusurda üçte biri, usulsüzlükte dörtte biri nispetinde artırılır.

Suçlarda Birleşme

Madde 340-

(4369 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle değişen madde) Bu Kanunda yazılı vergi ziyai cezası ve usulsüzlük cezaları ile 359 uncu maddede ve diğer kanunlarda yazılı cezalar; içtima ve tekerrür hükümleri bakımından birleştirilemez.

Bu Kanunla vergi cezasıyla cezalandırılan fiiller, aynı zamanda 359 uncu maddeye göre suç teşkil ettiği takdirde vergi cezası kesilmesi söz konusu madde hükmüne göre takibat yapılmasına engel olmaz. (*)

(*) Madde 340 _ **(Değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 66'inci maddesiyle değişen fıkra)** Bu kanunda yazılı kaçakçılık, ağır kusur, kusur ve usulsüzlük cezaları ile Türk Ceza Kanununda ve diğer kanunlarda yazılı cezalar; içtima ve tekerrür hükümleri bakımından birleştirilemez.

Bu kanunla vergi cezasıyla cezalandırılan fiiller, aynı zamanda Türk Ceza Kanununa göre suç teşkil ettiği takdirde, vergi cezası kesilmesi, mezkur kanun hükmüne tevfiikan takibat yapılmasına mani olmaz.

Vergi Ziyai

Madde 341-

Vergi ziyai, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de vergi ziyai hükmündedir.

Yukarıki fıkralarda yazılı hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması veyahut haksız iadenin geri alınması ceza uygulanmasına mani teşkil etmez.

Veraset ve İntikal Vergisinde Ek Süre

Madde 342-

(3181 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişen madde) Veraset ve intikal vergisine ilişkin mükellefiyetlerde tahakkuk muamelesi yapılmak için beyanname verme süresinin sonundan başlayarak 15 gün beklenir. Beyanname bu süre içinde verilirse vergi ziyai olmamış sayılır.

Ayrıca mükellefe tebliğ edilmek şartı ile yeniden 15 günlük mühlet verilir. Bu hususta da yukarıdaki hüküm cari olur.

En Az Ceza Haddi

Madde 343-

(2365 sayılı Kanunun 67 nci maddesiyle değişen madde) Damga vergisi ve damga resmi dolayısıyla kesilecek vergi cezaları, vergi ve resme tabi her varaka, senet ve ilan için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktarlar.)** 500.000 liradan **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 8 -TL)** az olamaz. Diğer vergilerde her vergi için 1.000.000 liraya **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 17 -TL)(*)** baliğ olmayan cezalar kesilmez.

(*) **(Değişmeden önceki miktarlar)** Yüz lira-ikibinbeşyüz lira.

Güncel tutarlar için tıklayınız...

İKİNCİ KISIM

Vergi cezaları

BİRİNCİ BÖLÜM

Vergi Ziyai Cezası

Vergi Ziyai Cezası

Madde 344-

(5728 sayılı Kanunun 275 inci maddesiyle birleştirilen fıkralar) 341 inci maddede yazılı hallerde vergi ziyaına sebebiyet verildiği takdirde, mükellef veya sorumlu hakkında ziyaa uğratılan verginin bir katı tutarında vergi ziyai cezası

kesilir.(**)

Vergi ziyaına 359 uncu maddede yazılı fiillerle sebebiyet verilmesi halinde bu ceza üç kat, bu fiillere iştirak edenlere ise bir kat olarak uygulanır.

Vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra verilenler hariç olmak üzere, kanuni süresi geçtikten sonra verilen vergi beyannameleri için bu madde uyarınca kesilecek ceza yüzde elli oranında uygulanır. (*)

(4444 sayılı Kanunun 14/B-1 maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra. Yürürlük; 14.08.1999)()**

(*) Madde 344 _ (Değişmeden önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 13'üncü maddesiyle değişen madde) Kaçakçılık suçu, mükellef veya sorumlu tarafından kasten vergi ziyaına sebebiyet verilmesidir. Kastın varlığının ispat külfeti iddia edene aittir.

Aşağıda yazılı hallerden herhangi biri ile vergi ziyaına sebep olunması halinde kastın varlığı kabul edilir.

1. (4108 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle değişen bent) Vergi kanunlarına göre tutulması zorunlu olan defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri, vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde bu defterler yerine tamamen veya kısmen başka defter ve kağıtlara kaydetmek veya diğer kayıt ortamlarında izlemek.
2. Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı vesikalar tanzim etmek veya bunları bilerek kullanmak.
3. Vesikaları tahrif etmek, asıllarına uygun olmayan vesika ve suretler tanzim etmek veya tahrif edilmiş vesikalarla asıllarına uygun olmayarak tanzim edilmiş vesika ve suretleri bilerek kullanmak.
4. Vergi kanunlarına göre tutulması mecburi olan defter kayıtlarını tahrif etmek veya bu defterlerde mevhum adlara hesap açmak veyahut her türlü hesap ve muhasebe hileleri yapmak.
5. Vergi kanunlarına göre tutulması mecburi olan defterlerin sayfalarını yok ederek yerlerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak.
6. Vergi kanunlarına göre tutulması ve muhafazası mecburi olan defter veya vesikaları yok etmek veya gizlemek (mevcudiyetleri noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde vergi incelemesine yetkili kimselere inceleme sırasında defter ve vesikaların ibraz edilmemesi gizleme demektir.)

(**) (5728 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle değişmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, madde başlığı ile birlikte değişen madde Yürürlük: 01.01.1999) Vergi ziyai suçu, mükellef veya sorumlu tarafından 341 inci maddede yazılı hallerle vergi ziyaına sebebiyet verilmesidir.

(5479 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle 01.01.2006 tarihinden geçerli olmak üzere değişen fıkra. Yürürlük; 08.04.2006.) Vergi ziyai suçu işleyenlere, ziyaa uğrattıkları verginin bir katı tutarında vergi ziyai cezası kesilir.(***)

Kaçakçılıkta Ceza

Madde 345-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Teşvik

Madde 346-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Yardım

Madde 347-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Ağır Kusurun Tarifi

Mukerrer Madde 347-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle,bölüm başlığı ile birlikte yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Kusurun Tarifi

Madde 348-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Ağır Kusurda Ceza

Madde 349-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Kusurda Ceza

Mukerrer Madde 349-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Tahrir Dayanan Vergiler İle Kanuni Süresi Geçtikten Sonra Kendiliğinden Verilen Beyannameler İçin Kusur Cezası

Madde 350-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

İKİNCİ BÖLÜM(*)

(4369 sayılı kanunun 81/A-15 maddesiyle değişen bölüm)

Usulsüzlük

Usulsüzlüğün Tarifi

Madde 351-

Usulsüzlük, vergi kanunlarının şekle ve usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesidir.

Usulsüzlük Dereceleri ve Cezaları

Madde 352-

(2365 sayılı Kanunun 76 ncı maddesiyle değişen madde) Usulsüzlükler, aşağıda yazılı derecelere ve bu kanuna bağlı cetvele göre cezalandırılır. Usulsüzlük fiili re'sen takdiri gerektirirse, bağlı cetvelde yazılı cezalar iki kat olarak kesilir.

I inci derece usulsüzlükler

1. **(3239 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle değişen bent)** Vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olması;
2. Bu Kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerden herhangi birinin tutulmamış olması;
3. Defter kayıtlarının ve bunlarla ilgili vesikaların doğru bir vergi incelemesi yapılmasına imkan vermeyecek derecede noksan, usulsüz veya karışık olması;
4. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-a maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(*)**
5. Çiftçiler tarafından 245'inci madde hükmüne göre muhtar ve ihtiyar heyetlerince yapılan davete müddetinde icabet edilmemesi;
6. Bu kanunun kayıt nizamına ait hükümlerine (Madde 215-219) uyulmamış olması (Her incelemede inceleme tarihine kadar aynı takvim yılı için tespit edilen usulsüzlükler tek fiil sayılır);
7. İşe başlamının zamanında bildirilmemesi;
8. Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin yaptırılmamış olması (Kanuni sürenin sonundan başlayarak 1 ay geçtikten sonra tasdik ettirilenler tasdik ettirilmemiş sayılır.);
9. **(4369 sayılı Kanunun 81/A-27 nci maddesiyle değiştirilen ibare)** Diğer ücretler(**) üzerinden salınan Gelir Vergisinde, tarh zamanı geçtiği halde verginin tarh ettirilmemiş olması;
10. **(2995 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle kaldırılmıştır.)**
11. **(3239 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle eklenen bent)** Veraset ve intikal vergisi beyannamesinin 342'nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen süre içerisinde verilmiş olması.

II nci derece usulsüzlükler

1. **(3239 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle değişen bent)** Veraset ve İntikal Vergisi Beyannamelerinin süresinin sonundan başlayarak 342 nci maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen süre içinde verilmiş olması; **(4751 sayılı Kanunun 7 nci maddesine göre parantez içi hüküm kaldırılmıştır.(***))**
2. Ekim ve sayım beyanlarının süresi içinde veya kanunda istenilen bilgileri ihtiva edecek doğru bir şekilde yapılmaması;
3. **(2995 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle kaldırılmıştır.)**
4. **(3505 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle değişen bent)** Vergi kanunlarında yazılı bildirmelerin zamanında yapılmamış olması (işe başlamayı bildirmek hariç);
5. Vergi karnesinin süresinin sonundan başlayarak 15 gün geçtiği halde alınmamış olması;
6. Tasdiki mecburi olan defterlerden herhangi birinin tasdik muamelesinin, süresinin sonundan başlayarak bir ay içinde yaptırılmış olması;
7. **(3239 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle değişen bent)** Vergi beyannameleri, bildirimler, evrak ve vesikaların kanunen belli şekil ve muhteviyatı ve ekleri ile bunlarla ilgili olarak yapılan diğer düzenlemelere ilişkin hükümlere uyulmamış olması;
8. Hesap veya muamelelerin doğruluk veya açıklığını bozmamak şartıyla bazı evrak ve vesikaların bulunmaması veya ibraz edilmemesi.

(*) 4. (Değişmeden önceki şekli) Bu kanuna göre tutulması mecburi defterlerin ve kanunen muhafazası mecburi vesikalarla evrakın yetkili memurlar tarafından istenildiği halde ibraz edilmemesi;

() 9. (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Götürü matrahlar

(*)(4751 sayılı kanunun 7 nci maddesine göre kaldırılan parantez içi hüküm)** (Emlak Vergisinde beyannamenin bu Kanunun 27 nci maddesinde yazılı ek süre içinde verilmiş olması

Güncel tutarlar için tıklayınız...

Özel Usulsüzlükler ve Cezaları a) Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması
Madde 353-

4008 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değişen madde) 1. (4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen bent) Verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların herbirine, her bir belge için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 10.000.000 liradan **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 170 -TL)** aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının % 10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir. (*)

Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak tespit olunan yukarıda yazılı özel usulsüzlükler için kesilecek cezanın toplamı **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 5.000.000.000 lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 80.000 -TL)** geçemez. (**)

2. **(4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen bent)** Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin; düzenlenmediğinin, kullanılmadığının, bulundurulmadığının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verildiğinin veya gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tespiti halinde, her bir belge için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 10.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 170 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir. (***)

Ancak, her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı her bir tespit için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktarlar)** 500.000.000 lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 8.000 -TL)** bir takvim yılı içinde ise 5.000.000.000 lirayı **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 80.000 -TL)** aşamaz. (****)

3. **(4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen bent)** 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlarini almadıklarının tespit edilmesi halinde, bunlara bu maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte biri kadar özel usulsüzlük cezası kesilir. şu kadar ki, bu cezanın kesilebilmesi için, belge alınmadığına ilişkin tespitin vergi incelenmesine yetkili olanlar tarafından yapılması şarttır. **(5615 sayılı Kanunun 20 inci maddesiyle eklenen cümle Yürürlük; 04.04.2007)** Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya yetkilidir. Bu hükmün uygulanmasında belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayana verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçer.

4. **(4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen bent)** Günlük kasa defteri, günlük perakende satış ve hâsılat defteri ile Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; işyerinde bulundurulmaması, bu defterlere yazılması gereken işlemlerin günü gününe deftere kayıt edilmemesi veya yoklama ve incelemeye yetkili olanlara istendiğinde ibraz edilmemesi halleri ile vergi kanunlarının uygulanması bakımından levha bulundurma veya asma zorunluluğu bulunan mükelleflerin bu zorunluluğa uymamaları halinde her tespit için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 10.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 170 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir. (*****)

5. (5228 Sayılı Kanunun 60/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan bent. Yürürlük; 31.07.2004)(*)

6. **(4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen bent)** Bu Kanuna göre belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve malî tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ve kullanılmasına ilişkin kural ve standartlara uymayanlara **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 250.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 3.700 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir. (*****)

7. **(4108 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunun 8 inci maddesinin son fıkrası uyarınca getirilen mecburiyete uymaksızın işlem yapanlara her bir işlem için **(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktar)** 10.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 200 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir(*****)

8. **(4369 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle eklenen bent)** Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine 75.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 600 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir. **(6009 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle eklenen cümle Yürürlük; 01.08.2010)** Ancak, bu bent uyarınca kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı bir takvim yılı içinde 120.000 TL'yi aşamaz.

9. **(4369 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle eklenen bent)** 4358 sayılı Kanun uyarınca işlemlerinde vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri Maliye Bakanlığının belirleyeceği standartlarda, araçlarla (yazı, manyetik ortam, disket, mikro film, mikro fişi gibi) ve zamanlarda yerine getirmeyenler hakkında 75.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 800 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir. Ceza kesilenler, ödedikleri ceza için fiilleri ile ceza kesilmesine neden olan kişilere rücu edebilirler.

10. **(4369 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunun 127 nci maddesinin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durdurmaya aracın sahibi adına 75.000.000 lira **(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 600 -TL)** özel usulsüzlük cezası kesilir.

Bu maddede yazılı usulsüzlükler sonucunda vergi ziyaı da meydana geldiği takdirde bu ziyanı gerektirdiği vergi cezaları ayrıca kesilir ve bu cezalar hakkında 336 ncı madde hükmü uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(*) Madde 353- 5. (Kaldırılmadan önceki şekli) Bu Kanunun mükerrer 354 üncü maddesine göre işyerleri için kapatma kararı verilen ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflere; bir takvim yılı içinde ilk uygulama için **(4369. sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle belirlenen miktarlar)** 18.000.000 lira, ikinci uygulama için 36.000.000 lira üçüncü ve daha sonraki her uygulama için ise 72.000.000 lira özel usulsüzlük cezası kesilir. Bilanço usulü esasına göre defter tutan mükellefler ile serbest meslek erbabı için bu cezalar bir kat artırılarak uygulanır. (*****)

(*) Madde 353 _ **(Değişmeden önceki şekli)** **(4008 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen madde) 1. (4108 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen bent)** Verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların herbirine, her bir belge için 1.500.000 liradan **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 10.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının % 10'u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir.

(**) **(Değişmeden önceki şekli)** Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak tespit olunan yukarıda yazılı özel usulsüzlükler için kesilecek cezanın toplamı 750.000.000 lirayı **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 5.000.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** geçemez.

(***) **(Değişmeden önceki şekli) 2. (4108 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen bent)** Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihazla verilen fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenlenme zorunluluğu getirilen belgelerin; düzenlenmediğinin, kullanılmadığının,

bulundurulma-diğının, düzenlenen belgelerin aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verildiğinin veya gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tespiti halinde, her bir belge için 1.500.000 lira **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 10.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** özel usulsüzlük cezası kesilir.

(**) (Değişmeden önceki şekli)** Ancak, her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı her bir tespit için 75.000.000 lirayı, **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 300.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** bir takvim yılı içinde ise 750.000.000 lirayı **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 5.000.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** aşamaz.

(***) 4. (Değişmeden önceki şekli)(4108 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen bent)** Günlük kasa defteri, günlük perakende satış ve hâsılat defteri ile Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; işyerinde bulundurulmaması, bu defterlere yazılması gereken işlemlerin günü gününe deftere kayıt edilmemesi veya yoklama ve incelemeye yetkili olanlara istendiğinde ibraz edilmemesi halleri ile vergi kanunlarının uygulanması bakımından levha bulundurma veya asma zorunluluğu bulunan mükelleflerin bu zorunluluğa uymamaları halinde her tespit için 1.500.000 lira **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 10.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** özel usulsüzlük cezası kesilir.

(***) 5. (Değişmeden önceki şekli) (97/10345 sayılı B.K.K. ile artırılan miktarlar Kanundaki miktarların yanına parantez içinde siyah ile yazılmıştır. Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** Bu Kanunun mükerrer 354 üncü maddesine göre işyerleri için kapatma kararı verilen ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflere; bir takvim yılı içinde ilk uygulama için 2.000.000 **(18.000.000)** lira, ikinci uygulama için 4.000.000 **(36.000.000)** lira üçüncü ve daha sonraki her uygulama için ise 8.000.000 **(72.000.000)** lira özel usulsüzlük cezası kesilir. Bilanço usulü esasına göre defter tutan mükellefler ile serbest meslek erbabı için bu cezalar bir kat artırılarak uygulanır. **(*****) 6. (Değişmeden önceki şekli) 4108 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle değişen bent)** Bu Kanuna göre belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve malî tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ve kullanılmasına ilişkin kural ve standartlara uymayanlara 37.500.000 **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 250.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** lira özel usulsüzlük cezası kesilir.

(***) 7. (Değişmeden önceki şekli) 4108 sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunun 8 inci maddesinin son fıkrası uyarınca getirilen mecburiyete uymaksızın işlem yapanlara her bir işlem için 1.500.000 lira **(97/10345 sayılı B.K.K. ile 10.000.000 Yürürlük: 16.12.1997 Geçerlilik: 1.1.1998)** özel usulsüzlük cezası kesilir.

(2365 sayılı Kanunun 78 nci maddesiyle kaldırılmıştır.)

Madde 354-

(2365 sayılı Kanunun 78 nci maddesiyle kaldırılmıştır.)

(5228 Sayılı Kanunun 60/1-c maddesiyle Yürürlükten kaldırılan madde. Yürürlük, 31.07.2004)

Mükerrer Madde 354-

(5228 Sayılı Kanunun 60/1-c maddesiyle Yürürlükten kaldırılan madde. Yürürlük, 31.07.2004)(*)

(*) (Kaldırılmadan önceki şekli) İşyeri Kapatma Cezası (3239 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle eklenen madde) Yetkililerce, 353 üncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı belgelerin bir takvim yılı içinde üç defa kullanılmadığının veya bulundurulmadığının tespiti halinde mükelleflerin işyerleri Maliye ve Gümrük Bakanlığının kararı ile bir haftaya kadar kapatılabilir. Bakanlık bu yetkisini mahalline devredebilir.

Kapatma yetkisine ve bu yetkinin mahalline devrine ilişkin usul ve esaslar Maliye ve Gümrük Bakanlığınca belirlenir.

Ancak, işyeri kapatma cezasının uygulanabilmesi için yukarıdaki fıkra da belirtilen belgelerin kullanılmadığının veya bulundurulmadığının ikinci defa tespiti üzerine mükellefin bir yazı ile uyarılması ve tekerrürü halinde işyeri kapatma cezası uygulanacağına duyurulmuş olması şarttır.

(4008 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle eklenen fıkra) Uygulanacak safhaya gelen işyeri kapatma cezası, kapatma kararının uygulanmasından önce mükelleflerin yazılı olarak istemeleri halinde para cezasına çevrilir. İşyeri kapatma cezasının para cezasına çevrilmek suretiyle uygulanmasından sonra aynı takvim yılı içerisinde işlenen fiiller nedeniyle uygulanacak safhaya gelen işyeri kapatma cezaları para cezasına çevrilmez.

(4008 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle eklenen fıkra) Para cezası, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen ve kapatma kararına ilişkin yazının mükellefe tebliğ edildiği tarihte yürürlükte bulunan asgari ücretin bir yıllık brüt tutarından az olmamak üzere, mükelleflerin bir önceki yıl gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde yer alan dönem kazancının yüzde beşi olarak hesaplanır ve bir yazı ile mükellefe bildirilir. Hesaplanan para cezası, mükellefe tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde tamamen ödenmediği takdirde, işyeri kapatma cezası uygulanır.

(3505 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle eklenen fıkra) Kapatılan işyerine asılan, kapatmaya ilişkin levhanın görünmesinin engellenmesi veya başka bir levhanın veya duyurunun işyerinin herhangi bir yerine asılması halinde, uygulanmakta olan kapatma cezası; bu cezanın süresi kadar artırılarak uygulanır.

Mükellefler hakkında işyeri kapatma cezası uygulanmış olması, diğer cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez.

b) Damga Vergisinde

Madde 355-

(5281 sayılı Kanunun 15 nci maddesiyle değişen madde. Geçerlilik: 1.1.2005 Yürürlük: 31.12.2004) Damga Vergisi ödenmemiş veya noksan ödenmiş kâğıtları, vergi ve cezası tahsil edilmeden tasdik eden veya örneklerini çıkarıp veren noterler adına her kâğıt için tahsil edilmeyen Damga Vergisi üzerinden maktu vergilerde % 50, nispi vergilerde % 10 oranında özel usulsüzlük cezası kesilir. Ancak, bu madde kapsamında kesilecek özel usulsüzlük cezaları her bir kâğıt için 1 Yeni Türk Lirasından az olamaz.**(*)**

(*) (Değişmeden önceki şekli) Madde 355 - (2365 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle değişen madde)

a) Damga Vergisi mevzuuna giren kâğıtlar ve ilanlara yapıştırılan pullar, Damga Vergisi Kanununun belli ettiği şekilde iptal edilmemişse, iptal edilmemiş olan pulların kıymeti üzerinden maktu vergilerde yüzde 50, nispi vergilerde yüzde 10 vergi cezası kesilir. Bu hüküm, resmi daireler, noterler, bankalar ve anonim şirketlerle 3659 sayılı kanuna tabi kurumlara ve derneklere ibraz edilen veya gönderilen kâğıt ve ilanların iptal edilmemiş pulları hakkında uygulanamaz.

b) Damga Vergisi İlgili Vergi Kanununda belli edildiği şekilde ifa edilmeyen hallerde maktu vergilerde verginin yüzde 50'si ve nispi vergilerde yüzde 10'u nispetinde usulsüzlük cezası alınır.

c) Bilgi vermekten kaçınanlar ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza

Mükerrer Madde 355-

(4369 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle değişen madde) Bu Kanunun 86, 148, 149, 150, 256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde uyarınca getirilen zorunluluklara uymayan (Kamu idare ve müesseselerinde bilgi verme görevini yerine getirmeyen yöneticiler dahil);

1. Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında **(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 01.08.2009)(402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 1.070 -TL)**1.000 Türk Lirası^{(***),}

2. İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında **(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 01.08.2009) (402 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 530 -TL)**500 Türk Lirası^{(****), ,}

3. Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında **(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 01.08.2009)(402 Sıra No.lu V.U.K**

Genel Tebliği ile 1.1.2011'den itibaren 260 -TL)250 Türk Lirası(*****),

Özel usulsüzlük cezası kesilir.

Bu hükmün uygulanması için, bilgi ve ibraz ödevinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılacak tebliğlerde bilginin verilmesi için tayin olunan sürede cevap verilmemesi, eksik veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya defter ve belge ibrazı için tayin olunan süre ile defter ve belgelerin süresinde ibraz edilmemesi durumunda haklarında Kanunun ceza hükümlerinin uygulanması cihetine gidileceğinin ilgililere yazılı olarak bildirilmesi şarttır.

Özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen mecburiyetleri yerine getirmeyenlere yeniden süre verilerek bu mecburiyetleri yerine getirmeleri tebliğ olunur. Verilen sürede bu mecburiyetlerin yerine getirilmemesi halinde yukarıda yazılı özel usulsüzlük cezaları bir kat artırılarak uygulanır.(**)

(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 01.08.2009) Ancak, bu ödevlerin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasların Maliye Bakanlığınca yapılan düzenleyici idari işlemlerle duyurulması halinde, ilgililere ayrıca yazılı olarak bildirilme şartı aranmaz.

(5228 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen fıkra) Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayan mükelleflerden her birine, her bir işlem için bu maddeye göre uygulanan cezalardan az olmamak üzere işleme konu tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu şekilde ceza kesilen mükellefler hakkında üçüncü fıkra hükmü uygulanmaz. **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle eklenen cümle Yürürlük; 01.08.2010)** Ancak, bu fıkra uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek özel usulsüzlük cezasının toplamı 800.000 TL'yi geçemez.

(5398 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 21.07.2005) Elektronik ortamda beyanname verilmesi mecburiyetine uyulmaması halinde kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası, beyannamenin kanuni süresinin sonundan başlayarak elektronik ortamda **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 01.08.2010)**30 gün**(1)** içinde verilmesi halinde **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 01.08.2010)**1/10**(2)** oranında, bu sürenin dolmasını takip eden **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 01.08.2010)**30 gün**(1)** içinde verilmesi halinde ise **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 01.08.2010)**1/5**(3)** oranında uygulanır.

(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 01.08.2009) Elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim veya formlara ilişkin olarak süresinden sonra düzeltme amacıyla verilen bildirim ve formların, belirlenen sürelerin sonundan itibaren 10 gün içinde verilmesi halinde özel usulsüzlük cezası kesilmez, takip eden 15 gün içinde verilmesi halinde ise kesilmesi gereken özel usulsüzlük cezası **(6009 sayılı Kanunun 12 inci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 01.08.2010)**1/5**(4)** oranında uygulanır.

(5904 sayılı Kanunun 22 inci maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 01.08.2009) Elektronik ortamda beyanname ile bildirim ve form verme mecburiyetine uymayanlara bu maddeye göre ceza kesilmesi halinde, 352 nci maddenin birinci derece usulsüzlüklerle ilgili (1) numaralı bendi ile ikinci derece usulsüzlüklerle ilgili (7) numaralı bendi uyarınca ayrıca ceza kesilmez.

(*) (Değişmeden önceki şekli) Bilgi vermektan çekinenler ile 257'nci madde hükmüne uymayanlar için:

Mükerrer Madde 355 _ **(2365 sayılı Kanunun 80'inci maddesiyle eklenen madde)** Bu Kanunun 86, 148 ve 257'nci maddeleriyle 150'nci maddesinin 4 numaralı bendi hükümlerine çekinme sebebi olmaksızın riayet etmeyenlerde (Kamu İdare ve Müesseseleri hariç)

(3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle artırılan miktarlar) (95/7595 sayılı B.K.K. ile artırılan miktarlar Kanundaki miktarların yanına parantez içinde siyah ile yazılmıştır. Yürürlük: 30.12.1995 Geçerlilik: 1.1.1996)

1. Birinci sınıf tüccarlar ve bilanço esasına göre defter tutan çiftçiler ile serbest meslek erbabı (Götürü usulde vergilendirilenler hariç) hakkında 1.000.000 **(10.000.000)** lira,

2. İkinci sınıf tüccarlar ile zirai işletme hesabı esasına göre defter tutan çiftçiler hakkında 500.000 **(5.000.000)**

() 3. (Değişmeden önceki şekli)** Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında **(3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle artırılan miktar) 330.000 (97/10345 Sayılı B.K.K. ile 3.300.000)** lira.

Özel usulsüzlük cezası kesilir.

Bu hükmün uygulanması için 148'inci madde gereğince bilgi istenilirken yapılacak tebliğlerde bilginin verilmesi için tayin olunan süre ile süresinde cevap verilmediği veya eksik veya yanıltıcı bilgi verildiği takdirde haklarında kanunun ceza hükümlerinin uygulanması cihetine gidileceğinin ilgililere yazılı olarak bildirilmesi şarttır.

() (Değişmeden önceki şekli)**100.000.000 lira

(*) (Değişmeden önceki şekli)**50.000.000 lira

(**) (Değişmeden önceki şekli)**25.000.000 lira

(1) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)15 gün

(2) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)1/4

(3) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)1/2

(4) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)1/2

Özel Usulsüzlükler ve Cezaları

Madde 356-

(5281 sayılı Kanunun 44/1 maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Geçerlilik; 01.01.2005 Yürürlülük; 31.12.2004)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Suçlar ve Cezaları

Hileli Vergi Suçu

Madde 357-

(2365 sayılı Kanunun 81'inci maddesiyle kaldırılmıştır.)

Kaçakçılığa Teşebbüs Suçunun Tarifi

Madde 358-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 01.01.1999)

Kaçakçılık Suçları ve Cezaları

Madde 359-

(5728 sayılı Kanunun 276 ıncı maddesiyle değişen madde) - a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında **(5904 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 03.07.2009)** on sekiz aydan(**) üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.(**)

(*) (5728 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle değişen madde) a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler (varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi gizleme demektir.) veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (Muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge, gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belgedir.),

Hakkında altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Hükmolunan hapis cezasının para cezasına çevrilmesinde, hapis cezasının her bir günü için, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için **(12.10.2000 tarih ve 24198 sayılı R.G.'de yayımlanan E.1990/10; K.1999/22 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile iptal edilen sözcükler)** yürürlükte bulunan asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınır ve hükmolunan bu para cezası ertelenemez.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (Sahte belge, gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belgedir.),

2) Belgeleri Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmadığı halde basanlar ile sahte olarak basanlar veya bu belgeleri kullananlar,

Hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.

() (Değişmeden önceki şekli)** bir yıldan

Cezadan indirim

Madde 360-

(5728 sayılı Kanunun 277 nci maddesiyle değişen madde) 359 uncu maddede yazılı suçların işlenişine iştirak eden suç ortaklarının bu suçların işlenmesinde menfaatinin bulunmaması halinde, Türk Ceza Kanununun suça iştirak hükümlerine göre hakkında verilecek cezanın yarısı indirilir.(**)

(*) (5728 sayılı Kanun ile değişmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle değişen madde) Birden fazla kişi 359 uncu maddede sayılan fiillerin icrasına iştihak ettikleri takdirde fiili irtikap edenlerden veya doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlardan her biri bundan ayrı ayrı maddi menfaat gözetmek şartıyla o fiile mahsus ceza ile cezalandırılır. Söz konusu fiilleri işlemeye azmettirenlere de aynı cezalar hükmolunur.

Bu fiillere maddi menfaat gözetmeksizin iştihak edenlere fiile mahsus cezanın dörtte biri hükmolunur. **(x)**

(x) Kaçakçılığa Teşebbüste Hapis Cezası:

Madde 360 _ (Değişmeden önceki şekli) (4008 sayılı Kanunun 21'inci maddesiyle değişen madde) Bu Kanunun 358 inci maddesinde yazılı fiilleri işleyenler hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

Kaçakçılığa teşebbüs suçu nedeniyle hükmolunan hapis cezasının paraya çevrilmesi halinde, para cezası tutarının hesabında; hapis cezasının her bir günü için sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen yürürlükteki asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınır ve hükmolunan bu para cezası ertelenemez.

Bilgi Vermekten Çekinenler İle 257'nci Madde Hükmüne Uymayanlar

Madde 361-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-a maddesiyle yürürlükten kaldırılan madde.Yürürlük; 29.07.1998)

Vergi Mahremiyetinin İhlali

Madde 362-

(5728 sayılı Kanunun 278 inci maddesiyle değişen madde) - Bu Kanunda yazılı vergi mahremiyetine uymaya mecbur olan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenler, Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır.**(*)**

(*) (5728 sayılı Kanun ile değişmeden önceki şekli) Bu kanunda yazılı vergi mahremiyetine uymağa mecbur olan kimselerden bu mahremiyeti ihlal edenlere Türk Ceza Kanununun 198'inci maddesinde yazılı cezanın iki katı hükmolunur. Bu ceza iki aydan az olmaz.

Suçları tekrerr edenler bir daha devlet hizmetinde kullanılmazlar.

Mükelleflerin Özel İşlerini Yapan Memurlar

Madde 363-

(5728 sayılı Kanunun 279 uncu maddesiyle değişen madde) Bu Kanunun 6 ncı maddesinin son fıkrası gereğince mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini yapmaları yasak edilen memurlardan bu yasağa aykırı harekette bulunanlar Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılır. Bu hareketlerle vergi ziyasına neden olunması halinde, kişiye ayrıca bu Kanunun 344 üncü maddesine göre vergi ziyai cezası kesilir.**(*)**

(*) (5728 sayılı Kanun ile değişmeden önceki şekli) Bu kanunun altıncı maddesinin son fıkrası gereğince mükelleflerin vergi kanunlarının uygulanması ile ilgili hesap, yazı ve sair özel işlerini yapmaları yasak edilen memurlardan bu yasağa aykırı harekette bulunanlar Türk Ceza Kanununun 240'ıncı maddesine göre ceza görürler. **(4369 sayılı Kanunun 81 nci maddesiyle değişen cümle Yürürlük;01.01.1999)**Bu hareketler kaçakçılık suçu cezasını gerektiren bir fiile iştihak mahiyetinde olduğu takdirde haklarında ayrıca bu Kanunun 344 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır.**(x)**

(x) (Değişmeden önceki şekli) Bu hareketler kaçakçılık cezasını gerektiren bir fiile iştihak veya yardım veya o fiili teşvik mahiyetinde olduğu takdirde haklarında ayrıca bu kanunun 338, 346 ve 347'nci maddeleri hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Vergi cezasının kesilmesi, ödenmesi ve kalkması

BİRİNCİ BÖLÜM

Ceza Kesme

Cezayı Gerektiren Olayın Tespiti

Madde 364-

Vergi cezalarını gerektiren olaylar vergi dairelerince veya yoklamaya ve vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından tespit olunur. Yoklama ve vergi incelemesi sırasında rastlanan, vergi cezasını gerektirici olayların, raporlarda gösterilmesi, delillerin kaybolması ihtimalinin bulunduğu hallerde bunların tutanakla tespit edilmesi mecburidir.

Ceza Kesme Yetkisi

Madde 365-

Vergi cezaları olayların ilgili bulunduğu vergi bakımından mükellefin bağlı olduğu vergi dairesi tarafından kesilir.

Damga Resmine ve pul ile alınan diğer vergilere müteallik olaylarda vergi cezasını kesecek vergi dairelerini Maliye Bakanlığı belli eder.

Ceza İhbarnamesi

Madde 366-

Kesilen vergi cezaları ilgililere (Ceza ihbarnamesi) ile tebliğ olunur.

Ceza ihbarnamesinde aşağıdaki bilgiler bulunur :

1. İhbarnamenin sıra numarası;

2. Tanzim tarihi;
3. İlgililerin soyadı, adı ve unvanı;
4. Varsa mükellef numarası; (Mükellef hesap numarası)
5. İlgilinin açık adresi;
6. Olayın izahı; (Kanunun madde ve fıkra numaraları gösterilmek ve mevcut deliller bildirmek suretiyle)
7. Olayın ilgili bulunduğu vergilendirme veya hesap dönemi;
8. Varsa cezanın ilgili bulunduğu vergiye ait ihbarnamenin tarih ve numarası;
9. Varsa tekerrür ve içtima durumu;
10. Vergi cezasının hesabı ve miktarı;
11. **(2686 sayılı Kanunun 39'uncu maddesiyle değişen bent)** Vergi mahkemesinde dava açma süresi.

Cezayı gerektiren olayın tespitine dair tutanak sureti ile inceleme raporunun birer örneği ihbarnameye bağlanır.

Bazı Kaçakçılık Suçlarının Cezalandırılmasında Usul
Madde 367-

(6009 sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle değişen fıkra Yürürlük; 01.01.2011)Yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların yardımcıları ve gelirler kontrolörleri ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili rapor değerlendirme komisyonunun mütalaasıyla vergi dairesi başkanlığı veya defterdarlık tarafından keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir. **(1)**

359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğine sair suretlerle ittıla hasıl eden Cumhuriyet başsavcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talep eder.

Kamu davasının açılması, inceleme neticesinin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesine talik olunur.

359 uncu maddede yazılı suçlardan dolayı cezaya hükmedilmesi, vergi ziyai cezası veya usulsüzlük cezalarının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.

Ceza mahkemesi kararları, bu Kanunun dördüncü kitabının ikinci kısmında yazılı vergi cezalarını uygulayacak makam ve mercilerin işlem ve kararlarına etkili olmadığı gibi, bu makam ve mercilerce verilecek kararlar da ceza hâkimini bağlamaz. **(2)**

(1) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) (5728 sayılı Kanunun 280 inci maddesiyle değişen madde) Yaptıkları inceleme sırasında 359 uncu maddede yazılı suçların işlendiğini tespit eden maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların yardımcıları ve gelirler kontrolörleri ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili vergi dairesinin bağlı bulunduğu vergi dairesi başkanlığının veya defterdarlığın mütalaasıyla, keyfiyetin Cumhuriyet başsavcılığına bildirilmesi mecburidir.

(2) (5728 sayılı Kanun ile değişmeden önceki şekli) (2686 sayılı Kanunun 40'ıncı maddesiyle değişen madde) Yaptıkları inceleme sırasında **(4369 sayılı Kanunun 81/A-20 nci maddesiyle değiştirilen ibare. Yürürlük; 01.01.1999)** 359 ve 360 ıncı maddelerde yazılı kaçakçılık veya iştirak suçlarını **(x)** tespit eden maliye müfettişleri, hesap uzmanları ile bunların muavinleri ve gelirler kontrolörleri **(4108 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen ibare.Yürürlük; 02.06.1995)** ile stajyer gelirler kontrolörleri tarafından doğrudan doğruya ve vergi incelemesine yetkili olan diğer memurlar tarafından ilgili vergi dairesinin bağlı bulunduğu **(4369 sayılı Kanunun 81/A-20 nci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük; 01.01.1999)** **(5615 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 04.04.2007)** vergi dairesi başkanlığının veya defterdarlığın **(xxxxx)** mütalaasıyla, **(xx)** keyfiyetin yetkili Cumhuriyet Savcılığına bildirilmesi mecburidir.

Yukarıda belirtilen kaçakçılık suçunun işlendiğine sair suretlerle ittıla hasıl eden Cumhuriyet Savcılığı hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını talebeder.

Amme davasının açılması, inceleme neticesinin Cumhuriyet Savcılığına bildirilmesine talik olunur.

(4369 sayılı Kanunun 82 nci maddesiyle değişen fıkra.Yürürlük; 01.01.1999) 359 ve 360 ıncı maddeler uyarınca uygulanan hapis cezaları, vergi ziyai cezası veya usulsüzlük cezalarının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez. **(xxx)**

Ceza mahkemesinden sadır olacak kararlar, bu kanunun dördüncü kitabının ikinci **(4369 sayılı Kanunun 81/A-20 nci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük; 01.01.1999)** kısmında **(xxxxx)** yazılı vergi cezalarını uygulayacak makam ve merciler muamele ve kararlarına müessir olmadığı gibi bu makam ve mercilerce ittihaz edilecek kararlarda ceza yargıcını bağlamaz.

Bazı kaçakçılık suçlarının cezalandırılmasında usul :

(x) Madde 367 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** 44'üncü maddenin 1-6 numaralı bentlerinde yazılı kaçakçılık suçlarını veya kaçakçılığa teşebbüs suçlarını

(xx) **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** defterdarlığın mütalaasıyla

(xxx) **(Değişmeden önceki şekli)** 359 ve 360'ıncı maddelerde uygulanan hapis cezası ile ticaret, sanat ve meslek icrasından mahrumiyet cezaları, kaçakçılık, ağır kusur, kusur

veya usulsüzlük cezalarının ayrıca uygulanmasına mani değildir.
(xxxx) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kısmının 1-3'üncü bölümlerinde

(****) (5615 Sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişmeden önceki şekli)defterdarlığın veya gelirler bölge müdürlüğünün

İKİNCİ BÖLÜM

Cezaların ödenmesi ve kalkması

Vergi Cezalarının Ödenme Zamanı

Madde 368-

(2686 sayılı Kanunun 41 inci maddesiyle değişen madde) Vergi cezaları:

1. Cezaya karşı vergi mahkemesinde dava açılmamışsa dava açma süresinin bittiği tarihten;
2. Cezaya karşı dava açılmışsa, vergi mahkemesi kararı üzerine vergi dairesince düzenlenecek ihbarnamenin ilgiliye tebliğ tarihinden;

Bağlayarak bir ay içinde ödenir.

(4444 sayılı Kanunun 14/B-2 maddesiyle kaldırılmıştır Yürürlük; 14.8.1999)(***)

(***) (Kaldırılmadan önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük: 1.1.2003) Şu kadar ki; dava konusu yapılan vergi ziyaı cezasına, dava açma süresinin sonundan yargı kararının idareye tebliğ tarihine kadar geçen süreler için 112 nci maddede belirtilen usul ve oranda gecikme faizi hesaplanır ve cezanın ödeme süresi içinde ödenir.

Yanılma ve görüş değişikliği(*)

Madde 369-

(6009 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle değişen madde Yürürlük; 01.08.2010)Yetkili makamların mükellefin kendisine yazı ile yanlış izahat vermiş olmaları veya bir hükmün uygulanma tarzına ilişkin bir içtihadın değişmiş olması halinde vergi cezası kesilmez ve gecikme faizi hesaplanmaz.

Bir hükmün uygulanma tarzı hususunda yetkili makamların genel tebliğ veya sirkülerde değişiklik yapmak suretiyle görüş ve kanaatini değiştirmesi halinde, oluşan yeni görüş ve kanaate ilişkin genel tebliğ veya sirküler yayımlandığı tarihten itibaren geçerli olup, geriye dönük olarak uygulanamaz. Şu kadar ki, bu hüküm yargı mercileri tarafından iptal edilen genel tebliğ ve sirküler hakkında uygulanmaz.(**)

(*) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)Yanılma

(**) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)(2365 sayılı Kanunun 88 inci maddesiyle değişen hüküm) Aşağıda yazılı hallerde vergi cezası kesilmez:

1. (2365 sayılı Kanunun 88'inci maddesiyle değişen bent) Yetkili makamların mükellefin kendisine yazı ile yanlış izahat vermiş olmaları;
2. Bir hükmün uygulanma tarzı hususunda yetkili makamların görüş ve kanaatini değiştirmiş veya bu hükme ait bir içtihadın değişmiş olması.

Cezalandırılmayacak Olan Şekle Ait Usulsüzlükler

Madde 370-

(2365 sayılı Kanunun 89'uncu maddesiyle kaldırılmıştır.)

Pişmanlık ve Islah

Madde 371-

(5728 sayılı Kanunun 281 inci maddesiyle değişen madde) Beyana dayanan vergilerde vergi ziyaı cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerle bunların işlenişine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi hâlinde, haklarında aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla vergi ziyaı cezası kesilmez.

1. Mükellefin keyfiyeti haber verdiği tarihten önce bir muhbir tarafından her hangi resmi bir makama dilekçe ile veya şifahi beyanı tutanakla tevsik edilmek suretiyle haber verilen husus hakkında ihbarda bulunulmamış olması (Dilekçe veya tutanağın resmi kayıtlara geçirilmiş olması şarttır.).
2. Haber verme dilekçesinin yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde her hangi bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirildiği günden evvel (Kaçakçılık suçu teşkil eden fiillerin işlendiğinin tespitinden önce) verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması.
3. Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin mükellefin haber verme dilekçesinin verildiği tarihten başlayarak onbeş gün içinde tevdi olunması.
4. Eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının mükellefin keyfiyeti haber verme tarihinden başlayarak onbeş gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi.
5. Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödemenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlarla birlikte haber verme tarihinden başlayarak onbeş gün içinde ödenmesi.

Bu madde hükümleri, emlak vergisi ile ilgili olarak uygulanmaz.(**)

(*) (5728 sayılı Kanun ile değişmeden önceki şekli) (2365 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesiyle değişen fıkra) Beyana dayanan vergilerde **(4369 sayılı Kanunun 81/A-21 inci maddesiyle değiştirilen ibare. Yürürlük ; 01.01.1999)** vergi ziyai cezasını gerektiren **(360 ıncı maddede yazılı iştirak şeklinde yapılanlar dahil)(x)** kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber veren mükelleflere aşağıda yazılı kayıt ve şartlarla **(4369 sayılı Kanunun 81/A-21 inci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük ; 01.01.1999)** vergi vergi ziyai cezası kesilmez.**(xx)**

1. Mükellefin keyfiyeti haber verdiği tarihten önce bir muhbir tarafından herhangi resmi bir makama dilekçe ile veya şifahi beyanı tutanakla tevsik edilmek suretiyle haber verilen husus hakkında ihbarda bulunulmamış olması (Dilekçe veya tutanağın resmi kayıtlara geçirilmiş olması şarttır.)
2. **(2455 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen bent)** Haber verme dilekçesinin yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde herhangi bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirildiği günden evvel **(4369 sayılı Kanunun 81/A-21 inci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük ; 01.01.1999)** (kaçakçılık suçu teşkil eden fiillerin işlendiğinin tespitinden önce)**(xxx)** verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması;
3. Hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin mükellefin haber verme dilekçesinin verildiği tarihten başlayarak 15 gün içinde tevdi olunması;
4. Eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının mükellefin keyfiyeti haber verme tarihinden başlayarak 15 gün içinde tamamlanması veya düzeltilmesi;
5. **(3239 sayılı Kanunun 30'uncu maddesiyle değişen bent)** Mükellefçe haber verilen ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, ödenmenin geciktiği her ay ve kesri için, 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen nispette uygulanacak gecikme zammı oranında bir zamlı birlikte haber verme tarihinden başlayarak 15 gün içinde ödenmesi. **(2365 sayılı Kanunun 90'ıncı maddesiyle değişen fıkra)** Yukarıdaki şartların yerine getirilmesi halinde **(4369 sayılı Kanunun 81/A-21 inci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük ; 01.01.1999)** kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında 360 ıncı madde hükmü**(xxxx)** uygulanmaz. **(2365 sayılı Kanunun 90'ıncı maddesiyle eklenen fıkra)** Bu madde hükmü Emlak Vergisinde uygulanmaz.

Pişmanlık ve ıslah

(x) Madde 371 _ (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kaçakçılık (338, 346 ve 347'nci maddelerde yazılı şekilde yapılanlar dahil) ağır kusur ve kusur mahiyetindeki **(xx) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezaları kesilmez **(xxx) (Değişmeden önceki şekli)** 2. **(2455 sayılı Kanunun 4'üncü maddesiyle değişen bent)** Haber verme dilekçesinin yetkili memurlar tarafından mükellef nezdinde herhangi bir vergi incelemesine başlandığı veya olayın takdir komisyonuna intikal ettirildiği günden evvel (Kaçakçılığa teşebbüs halinde bu suçun tesbit edildiği günden evvel) verilmiş ve resmi kayıtlara geçirilmiş olması;

(xxxx) (İbarenin değiştirilmeden önceki şekli) kaçakçılık ve kaçakçılığa teşebbüs fiillerini işleyenler hakkında 338, 346 ve 347'inci madde hükümleri

Ölüm

Madde 372-

Ölüm halinde vergi cezası düşer.

Mücbir Sebepler

Madde 373-

Bu kanunda yazılı mücbir sebeplerden herhangi birinin vukua geldiği malum ise veya tevsik ve ispat olunursa vergi cezası kesilmez.

Ceza Kesmede Zamanasıımı

Madde 374-

Aşağıda yazılı süreler geçtikten sonra vergi cezası kesilmez.

1. **(2686 sayılı Kanunun 42'inci maddesiyle değişen bent) (4369 sayılı Kanunun 81/A-22 nci maddesiyle değiştirilen ibare.Yürürlük;01.01.1999)** Vergi ziyai cezasında**(*)** cezanın bağlı olduğu vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın birinci gününden; 353 ve mükerrer 355'inci maddeler uyarınca kesilecek usulsüzlük cezalarında, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak beş yıl (114'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü ceza zamanasını için de geçerlidir.);

2. Usulsüzlükte, usulsüzlüğün yapıldığı yılı takip eden yılın birinci gününden başlayarak iki yıl;

(4369 sayılı Kanunun 81/A-22 nci maddesiyle değişen fıkra.Yürürlük;01.01.1999) Ancak 336 ncı madde hükmüne göre vergi ziyai cezası ile usulsüzlüğün birleşmesi halinde kesilecek ceza, vergi ziyai cezası için belli edilen zamanasını süresi içinde kesilir.**(**)**

Bu süreler içinde ceza ihbarnamesi tebliğ edilmekle zamanasını kesilmiş olur.

Ceza kesmede zamanasıımı:

(*) Madde 374 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Kusur, ağır kusur ve kaçakçılık cezalarından

()** **(Değişmeden önceki şekli) (2455 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen fıkra)** Ancak 336'ıncı madde hükmüne göre kaçakçılık, ağır kusur veya kusur ile usulsüzlüğün birleşmesi hallerinde kesilecek ceza, kaçakçılık, ağır kusur veya kusur cezaları için belli edilen zamanasını süresi içinde kesilir.

Vergi Cezalarında Yapılan Hatalar

Madde 375-

Vergi cezalarında yapılan hatalar, bu kanunda vergi hataları için belli edilen usul ve şartlara göre düzeltilir.

Vergi Ziyai, Usulsüzlük ve Özel Usulsüzlük Cezalarında İndirme

Madde 376-

(4369 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle değişen madde) İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi veya vergi farkını ve aşağıda gösterilen indirimlerden arta kalan vergi ziyai, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarını mükellef veya vergi sorumlusu ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse:

1. Vergi ziyaı cezasında birinci defada yarısı, müteakiben kesilenlerde üçte biri,
2. Usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezalarının üçte biri,

İndirilir.

Mükellef veya vergi sorumlusu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezasını yukarıdaki yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

Yukarıdaki hükümler vergi aslına tabi olmaksızın kesilen usulsüzlük cezaları hakkında da uygulanır. (*)

(*) Kaçakçılık, ağır kusur, kusur, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarında indirme:

Madde 376 _ **(Değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 31'inci maddesiyle değişen madde)** Re'sen veya ikmalen tarh edilen vergi veya vergi farkını ve aşağıda gösterilen indirimlerden artakalan kaçakçılık, ağır kusur, kusur, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarını mükellef veya vergi sorumlusu ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine müracaatla vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda zikredilen neviden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse:

1. Kaçakçılık, ağır kusur veya kusur dolayısıyla kesilen cezanın birinci defada yarısı;
2. Müteakiben kesilen cezaların üçte biri;
3. Usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezasının üçte biri;

İndirilir.

Mükellef veya sorumlu ödeyeceğini bildirdiği vergi ve vergi cezası farkını yukarıdaki yazılı süre içinde ödemez veya dava konusu yaparsa bu madde hükmünden faydalandırılmaz.

Yukarıdaki hükümler vergi aslına tabi olmaksızın kesilen usulsüzlük cezaları hakkında da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen bölüm.)

Uzlaşma

Uzlaşmanın Konusu, Kapsamı, Komisyonlar ve Şekli

Ek Madde 1-

(4369 sayılı Kanunun 18 nci maddesiyle değişen madde Yürürlük: 1.1.1999) (4444 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 14.8.1999) Mükellef tarafından, ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi ziyaı cezalarının **(5736 sayılı kanunun 6 ncı maddesiyle değişen ibare)(359 uncu maddede yazılı fiillerle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilen vergi ve kesilen ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilen ceza hariç)(***)** tahakkuk edecek miktarları konusunda^(**) vergi ziyasına sebebiyet verilmesinin kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten ya da 369 uncu maddede yazılı yanılmadan kaynaklandığının veya bu Kanunun 116, 117 ve 118 inci maddelerinde yazılı vergi hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunduğu veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun ileri sürülmesi durumunda, idare bu bölümde yer alan hükümler çerçevesinde mükellefler ile uzlaşabilir. Uzlaşma konusu verginin matrah farkları itibariyle bölünebildiği durumlarda uzlaşma sadece toplam matrah farkının bu bölümüne isabet eden vergi kısmı için de yapılabilir. Uzlaşma talebi vergi ihbarnamesinin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde yapılır. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz. Uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağa idarenin nihai teklifi yazılır. Mükellef dava açma süresinin sonuna kadar teklif edilen vergi ve cezayı kabul ettiğini yazılı olarak bildirirse bu takdirde uzlaşma sağlanmış sayılır. Mükellef, uzlaşma görüşmelerinde, bağlı olduğu meslek odasından bir temsilci ve 3568 sayılı Kanuna göre kurulan meslek odasından bir meslek mensubu bulundurabilir.

Sürekli, geçici ve merkezi uzlaşma komisyonlarının teşkili, uzlaşmaya müracaat etmeye yetkili olanların belirlenmesi, uzlaşmanın şekli, uzlaşmaya konu edilebilecek vergi, resim ve harçların belirlenmesi, uzlaşma komisyonlarının yetkileri, uzlaşmanın yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. İl özel idareleri ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar için bu yönetmelik İçişleri Bakanlığınca hazırlanır. (*)

(*) Uzlaşmanın mevzuu

Ek Madde 1 _ **(Değişmeden önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde) (4008 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle değişen fıkra)** İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerle bunlara ilişkin vergi cezalarının tahakkuk edecek miktarları mevzuunda; idare, bu bölümde yer alan hükümler dairesinde mükellefler veya cezaya muhatap olanlarla aşağıda yazılı hususlarda uzlaşabilir. Ancak, kaçakçılık suçu cezası kesilen tarhiyata ilişkin vergi ve ceza uzlaşma mevzuu yapılamaz.

1. Tarhiyatta, bu kanunun 116, 117 ve 118'inci maddelerinde yazılı vergi hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunması,
2. Tarhiyatta, bu kanunun 369'uncu maddesinde yazılı şekillerde yanılma halinin mevcut olduğunun mükellef veya ceza muhatabı tarafından iddia edilmesi,
3. Vergi ziyasına sebebiyet verilmesinin veya usulsüzlük fiilinin işlenmesinin; mükellef veya ceza muhatabı tarafından, kanun hükümlerine gereği kadar nüfuz edememekten ileri geldiğinin iddia olunması,
3. Vergi ziyasına sebebiyet verilmesinin veya usulsüzlük fiilinin işlenmesinin; mükellef veya ceza muhatabı tarafından, kanun hükümlerine gereği kadar nüfuz edememekten ileri geldiğinin iddia olunması,
4. Müphem, yoruma mütehammil bulunan hususlarda mükelleflerin ve cezaya muhatap olanların yanılmış bulunmaları,
5. **(2686 sayılı Kanunun 44'üncü maddesiyle değişen bent)** Tarhiyatı veya ceza kesmeyi gerektiren sebeplerin; vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ile

Danıştay veya Maliye Bakanlığı tarafından, mümasil hadiselerde başka yönden mütalaa edilmiş bulunması,

6. **(485 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen bent)** Gelir Vergisi Kanununda yer alan ortalama kar haddi ve gider esası hükümlerine göre vergi tarh olunmuşsa.

() (Değişmeden önceki şekli)** Mükellef tarafından, ikmalen, re'sen veya idarece yapılacak tarhiyatta,

(*) (Değişmeden önceki şekli)** (344 üncü maddenin üçüncü fıkrası uyarınca vergi ziyai cezası kesilen tarhiyata ilişkin vergi ve ceza hariç)

Uzlaşmanın Şümulü

Ek Madde 2-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(*)

(*) Uzlaşmanın şümulü:

Ek Madde 2 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde)** Bu kanunun birinci maddesinin şümulüne dahil vergi, resim ve harçlardan hangilerinde uzlaşma yoluna gidilebileceği Maliye Bakanlığınca tayin olunur.

Bu yetki, il özel idareleri ile belediyelere ait vergi, resim ve harçlar için İçişleri Bakanlığınca kullanılır.

Uzlaşma Komisyonları

Ek Madde 3-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(*)

(*) Uzlaşma komisyonları:

Ek Madde 3 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde)** Uzlaşma komisyonları;

1. Genel bütçeye giren, vergi, resim ve harçlar için, illerde defterdarın veya tevkil edeceği zatın başkanlığında gelir müdürü ile varsa alakalı vergi dairesinin müdürünün (Müstakil vergi dairesi yoksa gelir memurları arasından defterdarlıkça seçilecek birinden); ilçelerde malmüdürünün (Varsa müstakil vergi dairesi müdürünün) başkanlığında vergi memurlarından ikisinden;

2. İl özel idareleri bütçesine giren vergi, resim ve harçlar için illerde özel saymanlık müdürünün (Olmayan yerlerde gelir memurunun) ilçelerde özel saymanlık gelir memurunun başkanlığında illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından seçilecek iki üye; belediye bütçesine giren vergi, resim ve harçlar için belediye başkanlarının başkanlığında belediye encümenlerince seçilecek iki üyeden;

Müteşekkil üçer üyeden kurulur.

Bu komisyonlar üyelerinin tamamının katılmasıyla toplanırlar ve ekseriyetle karar verirler.

Komisyonların uzlaşabilecekleri en çok vergi veya cezanın miktarı Maliye Bakanlığınca tayin olunur. Maliye Bakanlığı, muayyen vergi, resim ve harçlarla bunlarla ilgili cezalarda uzlaşma yetkisini münhasıran il komisyonlarına verebilir. (Bu fıkradaki yetki özel idareler ile belediyeler komisyonları için İçişleri Bakanlığınca kullanılır.)

(2791 sayılı Kanunun 12'nci maddesiyle değişen fıkra) Maliye Bakanlığı lüzum gördüğü mahallerde birden fazla muvazzaf ve gayrimuvazzaf uzlaşma komisyonları ile ortalama kar haddi ve gider esasları ile ilgili uzlaşma taleplerinin incelenmesi için ayrı uzlaşma komisyonları teşkil ve bu komisyonların kimlerden terekkep edeceğini tayin edebilir.

(2365 sayılı Kanunun 93'üncü maddesiyle eklenen fıkra) Maliye Bakanlığı, mahalli komisyonlara verilen yetki sınırlarını aşan her türlü vergi ve cezada uzlaşmak üzere, merkezi uzlaşma komisyonları kurmaya yetkilidir. Bu komisyonların başkan ve üyelerinin seçilmesi ile çalışma şartlarına ait esaslar Maliye Bakanlığınca tespit edilir.

Uzlaşma Talebi

Ek Madde 4-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(*)

(*) Uzlaşma talebi:

Ek Madde 4 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde)** Uzlaşma için mükellef veya cezaya muhatap olanın bizzat veya resmi vekaletini haiz vekili vasıtasıyla (Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kanuni temsilcileri marifetiyle) ve yazı ile yetkili uzlaşma komisyonuna başvurmaya şarttır.

(3239 sayılı Kanunun 32'nci maddesiyle değişen fıkra) Uzlaşma talebi mükellef veya cezaya muhatap olanlar için vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliği tarihinden itibaren 30 gün içinde yapılır.

Re'sen tarhiyatta ilgili vergi dairesi, aynı süre içinde, herhangi bir taahhüdü tazammun etmemek kaydıyla, mükellefi veya cezanın muhatabını uzlaşma talebinde bulunmaya davet edebilir.*)

Uzlaşma Talebinin Tetkiki

Ek Madde 5-

(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.)(*)

(*) Uzlaşma talebinin tetkiki:

Ek Madde 5 _ **(Kaldırılmadan önceki şekli) (205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde)** Uzlaşma komisyonları uzlaşma müzakeresine başlamadan önce;

1. Talebin dördüncü ek maddeye uygun şekilde ve müddeti içinde yapıp yapılmadığını,

2. Uzlaşmanın komisyonun yetkisi içinde bulunup bulunmadığını,

İnceler.

Talebin usulüne uygun şekilde yapılmadığını veya uzlaşmanın yetkisi dışında bulunduğunu tesbit ederse esasa geçmeden talebi reddeder.

Talebin usule uygun şekilde yapıldığının ve komisyonun yetkisi içinde bulunduğunun anlaşılması halinde mükellefin veya adına ceza kesilenin de bulunacağı bir celsede meselenin esasını tetkik eder. Uzlaşma ile ilgili olarak yapılacak görüşmelere katılması için mükellefe veya cezaya muhatap olana; görüşmenin tarihi ile yapılacağı yer ve saat uzlaşma komisyonu tarafından yazı ile ve en az on gün evvelinde bildirilir. Bu şekilde yapılacak müzakereler sonunda uzlaşma vaki olduğu takdirde keyfiyet bir tutanak ile tesbit ve iş bu tutanak komisyon başkan ve üyeleri ile mükellef veya adına ceza kesilen tarafından imza olunur. Bu varakanın bir nüshası ilgiliye derhal verilir, bir nüshası da üç gün içinde vergi dairesine gönderilir.

Uzlaşma temin edilemediği takdirde (mükellefin veya adına ceza kesilenin uzlaşma komisyonunun davetine icabet etmemesi, komisyona geldiği halde uzlaşma tutanağını imzalamaması veya bu tutanağı ihtirazi kayıtla imzalamak istemesi halinde de uzlaşma temin edilememiş sayılır.) Komisyonca bu hususu belirtmek üzere tanzim olunacak tutanağın birer nüshası üç gün içinde vergi dairesine ve ilgiliye tebliğ olunur. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi hallerinde, aynı vergi veya ceza için yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Bu maddede yazılı işlemler mükellef veya adına ceza kesilenin resmi vekaletini haiz vekili tarafından da yapılabilir.

Uzlaşma Komisyonu Muamelelerinin Kesinliği

Ek Madde 6-

(205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde) (4369 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle değiştirilen

ibare) Uzlaşma komisyonlarının tutacakları(*) uzlaşma tutanakları kesin olup gereği vergi dairelerince derhal yerine getirilir.

(2686 sayılı Kanunun 46'ncı maddesiyle değişen fıkra) Mükellef veya adına ceza kesilen; üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit olunan hususlar hakkında dava açamaz ve hiçbir mercie şikayette bulunamaz.

(*) Ek Madde 6 _ **(İbarenin değiştirilmeden önceki şekli)** Uzlaşma komisyonlarının ek 5'inci maddeye göre tutacakları

Uzlaşma ve Vergi Mahkemelerinde Dava Açma

Ek Madde 7-

(2686 sayılı Kanunun 47'nci maddesiyle değişen madde) Müddeti içinde uzlaşma talebinde bulunan mükellef veya ceza muhatabı uzlaşma talep ettiği vergi veya ceza için, ancak uzlaşma vaki olmadığı takdirde dava açma yoluna gidebilir.

Mükellef veya ceza muhatabı aynı vergi veya ceza için uzlaşma talebinden önce dava açmışsa dava, uzlaşma işleminin sonuca bağlanmasından önce vergi mahkemelerince incelenmez; herhangi bir sebeple incelenir ve karara bağlanırsa bu karar hükümsüz sayılır.

Uzlaşmanın vaki olması halinde mükellef, üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya (bunlardan birisi üzerinde uzlaşılmış olsa dahi her ikisine); adına sadece ceza kesilmiş bulunan, üzerinde uzlaşılan işbu cezaya karşı dava açamaz.

Uzlaşmanın vaki olmaması halinde mükellef veya ceza muhatabı; tarhedilen vergiye veya kesilen cezaya, uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağın kendisine tebliğinden itibaren genel hükümler dairesinde ve yetkili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilir. Bu takdirde, dava açma müddeti bitmiş veya 15 günden az kalmış ise bu müddet tutanağın tebliği tarihinden itibaren 15 gün olarak uzar.

Uzlaşmanın vaki olmaması halinde, yukarıdaki ikinci fıkra uyarınca durdurulmuş olan davanın görülmesine, keyfiyetin vergi dairesince işarı üzerine vergi mahkemesinde devam olunur.

Ödeme

Ek Madde 8-

205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde) Uzlaşma konusu yapılan vergi ve cezalar;

1. Uzlaşma vaki olduğu takdirde, uzlaşma tutanağı vergi ve cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanlar uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde;

2. **(2686 sayılı Kanunun 48'inci maddesiyle değişen bent)** Uzlaşma vaki olmadığı takdirde, bu kanunun 112 ve 368'inci maddeleri hükümleri ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27'nci maddesinin 8 numaralı bendi hükmü dairesinde;

Ödenir.

Uzlaşma ve Cezalarda İndirme

Ek Madde 9-

(205 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle eklenen madde) Bu bölüm uyarınca üzerinde uzlaşılan vergi ve cezalar hakkında 376'ncı madde hükümleri; hakkında 376'nci madde hükümleri uygulanan vergi ve cezalar için bu bölüm hükümleri uygulanmaz. Ancak, ceza muhatabının, uzlaşma tutanağını imzalayınca kadar uzlaşma talebinden vazgeçtiğini beyanla hadiseye 376'nci maddenin uygulanmasını istemek hakkı mahfuzdur.

Tüzük

Ek Madde 10-

(3946 sayılı Kanunun 38/1-c maddesiyle kaldırılan madde.Yürürlük; 1.1.1994)

Tarhiyat Öncesi Uzlaşma

Ek Madde 11-

(3239 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen madde)(*) (4444 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle değişen fıkra. Yürürlük; 14.8.1999)Maliye Bakanlığı, vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergilerle kesilecek cezalarda **(5736 sayılı kanunun 6 ncı maddesiyle değişen ibare)(359 uncu maddede yazılı fiillerle vergi ziyaına sebebiyet verilmesi halinde tarh edilecek vergi ve kesilecek ceza ile bu fiillere iştirak edenlere kesilecek ceza hariç)(***)** tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir. (**)

Tarhiyattan önce uzlaşmaya varılması halinde tutanakla tespit edilen bu husus hakkında dava açılmaz ve hiçbir mercie şikâyetle bulunulamaz. **(3505 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen hüküm)** Uzlaşılan vergi miktarı üzerinden, bu Kanunun 112'nci maddesine göre gecikme faizi hesaplanır.

Tarhiyat öncesi uzlaşmanın temin edilememiş veya uzlaşma müzakeresinde uzlaşmaya varılamamış olması halinde mükellefler veya ceza muhatabı olanlar verginin tarhından ve cezanın kesilmesinden sonra uzlaşma talep edemezler.

Tarhiyat öncesi uzlaşmaya ilişkin esas ve usuller Yönetmelikte belirtilir.

(*) Ek Madde 11 _ **(Değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen madde) (4008 sayılı Kanunun 22'nci maddesiyle değişen fıkra)** Maliye Bakanlığı; vergi incelemesine dayanılarak salınacak vergilerle kesilecek cezalarda tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir. Ancak; inceleme sonucunda kaçakçılık cezalı tarhiyat yapılmasını gerektiren tespitler nedeniyle salınacak vergi ve kesilecek kaçakçılık suçu cezası tarhiyat öncesi uzlaşma mevzuu yapılamaz.

(**) **(Değişmeden önceki şekli) (4369 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle değişen fıkra Yürürlük: 1.1.1999)** Maliye Bakanlığı vergi incelemesine dayanılarak tarh edilecek vergilerde tarhiyat öncesi uzlaşma yapılmasına izin verebilir.

(***) **(Değişmeden önceki şekli) (344 üncü maddenin üçüncü fıkrası uyarınca vergi ziyaı cezası kesilecek tarhiyata ilişkin vergi ve ceza hariç)**

Ücretlilere Vergi İadesinde Uzlaşma
Ek Madde 12-

(3239 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen madde) 2978 sayılı Ücretlilere Vergi İadesi Hakkında Kanunun 6'ncı maddesi uyarınca kesilen cezalar uzlaşma mevzuuna dahildir.

Gelir İdaresini Geliştirme Fonu
Ek Madde 13-

(3418 sayılı Kanunun 32'nci maddesiyle eklenen madde. Yürürlük ; 31.03.1988) 1. (4684 sayılı Kanunun 15/D maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra. Yürürlük; 01.01.2002)

2. **(4684 sayılı Kanunun 15/D maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra. Yürürlük; 01.01.2002)**

3. **(4684 sayılı Kanunun 15/D maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra. Yürürlük; 01.01.2002)**

4. **(3946 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişen ibare) Maliye Bakanı: (3)**

a) **(570 sayılı K.H.K.nin 12'nci maddesiyle yeniden değişen bent. Yürürlük; 15.04.1997) (5234 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen ibare . Yürürlük; 21.09.2004)** Maliye Bakanlığı ile bağlı kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele (bağlı kuruluşların kadro karşılığı sözleşmeli personeli hariç) en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) (4315 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 30.06.1997) %200'ünü geçmemek üzere ödeme yaptırmaya;

b) **(4842 sayılı Kanunun 36/9 maddesiyle değişen ibare Geçerlilik; 01.04.2003, Yürürlük; 24.04.2003) Maliye Bakanlığı (5435 sayılı Kanunun 34/4 maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük, 16.05.2005) ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışan (sözleşmeli olarak istihdam edilenler dahil) personele, normal mesai gün ve saatleri dahilinde, daire dışında yapılan çalışmalarda, aylık toplam (4842 sayılı Kanunun 36/9 maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik; 01.04.2003, Yürürlük; 24.04.2003) 100 saati geçmemek üzere, dışarıda geçirilen her bir saat için, karşılığı genel bütçeden ödenen fazla mesai ücreti esas alınmak suretiyle, bu ücretin (4842 sayılı Kanunun 36/9 maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik; 01.04.2003, Yürürlük; 24.04.2003) üç katını aşmayacak şekilde ek ödeme yaptırmaya;**

c) **(4842 sayılı Kanunun 36/9 maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik; 01.04.2003, Yürürlük; 24.04.2003) Maliye Bakanlığı (5345 sayılı Kanunun 34/4 maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük; 16.05.2005) ile Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra (5234 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 21.09.2004) teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile sözleşmeli personele ayda (4842 sayılı Kanunun 36/9 maddesiyle değişen ibare. Geçerlilik; 01.04.2003, Yürürlük; 24.04.2003) 100 saati aşmayacak şekilde yaptırılacak ek fazla mesai karşılığında, fazla mesainin yaptırıldığı saatler, çalışma mahalleri, çalışmaları resmi tatil ve bayram günlerinde yaptırılması gibi hususlar dikkate alınmak suretiyle, Genel Bütçeden ödenen fazla mesai ücretinin beş katını aşmayacak şekilde, saat başına farklı mesai ücreti tespitine,**

d) **(4731 sayılı Kanunun 4/G maddesiyle eklenen bent. Yürürlük; 30.12.2001)** Şehirler arası yollarda yapılacak vergi denetimlerine yardımcı olmak üzere görevlendirilen güvenlik görevlilerine de bu esaslar dahilinde fazla çalışma ücreti ödenmesine,

Yetkilidir.

Ek ödemelerde 657 sayılı Devlet memurları Kanununun aylıklara ilişkin hükümleri uygulanır.

(3946 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen hüküm. Yürürlük; 30.12.1993) Görev yapılan birim ve iş hacmi, görev mahalli, görevin önem ve güçlüğü, personelin sınıfı, kadro unvanı, derecesi ve atanma biçimi gibi kriterlere göre yapılacak ek ödemelerin farklı miktarları ve ödemeye ilişkin usul ve esasları Maliye Bakanı tarafından tespit edilir.

(3946 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle eklenen hüküm. Yürürlük; 30.12.1993) Yukarıda belirtilen esaslar dahilinde yapılacak ödemeler Gelir Vergisine tabi tutulmaz. (4684 sayılı Kanunun 15/D maddesiyle eklenen cümle.Yürürlük; 01.01.2002) Bu ödemeler bütçeden karşılanır. Bağlı kuruluşlar personeline yapılacak ödemelerin belirlenmesinde, bunlara ödenmekte olan ikramiye, fazla mesai ücreti gibi farklı ödemeler ile diğer imkanlar dikkate alınır ve bağlı kuruluş bütçelerinden ödenir.

(5234 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle eklenen paragraf. Yürürlük; 21.09.2004) Bu madde kapsamında bulunan personele yapılan ikramiye, teşvik primi, teşvik ödemesi, döner sermaye katkı payı ödemeleri, döner sermaye gelirlerinden yapılan ek ödemeler ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca ödenen tutarlar ile Maliye Bakanlığınca belirlenecek benzeri ödemelerin net tutarları, bu madde kapsamında yapılan ek ödemenin aylık net tutarından mahsup edilir. Mahsuba ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir. Bu ödeme ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzeri ödemelerin hesabında dikkate alınmaz.

5. (4684 sayılı Kanunun 15/D maddesiyle yürürlükten kaldırılan fıkra.Yürürlük; 01.01.2002)

Bu Fon'un kullanılma usul ve esasları ile Fon'a ilişkin diğer usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

BEŞİNCİ KİTAP

(2686 Sayılı Kanunun 49'uncu maddesiyle değişen başlık)

Vergi davaları

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Vergi Mahkemesinde Dava Açmaya Yetkili Olanlar

Madde 377-

(2686 sayılı Kanunun 50'nci maddesiyle değişen madde) Mükellefler ve kendilerine vergi cezası kesilenler, tarh edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi mahkemesinde dava açabilirler.

Vergi dairesi tadilat ve takdir komisyonları tahmin ve takdir olunan matrahlara karşı vergi mahkemesinde dava açabilir.

Belediyelerde dava açma yetkisini belediye adına varidat müdürü, olmayan yerlerde hesap işleri müdürü veya o görevi yapan kullanır.

(5615 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişen fıkra Yürürlük; 04.04.2007)Vergi dairesi başkanlıkları ile vergi daireleri, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca belirlenen tutarları aşan davalarda Gelir İdaresi Başkanlığının (İl özel idareleri ile belediyeler, valilerin) muvafakatını almadan vergi mahkemesi kararları aleyhine temyiz yoluna gidemezler. (*)

(5615 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişen fıkra Yürürlük; 04.04.2007)Gelir İdaresi Başkanlığı, tespit edeceği hadlerle sınırlı olmak şartıyla, muvafakat verme yetkisini vergi dairesi müdürlüklerinin taraf bulunduğu davalar için vergi dairesi başkanlıklarına ve/veya defterdarlıklara devredebilir. (**)

(*) (5615 Sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle değişen fıkra) Vergi daireleri Maliye ve Gümrük Bakanlığının, (İl özel idareleriyle belediyeler valilerin) muvafakatını almadan vergi mahkemelerinin kararları aleyhine Danıştayda temyiz davası açamazlar.

() (5615 Sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 34 üncü maddesiyle eklenen fıkra)** Ancak; Maliye ve Gümrük Bakanlığı tespit edeceği hadlerle sınırlı olmak şartıyla, muvafakat verme yetkisini defterdarlıklara devredebilir.

Dava Konusu

Madde 378-

(2686 sayılı Kanunun 51'inci maddesiyle değişen madde) Vergi mahkemesinde dava açabilmek için verginin tarh edilmesi, cezanın kesilmesi, tadilat ve takdir komisyonları kararlarının tebliğ edilmiş olması; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin yapılmış ve ödemeyi yapan tarafından verginin kesilmiş olması lazımdır.

Mükellefler beyan ettikleri matrahlara ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu kanunun vergi hatalarına ait hükümleri mahfuzdur.

Mukerrer Madde 378-

(2791 sayılı Kanunun 13'üncü maddesiyle eklenen madde) Danıştay ve Vergi Mahkemelerinde yapılacak duruşmalarda, iddia ve savunmanın gerekli kıldığı hallerde, mahkeme vergi davasına konu olan tarhiyatın dayanağı incelemeyi yapmış bulunan inceleme elemanları ile, mükellefin duruşmada hazır bulundurduğu malî müşaviri veya muhasebecisini de dinler.

(2577 sayılı Kanunun 63'üncü maddesiyle kaldırılmıştır.)

Madde 379-412-

(2577 sayılı Kanunun 63'üncü maddesiyle kaldırılmıştır.)

Mükelleflerin izahat talebi(*)

Madde 413-

(6009 sayılı Kanunun 15 inci maddesiyle değişen madde Yürürlük; 01.08.2010)Mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığından veya bu hususta yetkili kıldığı makamlardan, vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında yazı ile izahat isteyebilir.

Gelir İdaresi Başkanlığı, kendisinden istenecek izahatı özgelge ile cevaplandırabileceği gibi, aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulamaya yön vermek ve açıklık getirmek üzere sirküler de yayımlayabilir.

Sirküler ve özgelgeler, Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde, Gelir İdaresi Başkanı veya tevkil edeceği bir başkan yardımcısının başkanlığında en az üç daire başkanından müteşekkil bir komisyon marifetiyle oluşturulur.

Söz konusu komisyonda oluşturulmuş sirküler veya özgelgeler ile konu, kapsam ve ilgili olduğu mevzuat bakımından tamamen aynı mahiyeti taşıyan bir hususta izahat talebinde bulunulması halinde, komisyon tarafından oluşturulan sirküler veya özgelgelere uygun olmak şartıyla Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı tarafından da özgelgeler verilebilir.

Sirküler ve vergi mahremiyetine ilişkin hükümler gözönünde bulundurulmak şartıyla özgelgeler, Gelir İdaresi Başkanlığına internet ortamında yayımlanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.**(**)**

(*) (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)Mükelleflerin İzahat Talebinde Bulunabilecekleri

() (6009 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli)** Mükellefler, Maliye Bakanlığından veya Maliye Bakanlığının bu hususta yetkili kıldığı makamlardan vergi durumları ve vergi uygulanması bakımından müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında izahat isteyebilirler.

Yetkili makamlar yazı ile istenecek izahatı **(4962 sayılı Kanunun 17/A-b maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 07.08.2003)**yazı ile veya sirkülerle**(1)** cevaplamak mecburiyetindedirler.

Alacakları cevaplara göre hareket eden mükelleflerin bu hareketleri cezayı istilzam etse dahi ceza kesilmez.

(1)(4962 sayılı Kanunla değişmeden önceki ibare) en kısa bir zamanda

Son Hükümler

Özel Kanunlardaki Hükümlerin Saklı Olduğu

Madde 414-

Özel kanunlarda 5432 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilen hallerde bu kanunun mezkur hükümlere tekabül eden maddeleri uygulanır.

Yetki

Mükerrer Madde 414-

(4369 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle değişen madde) Bu Kanunun; 104, mükerrer 115, 177, 352 (Kanuna bağlı cetvel), 353 ve 356 ncı maddelerinde yer alan maktu had ve miktarlar 1/1/1998 tarihi itibarıyla geçerli olan had ve tutarlarına, 232 nci maddesinde yer alan 1.000.000 lira, 15.000.000 liraya, 252 nci maddesinde yer alan yüz kuruş, 100.000 liraya, 313 üncü maddesinin son fıkrasında yer alan 500.000 lira, 50.000.000 liraya, 343 üncü maddesinde yer alan 100 ve 2.500 liralara yükseltilmiştir.

Maliye Bakanlığı; bu Kanunun 26, 35 ve 366 ncı maddelerinde yer alan tahakkuk fişi ile vergi ve ceza ihbarnamelerinin şekli ve ihtiva edeceği bilgilerde değişiklik yapmaya ve bunları vergi dairesi adına tanzim edecek olanları belirlemeye yetkilidir.

Bu Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş olan para ile ödenecek ceza miktarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan maktu had ve miktarların yüzde 5 ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bakanlar Kurulu, bu suretle tespit edilen had ve miktarları yarısına kadar artırmaya veya indirmeye, nispi hadleri ise iki katına kadar artırmaya veya yarısına kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine getirmeye yetkilidir.**(*)**

(*) Yetki:

Mükerrer Madde 414 _ **(Değişmeden önceki şekli) (3239 sayılı Kanunun 35'inci maddesiyle eklenen madde)** a) Bu Kanunun 26, 35 ve 366'ncı maddelerinde yer alan tahakkuk fişi ile vergi ve ceza ihbarnamelerinin şekli ve ihtiva edeceği bilgilerde değişiklik yapmaya ve bunları vergi dairesi adına tanzim edecek olanları belirlemeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı;

b) Bu Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş para ile ödenecek ceza miktarlarını on katına, nispi hadleri ise iki katına kadar ayrı ayrı artırmaya ve bunları kanuni seviyesine indirmeye Bakanlar Kurulu;

Yetkilidir.

c) **(3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunun; 104, Mükerrer 115, 177, 232, 252, Mükerrer 298, 313, 343, 344, 345, Mükerrer 347, 353, Mükerrer 355, 356 ve 361'inci maddeleri ile Kanuna bağlı usulsüzlük cezalarına ait cetvelde yer alan maktu had ve miktarlar 1.1.1993 tarihi itibarıyla geçerli olan had ve

tutarlarına yükseltilmiştir.

d) **(3946 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle eklenen bent)** Bu Kanunda yer alan maktu had ve miktarlar için (177'nci maddede yazılı maktu had ve miktarlar hariç) Bakanlar Kurulu (b) bendinde yer alan yetkisini kullanmadığı takdirde; her bir takvim yılında uygulanacak maktu had ve miktarlar, bir önceki yılda uygulanan maktu had ve miktarlara, bu yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artış yapılmak suretiyle tespit edilir. Bu suretle hesaplanan maktu had ve miktarlarda 10.000 lira kesirleri nazara alınmaz.

Kaldırılan Hükümler

Madde 415-

5432 sayılı Vergi Usul Kanunu ile bu kanunun bazı hükümlerini değiştiren 5815, 6094 ve 6935 sayılı kanunlar ile 5887 sayılı Harçlar Kanununun 116'ncı maddesi, 120'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları, 121'inci maddesinin dördüncü fıkrası ile 123'üncü maddesi, 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 9'uncu maddesinin (E) fıkrası, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 64'üncü maddesi, 6936 sayılı Hususi Otomobil Vergisi Kanununun 12'inci maddesi 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 15'inci maddesi diğer kanunların bu kanuna uymayan hükümleri kaldırılmıştır.

Mukerrer Madde 415-

(3418 sayılı Kanunun 42'nci maddesiyle kaldırılmıştır.)

Götürü Matrahlar

Gecici Madde 1-

5432 sayılı kanunun 40'ıncı maddesi mucibince tesbit edilip bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte vergi tarhına esas tutulmakta olan götürü matrahlar 1961 yılı vergileri için de uygulanır.

İlk Tatbik Yılında Komisyonların Teşkil ve Ödevleri

Gecici Madde 2-

Zirai kazançlar merkez ve il komisyonları bu kanunun yayınlandığı tarihten başlayarak en geç bir ay içinde, komisyon başkanlarının daveti üzerine kurulur.

Zirai kazançlar merkez komisyonuna Ziraat Odaları Birliği tarafından seçilecek temsilci, işbu birliğin teşekkül edeceği tarihe kadar Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği tarafından seçilir.

Merkez komisyonu, bu kanunun 46'ncı maddesinde mevzu bahis yönetmeliği ilk toplantı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde hazırlayarak yürürlüğe koyar.

Gecici Madde 3-

Kanunun ilk uygulama yılında, vergiye tabi çiftçilerin zirai kazançları, satış tutarlarına bakılmaksızın götürü gider usulüne göre tespit olunur.

Dileyenler, vergi dairesine, en geç, kanunun mer'iyete girdiği tarihten itibaren bir ay içinde ve yazılı olarak müracaatta bulunmak şartıyla, gerçek kazanç esasını ihtiyar edebilirler.

Gecici Madde 4-

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten veya sonraki yıllarda bilanço esasına göre Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefiyetine girecek olanlar açılış bilanço ve envanterini tanzim ederken işletmeye dahil iktisadi kıymetleri bu kanunun üçüncü kitabında yazılı hükümler dairesinde değerlendirirler. Maliyet bedeli ile değerlendirilmesi icap eden kıymetlerin bu bedeli bilinmiyorsa maliyet bedeli yerine mükelleflerin bizzat belli edecekleri alış emsal bedeli değerlemeye esas tutulur.

Vergi incelenmesi neticesinde alış emsal bedelinin fazla hesap edildiğinin anlaşılması halinde mükellef hakkında **(4369 sayılı Kanunun 81/A-23 maddesiyle değişen ibare Yürürlük: 1.1.1999)** vergi ziyai (*) ve usulsüzlük cezaları uygulanmaz.

(*) (Değişmeden önceki ibare) kusur

Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerin Değerlenmesi

Gecici Madde 5-

(205 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen madde) Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte veya müteakip yıllarda ticari, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla yeniden Gelir Vergisine girecek veya **(4369 sayılı Kanunun 81/A-24' üncü maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 01.01.1999)** basit usulden gerçek usule geçecek olan mükellefler ile öteden beri faaliyete devam eden serbest meslek erbabının (*) amortisman tabi iktisadi kıymetleri maliyet bedeli, maliyet bedeli bilinmiyorsa bizzat kendilerince alış tarihindeki rayice göre tahmin olunacak bedeli ile değerlendirir. Şu kadar ki, bu kıymetlerin alış tarihleri ile mükellefiyete giriş veya gerçek usule geçiş tarihi arasındaki yıllara ait amortismanlar tutarı bu değerden düşülür ve bakiyesinin amortismanına devam olunur. (**)

Mükellefçe tahmin olunacak bedelin fazla hesaplandığının tesbiti halinde bundan dolayı adına ceza kesilmez.

(*) (İbarenin değişmeden önceki şekli) götürü usulden **(zirai kazançlarda götürü gider usulü dahil)** gerçek usule geçecek mükelleflerin

()** Geçici Madde 5 _ **(Değişmeden önceki şekli)** **(205 sayılı Kanunun 24'üncü maddesiyle değişen madde)** Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte veya müteakip yıllarda ticari, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla yeniden Gelir Vergisine girecek veya götürü usulden (Zirai kazançlarda götürü gider usulü dahil) gerçek usule geçecek olan mükelleflerin amortisman tabi iktisadi kıymetleri maliyet bedeli, maliyet bedeli bilinmiyorsa bizzat kendilerince alış tarihindeki rayice göre tahmin olunacak bedeli ile değerlendirir. Şu kadar ki, bu kıymetlerin alış tarihleri ile mükellefiyete giriş veya gerçek usule geçiş tarihi arasındaki yıllara ait amortismanlar tutarı bu değerden düşülür ve bakiyesinin amortismanına devam olunur.

Ceza Hükümlerinin Şümulü

Gecici Madde 6-

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fiiller hakkında, bu fiillerin işlendiği tarihte 5432, 5815 ve 6094 sayılı

kanunların yürürlükte bulunan vergi cezalarına ve hileli vergi suçlarına müteallik hükümleriyle bu kanunun hükümlerinden hangisi mükellefin veya suçu işleyen kimsenin lehine ise o hüküm uygulanır.

Yukarıki fıkra hükmü bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kesilmiş olup da henüz kesinleşmemiş veya tahsil edilmemiş olan vergi cezalarıyla ceza mahkemelerince hükmolunan cezalara da şamildir.

Ceza İndiriminden Faydalanacak Olanlar

Gecici Madde 7-

Mükellef veya vergi sorumluları bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde vergi dairesine müracaatla itiraz süresi geçmiş veya henüz son bulmamış vergi ve cezaları için bu kanunun 376'ncı maddesindeki şartları yerine getirdikleri takdirde mezkur madde hükümlerinden faydalandırılırlar.

Kazanç Sayılmıyacak Farklar

Gecici Madde 8-

Bu kanunun 328 ve 329'uncu maddelerinin uygulanmasında 1945 yılının sonundan önce satın alınmış veya inşa ettirilmiş veyahut trampa yolu ile iktisabedilmiş olan gayrimenkuller ile bunların mütemmim cüzülerinin (Sabit tesisatta makinalar dahil) ve teferruatının ve gayrimenkul olarak tescil edilen hakların satışından ve bu mallar ve haklar için alınan sigorta tazminatından doğan farklar kazanç sayılmaz.

Bu Kanunun Belediye Vergi ve Resimlerine Uygulanacağı Tarih

Gecici Madde 9-

Belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında bu Kanunun vergi hatalarına ve bunların düzeltilmesine ve vergi ihtilaflarına müteallik hükümleri yayımı tarihinden ve diğer hükümleri 1 Ocak 1963 tarihinden başlayarak uygulanır.

Müdevver Mahsullerin Değerlenmesi

Gecici Madde 10-

(205 sayılı Kanunun 25'inci maddesiyle eklenen madde) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte veya müteakip yıllarda zirai kazançlar dolayısıyla zirai işletme hesabı veya bilanço esasında yeniden Gelir Vergisine girecek veya götürü gider usulünden gerçek usullere geçecek çiftçiler, mükellefiyete girdikleri veya gerçek usullere geçtikleri yıla devredilen zirai mahsullerini maliyet bedeli ile, bu bedel belli değilse bizzat tayin edecekleri bedel ile değerlendirirler ve çiftçi işletme defterinin giderleri tablosuna bir kalemde kaydederler; bilanço esasında ise açılış bilançosundan gösterirler.

Mükellefçe tayin edilecek bu bedelin fazla hesaplandığının tesbiti halinde bundan dolayı adına ceza kesilmez.

İlk defa götürü gider usulünde vergiye tabi olacak çiftçilerin evvelki yıllardan devreden mahsullerinin satış hasılatının vergilendirilmesinde, kazançlarını Gelir Vergisi Kanununun 54'üncü maddesinin 1 numaralı bendine göre tesbit edecekler gerçek miktarları ile indirilebilecek giderlerinin, kazançlarını aynı maddenin 2 numaralı bendine göre tespit edecekler ise bilumum giderlerinin hesabında evvelki yıllarda ödenmiş olan bu kabil masraflardan sadece yapıldığı yıla devreden mahsullere isabet eden kısımları nazara alınır.

Yeniden Değerleme

Gecici Madde 11-

(3332 sayılı Kanunun 16'ncı maddesiyle mükerrer 298'inci madde olmuştur.)

Gecici Madde 12-

(3239 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle eklenen madde) 4/1/1961 gün ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 49 uncu maddesinin bu Kanunla değişmeden önceki hükümlerine göre, takdir edilen asgari ölçüde arsa metrekare birim değerleri ile ilgili olarak dava açma ve açılan davalara cevap verme konusunda Maliye ve Gümrük Bakanlığına bağlı vergi dairelerine mevdu görev ve yetkiler devam eder; kesinleşen değerler bu vergi dairelerince, takdir komisyonu kararları ve varsa yargı mercii kararları ile birlikte ilgili belediyelere derhal bildirilir. Emlak Vergisi Kanununun uygulamasında, altıncı genel beyan döneminin başlayacağı yıla kadar kesinleşen bu değerler geçerli olur.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinin bu Kanunla değişmeden önceki hükümlerine göre kurulan takdir komisyonlarının asgarî ölçüde arsa metrekare birim değer tespitine ilişkin görev ve yetkileri 1 Mart 1986 tarihine kadar, bu değerlerle ilgili olarak açılacak davalarla ilgili görev ve yetkileri söz konusu davalar sonuçlanıncaya kadar devam eder.

Gecici Madde 13-

(3239 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle eklenen madde) Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde yer alan ve bu Kanunla artırılan hadler, önceki yılların hadlerine bağlı olmaksızın 1986 yılında tutulacak defterler için de uygulanır.

Gecici Madde 14-

(3239 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle eklenen madde) Üç yıl süre ile görev yapacak olan ilk Yeminli Mali Müşavirler Kurulu üyeleri, biri Başkan ve biri Başkanvekili olmak üzere, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden altı ay içinde Bakanlar Kurulunca atanır.

Üç yıllık sürenin bitiminde yeniden üyeliğe getirilmek mümkündür.

Kurul üyeliklerine atananlar ile kurulda görevlendirilen personelden T.C. Emekli Sandığına tabi olanların istemleri halinde,

Emekli Sandığı iştirakçiliği devam eder.

Gecici Madde 15-

(3239 sayılı Kanunun 38'inci maddesiyle eklenen madde) Yeminli Malî Müşavirler Kurulunun giderleri üç yıl süre ile her yıl Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine konacak olan ödenekten karşılanır.

Gecici Madde 16-

(3418 sayılı Kanunun 33'üncü maddesiyle eklenen madde) 213 sayılı Vergi Usul Kanununa 3239 sayılı Kanunun 36'ncı maddesiyle ilave edilen mükerrer 415 inci maddeyle kurulan "Vergi İdaresini Geliştirme Fonu", bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla mevcut bütün aktif ve pasifiyle birlikte aynen Vergi Usul Kanununun ek 13 üncü maddesi ile kurulan "Gelir İdaresini Geliştirme Fonu"na devredilmiştir.

Vergi İdaresini Geliştirme Fonu'nun sözleşmelerde taraf olmaktan doğan hak ve borçları, Gelir İdaresini Geliştirme Fonuna intikal eder.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Vergi İdaresini Geliştirme Fonu başka bir işleme gerek kalmaksızın infisah eder.

Vergi İdaresini Geliştirme Fonu ile Gelir İdaresini Geliştirme Fonu, devir nedeniyle doğacak her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Gecici Madde 17-

(3689 sayılı Kanunun 2'inci maddesiyle eklenen madde) 1.1.1991 tarihinden geçerli olmak üzere 10 yıl süre ile; bu Kanuna, 3418 sayılı Kanunun 32 nci maddesiyle eklenen ek 13 üncü maddenin 2 numaralı fıkrasında yer alan % 05 oranı % 1 olarak; 4 numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan % 30 oranı, vergi incelemesine yetkili Maliye ve Gümrük Bakanlığı merkez denetim elemanları ve münhasıran Gelirler Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında çalışan personel için % 45, Bakanlığın diğer yurtiçi personeli için % 35 olarak uygulanır.

Gecici Madde 18-

(4008 sayılı Kanunun 23'üncü maddesiyle eklenen madde) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce aktife giren iktisadi kıymetler hakkında aktife alındıkları yılda yürürlükte olan hükümlere göre amortisman ayrılmasına devam olunur.

Gecici Madde 19-

(4369 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenen madde) İşletme hesabı esasında defter tutan mükellefler diledikleri takdirde, Vergi Usul Kanunun 180 inci maddesindeki şartlar dikkate alınmaksızın 31/12/2000 tarihine kadar işletme hesabı esasına göre defter tutmaya devam ederler.

Gecici Madde 20-

(4369 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenen madde) 1998 yılı geçici vergi uygulaması bakımından; Hazine Bonosu, Devlet Tahvilleri ve Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresi Başkanlıklarınca çıkarılan menkul kıymetler alış bedeli ile değerlendirilir.

Gecici Madde 21-

(4369 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenen madde. Yürürlük; 01.01.1999) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fiiller hakkında kesilecek cezalarda, bu fiillerin işlendiği tarihte 213 sayılı Vergi Usul Kanunun yürürlükte bulunan vergi cezalarına ait hükümleri; hükümlenilecek cezalar hakkında ise, bu fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan hükümler ile bu Kanun hükümlerinden lehe olanı uygulanır. (29.11.2000 tarih ve 24245 sayılı R.G.'de yayımlanan E.2000/21; K.2000/16 sayı ve 6.7.2000 günlü Anayasa Mahkemesi Kararı ile iptal edilen cümle)(*)

(*) (İptal edilmeden önceki şekli) Şu kadar ki; bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Gecici Madde 22-

(4369 sayılı Kanunun 20 nci maddesiyle eklenen madde) Diğer kanunlarda Vergi Usul Kanununun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezalarına yapılan atıflar Vergi Usul Kanununun 344 üncü maddesinde yer alan vergi ziyai cezasına yapılmış sayılır.

(4444 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle eklenen geçici madde)

Gecici Madde 23-

(4444 sayılı Kanunun 7'inci maddesiyle eklenen madde. Yürürlük; 14.8.1999) 1/1/1999 tarihi ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih arasındaki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak yapılan ve uzlaşma talep edildiği halde henüz uzlaşma günü verilmemiş veya uzlaşma günü verilmiş ancak uzlaşma görüşmesi yapılmamış veya uzlaşma talep süresi geçmemiş olan vergi ziyai cezalı tarhiyatlarda; vergi ziyai cezası için de uzlaşma talebinde bulunulabilir.

(4503 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen geçici madde)

Gecici Madde 24-

(4503 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen madde Yürürlük; 31.12.1999 tarihinden geçerli olmak üzere 29.1.2000) 17.8.1999 ve 12.11.1999 tarihlerinde deprem felâketine maruz kalan yörelerde, gelir veya kurumlar vergisi

mükellefiyet kaydı bulunan kişilerden alacağı bulunan mükellefler, bu Kanunun 322 ve 323 üncü maddeleri hükümlerinin uygulanmasında bu madde hükmünü de dikkate alırlar.

Karşılık ayrılmak veya zarar yazılmak istenen alacak;

1. Alacağın bulunduğu yerdeki deprem tarihinden önce doğmuş olmalıdır.

2. Varlığı Vergi Usul Kanununda sayılan belgeler ile tevsik edilmelidir.

Borçlunun mal varlığının en az üçte birini kaybettiğine ilişkin olarak açılmış tespit davası üzerine verilen karar, alacağın dava veya icra safhasına geldiğini gösterir ve bu nevi alacaklar için pasifte karşılık ayrılabilir.

Alacaklı ve borçlunun her türlü muvazaadan ari olarak sulh olmaları ve bu konuda düzenleyecekleri bir belgeyi karşılıklı olarak imzalamaları halinde bu belge kanaat verici belge sayılır ve belgeye konu alacak değersiz alacak addolunur.

Maliye Bakanlığı 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensubunca düzenlenmiş ve üçüncü fıkrada belirtilen şartların mevcudiyetini gösteren tasdik raporunu kanaat verici vesika olarak kabul edebilir. Ancak bu vesika borçlu yönünden vazgeçilen alacak sayılmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul Maliye Bakanlığınca belirlenir.

(5024 Sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen geçici madde)

Gecici Madde 25-

(5024 Sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen geçici madde: Yürürlük;01.01.2004) 31.12.2003 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetler aşağıdaki hükümlere göre, bu maddede hüküm bulunmayan hallerde ise Vergi Usul Kanununun bu Kanunla değişik mükerrer 298 inci maddesinde yer alan hükümlere göre düzeltilir:

a) Düzeltme işlemi, Türkiye geneli için hesaplanan toptan eşya fiyatları genel endeksi göz önünde bulundurularak Maliye Bakanlığınca belirlenen düzeltme katsayıları kullanılarak yapılır. Düzeltme işlemi 1970 yılından itibaren uygulanır. Bu yıldan önce aktif ve pasife giren kalemler 1970 yılında girmiş kabul edilir.

b) Maddî duran varlıklar maliyet bedeli, malî duran varlıklar ise alış bedeli üzerinden düzeltmeye tâbi tutulur.

c) Maddî duran varlıklar, malî duran varlıklar ve özel tükenmeye tâbi varlıklar ile stokların maliyet veya alış bedelleri içinde yer alan ve tevsik edilebilen reel olmayan finansman maliyeti, ilgili varlığın maliyet veya alış bedelinden düşülür. Mükelleflerin reel olmayan finansman maliyetini tevsik edememeleri halinde:

1) Son beş hesap dönemi içinde aktife giren kıymetlerin maliyet bedeline dahil edilen finansman giderlerinin reel olmayan kısımları; toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFE artış oranının dönem ortalama ticarî kredi faiz oranına bölünmesi sonucunda belirlenen oranlar uygulanmak suretiyle bulunan tutar, maliyet ve alış bedelinden düşülür.

2) Söz konusu beş hesap döneminden önce aktife giren kıymetlerin maliyet bedeline dahil edilen finansman giderleri maliyet veya alış bedellerinden düşülmez.

3) **(5228 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen bent)** Reel olmayan finansman maliyetinin tevsik edilebilir olması halinde de (1) numaralı alt bentte belirtilen yöntem kullanılabilir. Amortisman süresi bitmemiş olan kıymetlere ilişkin maliyet veya alış bedelinden düşülen reel olmayan finansman maliyetinden amortisman ayrılmamış tutar, 2004 ve sonraki dönemlerde, beş yılda ve eşit taksitte dönem kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınır.

d) Birikmiş amortismanlar, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilir.

e) Öz sermaye kalemlerinin düzeltilmesinde, 1.1.2004 tarihinden önce ayrılan yeniden değerlendirme değer artışı fonu gibi fonlar öz sermayeden düşülür. Bu ve benzeri fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları sermaye artışı olarak dikkate alınmaz ve enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmaz.

f) 2003 yılı hesap dönemine ait beyannamede yer alan indirilemeyen geçmiş yıl malî zararları ile carî dönem malî zararları matrahın tespitinde mukayyet değerleri ile dikkate alınır.

g) 31.12.2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, düzeltilmiş hisse senetleri ihraç primleri ve düzeltilmiş hisse senedi iptal kârları ile borç toplamının çıkarılması sonucu bulunan fark, geçmiş yıllar kâr/zararı hesabında

gösterilir. Bu şekilde tespit edilen geçmiş yıl kârı vergiye tâbi tutulmaz, geçmiş yıl zararı ise zarar olarak kabul edilmez.

Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulur. **(5228 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle değiştirilen cümle)** Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımını sayılmaz. (*)

h) Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun yüksek enflasyon döneminde malî tabloların düzeltilmesine ilişkin düzenlemelerine göre 31.12.2003 tarihli bilançolarını düzeltmek zorunda olan mükellefler, söz konusu bilançolarını bu madde uyarınca yeniden düzeltmeyebilirler. **(5228 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen cümle)** Ancak bu şekilde düzeltme yapanlar, bu Kanuna göre ayrılacak tutardan fazla amortisman veya karşılık ayıramaz.

ı) Yıllara sarfî inşaat ve onarma işlerine ait maliyet ve istihkak tutarları ile ilgili olarak 31.12.2003 tarihinde oluşan düzeltme farkları işin bitiminde kâr/zarar tutarının tespitinde dikkate alınmaz.

j) 2004 yılı hesap döneminden itibaren ilk defa bilanço esasına geçen mükellefler bu maddede yer alan esaslara göre düzeltme yaparlar.

k) Kendisine özel hesap dönemi tayin edilen mükelleflerde; 31.12.2003 tarihli bilanço, 2004 yılı içinde biten hesap dönemi sonundaki bilanço, 2003 yılı hesap dönemi, 2004 yılı içerisinde biten hesap dönemini, 1.1.2004 tarihi 2004 yılı içinde başlayan hesap döneminin başındaki tarihi ifade eder.

l) **(5228 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle eklenen bent)** Bu madde uyarınca düzeltilen kalemlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farkları maliyet bedeli addolunur. Şu kadar ki, amortismanla tâbi olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerinin altında bir bedelle satılması halinde, düzeltilmiş değerle düzeltme öncesi değer arasındaki farka isabet eden zarar, gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınmaz.

(*) (5228 sayılı Kanunun 11'inci maddesiyle değiştirilmeden önceki şekli) Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon fark hesapları kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir, bu işlem kâr dağıtımını sayılmaz.

(5024 Sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen geçici madde)
Gecici Madde 26-

(5024 Sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle eklenen geçici madde: Yürürlük;01.01.2004) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce aktive giren iktisadi kıymetler hakkında aktive alındıkları yılda yürürlükte olan sürelerle göre amortisman ayrılmasına devam olunur.

(5479 Sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle eklenen geçici madde)
Gecici Madde 27-

(5479 Sayılı Kanunun 13 üncü maddesiyle 01.01.2006 tarihinden geçerli olmak üzere eklenen geçici madde. Yürürlük; 08.04.2006.)01/01/2006 tarihinden önceki dönemlere ilişkin olarak bu tarihten sonra ortaya çıkan ve vergi ziyai cezası kesilmesini gerektiren fiiller için ziyaa uğratan verginin bir katı tutarında vergi ziyai cezası kesilir. Bu ceza; vergi ziyasına 359 uncu maddede yazılı fiillerle sebebiyet verenlere üç kat, bu fiillere iştirak edenlere bir kat, vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden sonra verilenler hariç olmak üzere, kanuni süresi geçtikten sonra verilen vergi beyannameleri için de yüzde elli oranında uygulanır.

(6009 Sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenen geçici madde)
Gecici Madde 28-

(6009 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle eklenen geçici madde Yürürlük; 01.07.2010 tarihinden geçerli olmak üzere 01.08.2010)1/1/2005 tarihinden önceki dönemlere ilişkin olarak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce matrah takdiri için takdir komisyonuna sevk edilmiş olup, komisyonca takdir edilen matrah üzerinden 31/12/2012 tarihine kadar tarh ve tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar. Bu hüküm, 374 üncü maddede yer alan ceza kesmede zamanaşımı açısından da uygulanır.

Ceza Hükümlerinde Uygulama
Ek Geçici Madde 1-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fiiller hakkında, bu fiillerin işlendiği tarihte 213 sayılı Vergi Usul Kanununun yürürlükte bulunan vergi cezalarına ait hükümleri uygulanır.

Ceza Kesmede Zamanaşımı
Ek Geçici Madde 2-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki dönemlere ait vergi cezaları hakkında ilgili dönemde yürürlükte bulunan ceza kesmede zamanaşımı hükümleri uygulanır.

Ek Geçici Madde 3-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) Vergi Kanunlarına göre ticari, zirai ve mesleki faaliyetleri dolayısıyla ilgili vergi dairelerine mükellefiyet kayıtlarını yaptırmaları gerektiği halde 31/3/1981 tarihine kadar bu mükellefiyetlerini tescil ettirmemiş bulunanlar hakkında, Vergi Usul Kanununda öngörülmüş olan diğer ceza hükümleri ile birlikte aynı Kanunun 360'ıncı maddesi hükmü de uygulanır.

Ek Geçici Madde 4-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 221'inci maddesinde yer alan defter tasdik süreleri, 1981 takvim yılında tutulacak defterler için bir ay uzatılmıştır.

Ek Geçici Madde 5-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 46'ncı maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle, 1981 yılında götürü matrahlarla ilişkin olarak yapılacak takdirler için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 40'inci maddesinin 2 numaralı bendinde yazılı olan süre 1981 yılı Mart ayı sonuna kadar uzatılmıştır.

Ek Geçici Madde 6-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) 2343 sayılı kanunla 1/3/1981 tarihinden itibaren 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu kapsamına alınan faturalarla ilgili yeni düzenlemelere geçilinceye kadar, gerçek veya tüzelkişiler, ellerinde bulundurdıkları faturalarını kullanabilirler. Ancak bu faturaların değerli kağıt bedellerinin makbuz karşılığı tahsili suretiyle defterdarlıklarca tasdiki şarttır.

Ek Geçici Madde 7-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 117'nci maddesine ilişkin olarak 1981 yılında yapılacak tespitler için aynı maddenin son fıkrasında yazılı süreyi iki aya kadar uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Ek Geçici Madde 8-

(2365 sayılı Kanunun 97'nci maddesiyle eklenen madde) 1980 vergilendirme dönemindeki iş hacmi itibariyle 1981 yılında tüccarların defter tutma bakımından girecekleri sınıfların tayininde, bu kanunun 26'ncı maddesiyle değiştirilen 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 177'nci maddesindeki hadler esas alınır.

Ek Geçici Madde 9-

(2686 sayılı Kanunun 52'nci maddesiyle eklenen madde) 1981 takvim yılı peşin ödeme derecelerine yapılan itirazlar hakkında bu kanunun 53'üncü maddesiyle kaldırılan Mükerrer 86'ncı madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. Şu kadar ki, Merkez Özel Komisyonu tarafından görüşülerek sonuçlandırılan itirazlardan Resmi Gazete'de ilan edilmemiş olanlar hakkında sözü edilen maddenin ilana ilişkin hükmü uygulanmaz.

Ek Geçici Madde 10-

(2686 sayılı Kanunun 52'nci maddesiyle eklenen madde) Bu kanunun 36'ncı maddesiyle değişik Vergi Usul Kanununun 298'inci maddesi hükümlerinin yürürlüğe gireceği tarihten önceki dönemlere ilişkin olarak yapılacak rayiç bedel takdirleri dolayısıyla anılan kanunun 257'nci maddesinin bu kanunun 33'üncü maddesiyle değiştirilmeden önceki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Ek Geçici Madde 11-

(2686 sayılı Kanunun 52'nci maddesiyle eklenen madde) 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353'üncü maddesinin 2 numaralı bendi uyarınca her bir belge nevine ilişkin olarak kesilmiş bulunan özel usulsüzlük cezalarının, her bir tespit için 50.000 lirayı ve bir takvim yılı içinde 500.000 lirayı aşan miktarı tahsil edilmemişse terkin, tahsil edilmişse red ve iade edilir.

Ek Geçici Madde 12-

(2686 sayılı Kanunun 52'nci maddesiyle eklenen madde) Gelir Vergisi Kanununun 2454 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle değişik mükerrer 117'nci maddesi hükümleri uyarınca, 1981 yılı için tahakkuk ettirilmiş bulunan peşin ödemelere ilişkin taksitlerini vadesinde ödemeyen mükellefler hakkında 15/4/1982 tarihine kadar 6183 sayılı kanunun 2347 sayılı kanunla değişik 51'inci maddesi hükmü uygulanmaz.

1981 yılı Gelir Vergisine mahsup edilip de ödenmemiş bulunan peşin ödeme miktarının, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde ödenmesi halinde, bu alacaklara da 15/4/1982 tarihinden ödendiği tarihe kadar geçen süre için gecikme zammı uygulanmaz. Tahsil edilmiş bulunan gecikme zamları ise red ve iade edilir.

Ek Geçici Madde 13-

(2686 sayılı Kanunun 52'nci maddesiyle eklenen madde) a) 213 Sayılı Vergi Usul Kanununa bu kanunla eklenen mükerrer 49'uncu maddede yer alan bina metrekaresi normal inşaat maliyet bedelleri ile arsalarla ait asgari ölçüde birim değer tespitlerine ilişkin süreleri Emlak Vergisi 1983 Genel Beyan Dönemi ile ilgili olmak üzere 1982 takvim yılında gerektiği ölçüde kısaltmaya;

b) 1983 yılında yapılacak olan Genel Beyan dolayısıyla vergi dairelerine verilecek Emlak Vergisi beyannamelerini iki ay önceden kabul etmeye;

Maliye Bakanı yetkilidir.

Yürürlük

Madde 416-

Bu kanun 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütmeye Memur Olanlar

Madde 417-

Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[213 sayılı Vergi Usul Kanuna Bağlı Cetvel için tıklayınız...](#)